

KÖYHÄLISTÖN NUIJA

VI

1912

Työmies Kustannusyhdistön kustantama

(Edellisellä lehdellä oleva Debsin muotokuva ja omakätinen tervehdys ja nimikirjotus on erikoinen suosion-
osotus suomalaisille tovereille, jonka Debs pyynnöstämme
mielihyvällä meillo omisti. Pyysimme häneltä jotain eri-
koisesti julkaisuamme varten, mutta kun ei hänellä ollut
aikaa, niin ehdotimme tuon suomenkielisen tervehdys-
lausunnon omakätisesti kirjottamista ja esitämme sen
nyt tässä jäljennettynä Nuijan lukijoille. — Toim. huom.)

Sen jälkeen kun sosialistinen liike Amerikan suoma-
laistenkin keskuudessa muodostui järjestelmälliseksi
toiminnaksi, on Eugene Victor Debs'in nimi ja toiminta
tullut tunnetuksi sosialistisia lehtiä ja julkaisuja luke-
valle yleisölle täällä.

Mutta Debs'in nimi piirrettiin Amerikan työväen-
liikkeen historian lehdille jo aikaisemmin ja noista hä-
nen aikaisemmista elämänvaiheistaan ja toiminnastaan
ei ole vielä tähän saakka tehty lähempää selostusta suo-
menkielellä.

Tuon selostuksen esittäminen soveltunee tämän julkaisun tarkoituksiin. Tässä esitetty katsaus on laadittu tuonnoin engl. kielisenä ilmestyneessä Debs'in elämää ja elämäntyötä valaisevassa teoksessa*) esitettyjen elämäkerrallisten y. m. tietojen perusteella, jotka siihen on kirjottanut Debs'in pitkäaikainen persoonallinen ystävä Stephen Marion Reynolds.

Eugene Victor Debs ei ole vielä erittäin vanha mies. Hän syntyi marraskuun 5 p. 1855 alhaisessa mökissä Terre Haute nimisessä pienessä kaupungissa Indianan valtiossa, jossa hänen kotinsa yhäkin on.

Hän oli vielä nuori lapsi kun sisällissota alkoi ja suoritettiin, mutta tuo ajanjakso vaikutti huomattavasti nuorukaiseen, sillä tuossa osassa Indianan valtiota seurattiin taistelua kiihkeällä tarkkuudella, järjestettiin siellä huomattavia sotilasjoukkojakin, hoidettiin haavoittuneita sairaaloissa ja sotavankeja vankiloissa, väitettiin kiihkeästi sotakysymyksestä, henkiorjuuden lopettamisesta ja vaihtelevista voitoista ja tappioista sodan aikana.

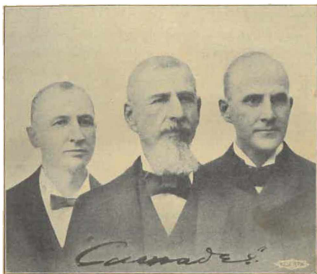
Eugene Victorin isä Jean Daniel Debs ja äiti Marguerite Marie Betterich Debs olivat syntyneet Elsasissa, Ranskassa, ukko Debs jouluk. 4 p:nä 1820. Hän saapui Amerikkaan vuoden 1849 alussa ja syyspuolella samana vuonna saapui Marguerite Betterich New Yorkiin, jossa hän ja Debs vihittiin avioliittoon syyskuun 13 p. 1849.

Jean Debs oli tietomies, tunsii hyvin Ranskan histo-

*) "Debs: His Life, Writings and Speeches."

rian ja omisti laajan kirjaston. Puolisonsa oli viisas ja helläsydäminen nainen.

Debsin perhe asettui Terre Hauteen v. 1851, ja on siellä asunut siitä alkain paitsi vuoden väliaikaa 1854,

THEODORE, UKKO ja EUGENE.

jolloin he muuttivat Brooklyniin ja sieltä jälleen takaisin Terre Hauteen. Heille syntyi kymmenen lasta, joista kuusi on elossa. Theodore, Eugene V. Debsin ainoa veli, on sosialisti ja veljensä sydämellinen ystävä ja auttava toveri. Huhtik. 29 p. 1906 kuoli Debs'in äiti ja marrask. 27 p. samana vuonna ukko Debs myöskin vaipui hautaan.

Suoritettuaan Terre Hauten vanhan seminaarikoulun päästötutkinnon hyvillä arvauseilla alotti Eugene Debs toukokuussa 1870, siis 14-vuotiaana työskentelemään Terre Haute & Indianapolis rautatieyhtiölle (nyt tunnettu Pennsylvania Systeemin nimellä) ensin korjauspajoissa ja myöhemmin veturin lämmittäjänä.

Usein vuodatti äiti pelon ja kauhun kyyneliä kun nuorukainen suudellen jätti hyvästit lyhty kädessä lähtiessään pitkälle taipaleelle preerikenttien läpi kulkevalle rautatielle. Debs jatkoi työskentelyään rautatiellä vuoteen 1874, jolloin hän antautui erään kotikaupunkinsa sekatarvakaupan palvelukseen, jossa työskenteli kunnes v. 1879 valittiin kaupungin kirjuriksi.

V. 1885 valittiin Debs demokraattipuolueen ehdokkaana Indianan lainlaatijakuntaan. Samana vuonna yhtyi hän avioliittoon Katherine Metzelin kanssa. Mrs. Debs on jaloluontoinen nainen, on täydellisesti myötätuntoinen miehensä toiminnalle ja avustaa häntä töissään ahkerasti minkä voi. Heillä ei ole yhtään lasta.

Debs'in yhtyminen työväenliikkeeseen.

Tuossa ensimmäisessä poliittisessa virassaan oli Debs neljä vuotta. Mutta rautatiellä työskennellessään oli hän yhtynyt veturinkuljettajien veljeskuntaan heti kun sen osasto ensi kerran järjestettiin Terre Hautessa. Hän järjesti siellä rautatiejarrumiesten veljeskunnan, avusti vaihdemiesten yhteisen avustusyhdistyksen järjestämistyötä, samoin vaunumiesten, sähköttäjien ja muiden työväenjärjestöjen perustamista ja Buffalon konventsiossa 1878 tehtiin hänestä lämmittäjien veljeskunnan

äänenkannattajan aputoimittaja ja heinäkuussa 1880 nimitettiin Debs lämmittäjien veljeskunnan kirjuri-rahastonhoitajaksi ja järjestön äänenkannattajan toimittajaksi ja liikkeenhoitajaksi. Edellisessä toimensaan pysyi Debs helmikuuhun 1893, siis lähes 13 vuotta ja jälkimmäisessä syyskuuhun 1894, siis yli 14 vuotta.

Siihen aikaan kun Debs otti käsiinsä lämmittäjien veljeskunnan asiat, oli järjestöllä 60 osastoa ja \$6,000 velkoja. Lyhyen ajan kuluessa lisääntyi osastojen luku 226:een ja velat tulivat maksetuiksi.

Kun Debs Cincinnatin konventsioonissa 1892 esitti erovaatimuksensa eri toimistaan järjestön palveluksessa hyväksyttiin hänen erohakemuksensa vasta sen perästä kun konventsio sen ensin yksimielisesti hylkäsi ja häntä kaikin keinoin oli koetettu saada luopumaan päätöksestään. Hänen vuosipalkkansa oli silloin \$4,000 ja konventsio äänesti hänelle lahjoitettavaksi \$2,000 saadakseen levähtää ja tehdä matkan Europaan.

*Debs'in perustaman Amerikan Rautatieunion lyhyt,
mutta merkillinen historia.*

Debs hylkäsi tarjouksen selittäen mielipiteensä olevan sen, että kaikkien rautatietyöläisten olisi järjestytävä yhteen suureen järjestöön ja aikoi hän uhrata kaiken kykynsä ja voimansa tuollaisen järjestön aikaansaamiseksi.

Kesäkuussa 1893 perustikin Debs muutamien toisten kanssa tuollaisen uuden järjestön, jonka nimeksi tuli American Railway Union. Debs tuli sen presidentiksi \$75 kuukausipalkalla. Heti alussa yhtyi järjestöön

jäseniä kaikilta rautatieliikenteen työaloilta, etupäässä ponjoislännen rautateilla. Korkeimmillaan ollen nousi tuon järjestön jäsenmäärä 150,000:een.

Ensimmäisen kerran sai se koetella voimiaan jo seuraavana vuonna perustamisensa jälkeen. Huhtikuussa 1894 lähetettiin union jäsenille kiertokirje, joka sisälsi taksan Great Northern rautatien työläisille suorittamista palkoista. Tämä palkkataksa osotti, että Great Northern Rautatie ei koskaan suorittanut työläisilleen samantaisia palkkoja kuin toiset suuret länsirannikolle liikettä välittävät rautatiet.

Saatuaan tietää union taisteluvalmistuksista oli Great Northern yhtiö lähettänyt ennemmin pitkin linjaa kiertokirjelmän, jossa määrättiin työstä erotettaviksi kaikki tyytymättömät työläiset ja heidän tilalleen käskettiin hankkia uusia miehiä, jotka suostuivat työskentelemään alennetuilla palkoilla. Kun otetaan huomioon, että uuden palkkataksan mukaan vähemmän ammattitaitoa tarvitsevat rautatietyöläiset olisivat saaneet palkkaseen dollarin päivältä, toiset \$35--\$53 kuukaudessa ja kun halvin kuukauden ruoka ja asunto Butlessa, Mont., silloin maksoi \$26, niin ei ole kumma, että uuden järjestön pääkortteerissa, joka silloin oli Butlessa, päätettiin ryhtyä taisteluun heti.

Huhtikuun 13 p:n aamulla 1894 lähetettiin Great Northern yhtiön ylijohantajalle sähkösanoma, jossa lyhyesti ilmoitettiin, että ellei yhtiö lupaudu ottamaan käyttäntöön entistä palkkataksaa, niin kaikilla aloilla työskentelevät miehet ryhtyvät lakkoon klo 12 päivällä "tänään 13 p. huhtikuuta".

Yhtiölle annettiin ainoastaan 6 tuntia aikaa asian harkitsemista varten, ja kun klo 12 ei ollut saapunut vastausta, lähetettiin lakkojulistus.

Kun Great Northern yhtiön pääpomo James J. Hill sai tiedon lakosta julkaisi hän manifestin, jossa kehotti "uskollisia työläisiään" pysymään paikoillaan ja lupasi ylennyksiä tomissaan tuollaisille "uskollisille".

Toiselta puolen pitivät Debs y. m. puheita työläisille pitkin linjaa eri keskustoissa ja suuret joukot uusia jäseniä yhtyi unioniin. Huhtikuun 22 p. saapui Debs St. Pauliin, jossa oli yhtiön pääkonttori. Lakko oli silloin kestänyt 18 päivää ja, paitsi postijunia, ei Great Northern rautatiellä ollut yhtään junaa liikkeellä. Koko miehistö seisoj yksimielisenä lakossa ja Mr. Hill huomasi hävinneensä taistelussa. Hän kutsutti Debsin luokseen neuvottelemaan. Ensin tarjoutui Hill asettamaan erimielisyydet sovintolautakunnan ratkaistavaksi. Debs kieltäytyi hyväksymästä tuota tarjousta. "Sallikaa minun lausua, että me emme hyväksy ehdotusta", sanoi Debs. "Siitä alkain kuin nämä rettelöt syntyivät on koetettu hajottaa järjestöämme ja synnyttää rettelöitä union ja veljeskuntien välillä. Minä käsitan tämän olevan yhtiön menettelytavan. No niin, jos toiset järjestöt eivät hyväksy lakkoa, pankoot he teidän rattaanne pyörimään. Meidän miehemme eivät ryhdy työhön."

Ennenkuin neuvottelu päättyi huomasi Hill joutu-neensa häviölle ja päätti myöntyä Debs'in jyrkkiin vaatimuksiin, jotka hän päättävästi ja rohkeasti esitti tuolle kettumaisuudestaan kuuluisalle rautatieporholle. "Te olette taistelleet hyvin ja minä kunnioitan teitä", lausui

Hill Debs'ille neuvottelun loputtua, ja Debs vastasi tuohon kohteliaisuuteen seuraavin sanoin: "Mr. Hill, jos tämä tulee olemaan teidän ohjelmanne, niin annan kunniasanani vakuudeksi siitä, että rautatienne ei tule vastaisuudessa kärsimään sellaisista rettelöistä kuin tämä nyt päättynyt."

Ja että Debs vielä noihin aikoihin ei ollut selvillä luokkataistelun todellisesta luonteesta ilmenee siitä puheesta, jonka hän piti palattuaan kotikaupunkiinsa, jossa hänet otettiin vastaan suurilla juhlallisuuksilla. "Sanotaan, että juopa pääoman ja työn välillä laajenee, mutta minä en usko sitä", lausui Debs m. m. tuossa puheessaan. "Se tulee yhä kapeammaksi ja minä toivon näkeväni päivän, jolloin sitä ei enää ole olemassa."

Miten Debs tuli sosialistiksi.

Kesäkuussa 1894, siis pari kuukautta edelläkerrotun onnellisen lakon jälkeen ryhtyi A. R. U. myötätuntoisuuslakkoon Pullmanin vaunutehtaiden työläisiä avustukseen, jotka olivat tehneet lakon Pullmanissa, Ill., saadakseen huojennusta kurjiin oloihinsa. Tämäkin lakko onnistui alussa hyvin, mutta Yhdysvaltain silloinen presidentti Grover Cleveland (demokraatti) lähetti sotilaita Chicagoon, jossa yhteenliittyneiden rautatieyhtiöiden kätyrit olivat toimeenpanneet väkivaltaisuuksia — kuten myöhemmin todistettiin m. m. hallituksen nimittämien tarkastajien raportissa — ja Debs y. m. union virkailijat asetettiin syytteeseen useista rikoksista, salaliitosta, maankavalluksesta ja murhasta.

Syntyi pitkällisiä oikeustaisteluita, jotka vihdoin hajottivat A. R. U. järjestön (Debs erosi siitä v. 1907). Noiden oikeustaisteluiden aikana sai Debs istua kuusi kuukautta Woodstockin vankilassa lähellä Chicagoo tuomittuna tuomari Grosscupin julistaman injunksiooni-tuomion rikkomisesta eli oikeuden halveksimisesta. Debs'iä vastaan tehdyt muut syytökset osottautuivat kuitenkin oikeudenkäynnin ajalla niin ontoiksi, että juttu lopetettiin sillä tekosyyllä, että eräs valamiehistä sairastui. Että tuo sairaus oli keksitty tekosyy selviää siitä, että juttua ei ole sen koommin koskaan käsitelty — vai liekö "sairaus" niin pitkällistä laatua!

Veisi liian paljo tilaa kertoa seikkaperäisemmin noiden oikeustaistelujen vaiheista, vaikka olisikin mieltäkiinnittävää seurata tuota taistelua, jossa amerikalaiset kapitalistit ensi kerran suoranaisesti asettivat oikeuslaitoksensa luokkataistelun rintamaan — kukistamaan työväenjärjestöjä. Meillähän on ollut siitä myöhemmin elävänä esimerkkinä Moyer-Haywood juttu ja nyttemmin McNamara juttu.

Oikeustaistelut ja edelläkerrottujen lakkojen vaiheet vaikuttivat Debs'iin siten, että hänen huomionsa kääntyi poliittiseen toimintaan työläisten kärsimien vääryyksien pelastajana.

Ollessaan Woodstockin vankilassa luki hän paljo sosialistisia teoksia (m. m. Marxin "Kapitalin"), joita hänelle sinne vei Victor Berger käydessään vieraillemassa yleistä huomiota herättäneen työväenjohtajan luona ja koettaessaan innostaa häntä sosialismiin, joka silloin vielä oli amerikalaisille verrattain outo asia.

V. 1896 oli Debs vielä demokraatti ja kannatti William Jennings Bryan'ia silloisessa vaalitaistelussa.

Tammikuussa 1897 oli Debs jo kuitenkin tehnyt täydellisen kääntymyksen, kuten selviää hänen A. R. U:n jäsenille silloin lähettämästään kirjelmästä, jossa

DEBS'IN SYNTYMÄKOTI, TERRE HAUTESSA, IND.

hän selosti taloudellista ja poliittista asemaa yleensä ja lausui m. m.:

”Pääkysymys on sosialismi tai kapitalismi. Minä puolustan sosialismia, sillä minä taistelen ihmisyyden puolesta. Kullan valta on meitä jo kyllin kauan saastuttanut. Raha ei ole mikään sivistyksen peruste. On tullut aika yhteiskunnan uudelleen muodostamiselle — me elämme suurten muutosten murrosajassa.”

A. R. U. kannatti poliittista toimintaa Chicagossa v. 1897 pidetyssä konventsioonissa ja kesäk. 21 p. 1897 järjestettiin Sosialidemokraattinen puolue, joka oli varsinainen alku Sosialistipuolueelle, kuten sitä nyt nimitetään.

DEBS'IN NYKYINEN KOTI, TERRE HAUTESSA, IND.

Kuvaavana todistuksena Debs'in vilpittömästä uhrautuvaisuudesta mainittakoon tässä, että kun A. R. U. hajosi, oli sillä \$40,000 velkoja, jotka Debs melkein yksin suoritti parin vuoden ajalla luennoitsemalla ansaitsemillaan rahoilla.

Maaliskuussa v. 1899 kun New Yorkissa pidettiin useiden vanhoillisten ammattiunionien y. m. järjestöjen

edustajain kokous, jossa keskusteltiin uuden poliittisen puolueen perustamismahdollisuuksista, lausui Debs vastatessaan puheenjohtajalle:

”Minä tahdon olla kohtelias läsnäoleville herrasmiehille. Minä olen sosialisti. Minä uskon ei ainoastaan tuotannon ja jaon välikappaleiden, mutta koko tämän planeetin ko-operatiiviseen omistusoikeuteen. Sellainen yhtyminen, jota täällä on ehdotettu, ei voi menestyä, ja jos menestyisi, niin merkitseisi se periaatteista luopumista. Minä olen koettanut koota yhteen eri katantokannoilla varustettuja miehiä. Minä olen kokeillut ”askel kerrallaan”-ohjelmaa, minä olen ollut opportunisti, mutta vuosien kokemus ja kiihotus, hyvät herrat, on johtanut minut sosialismin peruskalliolle ja siltä minä en liikahta.”

Nuoremalla ijällään tutustui Debs persoonallisesti senaikaisiin Amerikan suurpuhujiin Wendell Phillipsiin ja Robert G. Ingersoll’iin. Heidän suuret puhujakykynsä innostivat Debs’in tutkimaan puhetaidon salaisuuksia, eikä yksikään amerikalainen liene väsymättömämmin harjoitellut tuota suurta taitoa. Ingersoll’in kuolemaan saakka piti Debs yllä kirjevaihtoa tuon suuren puhujan kanssa ja Ingersoll neuvoillaan suuresti avusti Debs’in kehittymistä puhujana Amerikan etevimpien joukkoon. Kehittäessään itseään puhujaksi ja väittelijäksi on Debs lukenut kaikkia elämän aloja käsittelevää kirjallisuutta. Hänellä on suuri kotikirjasto ja ihmeteltävän laaja varasto kirjoituksia, sanomalehtileikkauksia ja kirjeitä, kaikki huolellisesti järjestyksessä.

Debs onkin esiintynyt puhujana lukemattomat kerat, opistoissa, oopperasaleissa, työväenhaaleissa, kaisvokämpillä, farmarien juhlissa j. n. e. Hän piti loistavan puheensa lokak. 1904 Bostonin kuuluisassa "Vapauden kätkyessä" (Faneuil Hall), jossa kuulijain on seisottava, että enemmän heitä mahtuisi — ja Debsin puhues- sa oli tuo mahtava sali ääriään myöten täysi. Hän on puhunut Harvardin, Ann Arborin ja muiden Amerikan kuuluisimpien oppilaitosten puhujalavoilta ja suuret oppineet ovat tunnustaneet hänet julkisesti yhdeksi nykyajan etevimmistä puhujista. Niinpä kuuluisa amerikalainen kirjailija Edwin Markham on kirjottanut Debs'istä seuraavan ylistävän lausunnon:

"Eugene V. Debs! Se on yksi vuosisadan suurimpia nimiä. Ei kukaan — ei edes poliittinen vihamies — ole koskaan sanonut ettei Debs olisi rehellinen sydämensä pohjasta saakka. On vaikuttavaa tavata tuo rohkea ihmisystävä. Hänen kädenpuristuksensa on nautintoa, hänen valoisa katseensa toiveita herättävä."

Mitä hyvänsä Debs'in suhtautumisesta erinäisiin kysymyksiin voitaneekin sanoa, yksikään sosialisti ei voi olla ylpeilemättä siitä, että liikkeemme on saanut riveihinsä — ja vielä eturiveihinsä — tuon jalon miehen.

Mutta sosialistinen liikehän onkin suurin ja jaloin liike mikä koskaan on ihmisten mieliä jännittänyt.

T. H.

Ei armolahjoja.

*Sa mustin kaavuin lähentelet meitä,
on katsees hurskaan hivelevä niin;
sa varoitellen astut varjon teitä,
jotk' alas johtaa köyhäin kerroksiin.*

*Sa luulet, että lievitystä sulta
saa haavat syvät hädän, kurjuuden.
Sa unohdat: sun kokoomas on kulta,
meilt' vuotten vierren viety ryöväten.*

*Vaivaamme liennetä ei varasrahoin,
ne meressä pien' pisara on vaan.
Nuo kultakasat tietänet sen, pahoin
tää joukko kastanut on hurmeellaan.*

*Sa armopaloin aiot ainoastaan
velttouden uneen orjan pettävään,
mutt' väkivalloin ennen sua vastaan,
kuin murujasi käydä keräämään.*

*Pois täältä, miss' on valti meta suru!
Sult' oikeaa ei lievitystä sais.
Kirottu olkoon joka armonmuru,
min meille heittänet sa liiastais.*

*Vihattu olkoon tämä ryövärkettu,
mi tuhansia kaihon suulle vie.
Kirottu käsi myös, mi ojennettu
tarjoomaan lantin varastetun lie.*

*Me emme mitään liiastanne huoli,
on turha armolahjaa tarjota.
Mutt' k o k leivän — tyydytä ei puoli
maa m e i d ä n meille onpi antava!*

LEON LARSSON — HEIKKI VÄLISALMI.

Vertailun vuoksi.

En ole tavannut ainuttakaan amerikkalaista puoluetoveria, joka kotimaahan palattuun ei olisi tuntenut monessa suhteessa pettyneensä Suomen sos. dem. liikkeeseen nähden. Valittavat mikä mitäkin: toverihengen puutetta, ylimielisyyttä, pikkumaisuutta, pintapuolisuutta, porvarillisuutta j. n. e. Minä en ole enään jaksanut seurata Am. suom. sosialistista liikettä niin tarkoin, että olisin ollut tilaisuudessa saamaan tietooni, minkälaisen tuomion setä Hendrikson on mahtanut antaa, mutta luulen, että vaikka hänen matkoilleen täällä valmistettiin oikein juhlaparaatti, niin tuskinpa Martti on voinut välttää sen pettymyksen tunteen kosketusta, joka poikkeuksetta näyttää kaikkia kohtaavan.

Entä sitten, mitenkö arvostelee meikäläinen isäntäväki, puolueemme "kellokkaat" niitä valtameren takaisia vieraita, jotka useinkin luokkataistelusta väsyneinä ovat lähteneet vanhaan syntymämaahansa kokoamaan uusia voimia vastaisten taistelujen varalle. Onkohan monellaakaan edes osapuulleen aavistusta siitä kenen kanssa ovat tekemisissä? Käsittävätköhän ne minkäläisten tunteiden

täyttämällä rinnoilla tämänpäivän siirtolaisjoukko Helsingin tai Turun satamassa virittää laulun, tervehtääkseen vanhaa syntymämaataan "Internationalella" tai "Marseljeesilla"? — Kaukana siitä. Tunteakseen siirtolaisen sieluelämää, tarvitsee olla vähän laajempi elämäkokemus kuin jollakin nuorukaisella, jonka kansanvalta — usein tajuton kuin luonnonvoima — on sattunut heittämään hartioilleen ja antamaan puolueessa niinkin huomattavan aseman kuin kansanedustajanpaikan. Miten kevyesti saattaakaan sellainen asemastaan tietoinen nousukas kohauttaa olkapäitään ja sanoa: "Tjaa — ne ovat niitä amerikalaisia, jotka tuppavat nokkansa joka paikkaan, arvostelevat asioita, joita eivät vähääkään ymmärrä." Ja niin kohtaa siirtolaista äänetön ulostyöntäminen, joka on sitä paljon, että: "*saat veikkonen mennä, sinusta ei ole sakkiiin.*"

Yhteisen ymmärtämyksen puutetta siis löytyy valittavan paljon. Ja kuitenkin emme me materialistisen elämänymmärryksen puoltajat saa asettaa yksilöiden kannettavaksi sitä usein sangen oikeutettua syytösten taakkaa, jonka valtamerentakaiset toverimme meidän kannettavaksemme sälyttävät. — Täytyy etsiä syvemältä syyt tähän yhteisen ymmärtämyksen puutteeseen. — Tämän kirjoituksen tarkoituksena on esittää muutamia näistä syistä.

Tieteellisesti tunnettu tosiasiahan on, että jokaisen maan köyhälistön propagandan määrää kunkin maan taloudelliset, historialliset ja valtiolliset olosuhteet, koska kunkin maan köyhälistön on pakko ensikädessä tehdä tili oman maansa porvariston kanssa. Nämä taloudelliset,

historialliset ja valtiolliset olosuhteet ovat määränneet sen, että Suomen työväenliike, niin sanoakseni, hengittää venäläisillä keuhkoilla. Kaikkiahan me oikeastaan odotamme Venäjältä — taantumuksen mustinta yötä samoin kuin verellä ostetun vapauden kirkasta päivää. Joka päivä me olemme venäläisten toverien kanssa tekemisissä saman vihollisen — Venäjän byrokratian kanssa. Kansainvälinen yhteistunne — mikäli se koskee venäläisiä tovereita — on luonnollisesti meillä jotenkin elävä. Mutta tämä yhteenkuuluvaisuuden tunne suurten joukkojen tajunnassa tuskin ulottuukaan paljon Venäjän rajojen ulkopuolelle, muussa kuin teoriassa. Olemmehan me kyllä ulospäin näyttäneet hyvinkin kansainvälisiltä. Kööpenhaminan kansainvälisessä kongressissa olimme me loistavasti edustettuina, kuulumme kansainväliseen parlamenttiliittoon, olemme vilkkaassa kirjevaihdossa kansainvälisen sihteeristön kanssa j. n. e. Mutta tämä kaikki ei suinkaan kykene todistamaan sitä, että kansainvälinen yhteenkuuluvaisuudentunne olisi meillä korkealle kehittynyt. Päinvastoin tekisi mieli väittää, että me tuskin muistamme ulkomaalaisia tovereita paljo muulloin kuin silloin kuin meidän on pakko kerjätä. Kun Venäjän sos. dem. duumaryhmä keväällä 1910 tervehti Suomen sos. dem. eduskuntaryhmää valittamalla, että he tuntevat syvää syyllisyydentunnetta Suomen kansan edessä, kun eivät ole kyenneet tekemään enemmän Suomen vapauden hyväksi, niin tämä jalo tervehdys, missä koko venäläisen sielun epäitsekkyys ja jalo uhrautuvaisuus niin elävästi tuli esille, otettiin ryhmän taholta vastaan melkein kylmällä välinpitämättömyydellä. En huo-

mannut, että se olisi millään tavalla lämmittänyt ja innostanut mieliä ryhmässä, en kuullut kenenkään edes sivukäytävillä siitä sanallakaan mainitsevan, se otettiin vastaan niinkuin asia, joka ei meille kuulu, eikä meitä liikuta. Sellaisia tovereita oli meistä kasvattanut venäläisellä verellä ostettu vapaus!

Sellaisia sieluja ei voi kasvattaa muut kuin pienet, taloudellisesti takapajulla olevat kansat, jotka eivät milloinkaan ole joutuneet kosketukseen niiden valtaviin ihmisvirtojen kanssa, joiden kosketusta kehittyneemmissä taloudellisissa olosuhteissa on mahdoton välttää. Siellä, missä sosialidemokratia valtavalle enemmistölle merkitsee mille torpan kontrahtia, mille mäkituvan paikkaa, mille palstatilaa; missä kapitalismi merkitsee naapurin isännän peltotilkkaa ja luokkataistelu on useimmiten kahden köyhän tukkanuotanvetoa, siellä ei vielä voi olla tilan kansainvälisyydelle. Ja sellaista meillä Suomessa on vielä suurimmaksi osaksi sosialismi.

Minä olin viime vaalien aikana vaalikiihottajana Viitasaarella. Viitasaaren pitäjä on parhaitavaalikalastusalueita maassa, oikea torpparimaailma. Tilaston mukaan löytyy tässä laajassa, väkirikkaassa pitäjässä jokaisesta sadasta perheestä 91 tilatonta ja torpparia ja ainoastaan 9 maanomistajaa. Eipä ihme jos sos. dem. puolueelle annettu äänimäärä täällä kohoakin noin 70% kaikista annetuista äänistä. Tilaston mukaan pitäisi Viitasaarella olla sosialistinen valistuskanta verrattain korkea. Kuitenkin, kiertäessäni pitäjää kokonaisen kuu-kauden, en löytänyt sieltä sosialistista kirjallisuutta muuta kuin pari retusta työväen laulukirjaa, muutamia

kellastuneita vaaliyllytyslehtisiä ensimmäisten vaalien ajalta ja erään kansakoulunopettajan kirjastosta *Sombartin Sosialismin historian*. Useimmissa kylissä ei tiedetty tulostani mitään, sillä sanomalehtiä ei tullut kokonaisesti suuriin kyläkuntiin. Itse täytyi hankkia huone ja lennättää iltahämyssä sanaa ympäri kylää. Kaikkialla kokoontui kuitenkin kuulijoita tyydyttävästi. Mutta siellä eivät kuulijat saavu suinkaan puhujatilaisuuteen sammuttaakseen tiedonjanoaan. Ne poikkeuksetta luulevat tietävänsä sosialismista niin paljon kuin siitä tarvitseekin tietää. Ne tulevat tekemään valituksia, kantelemaan edustajalle niinkuin matkustavalle kuvernöörille, niitä ajaa liikkeelle puhtaasti persoonalliset pyyteet, jotka usein ovat naurettavan hassunkurisiakin; niiden maailma ei ulotu oman mökin aitojen ulkopuolelle.

Puhuin kerran suuressa savupirtissä. Eteeni asetettiin pieni läkkilamppu (nähtävästi ainoa ylellisyystavara talossa), joka valaisi mustaa, nokista huonetta saman verran kuin punaiseksi kuumennettu äimänkärki. Kuulin oven käyvän silloin tällöin, mutta kuulijoita en nähnyt kuin pari kolme. Sellaiselle näkymättömälle kuulijakunnalle ei ole vallan helppo puhua. Tarvitaan todellakin sellaista uskoa, joka ei "näkymättömistä epäile." Minä onnistuin kuitenkin lukemaan tavallisen vaaliläksyni tavallisella päätöksellä. Mutta sitä ei olisi ollut tarvis tehdä. Eivät ne minua oppimaan olleet tulleet. Esitykseni loputtua ilmestyi ukkoja kuten männinkäisiä työntäen toinen toisensa kilvalla torpankontrahtiaan tarkastettavaksi ja tahtoen tietää mitä hyvää uusi maanvuokralaki hänelle ja hänelle antaa. Varsinkin eräs uk-

ko pani minut lujille. Hänellä oli 25 vuoden kontrahti, joka parin vuoden perästä tuli päättymään. Ukko oli sitoutunut 25 vuoden perästä luovuttamaan torppansa maanomistajalle 175 markasta. Kertoi hänellä nyt olevan torpan, josta korvaus syynin mukaan tulisi nousemaan ainakin 2,500 markkaan. Kun minä arvelin, ettei uudesta maanvuokralaista taida teille paljon hyötyä olla, kontrahdin mukaan se tulee korvaus tuomittavaksi, huudahti ukko hurmistuneena: "ja minä kun oon jo kolme kertaa käynnä viivoo vetämässä — mitä siitä sitte äänestyksestä on apua, parempi ois ollu ettei ois käynnäkään äänestämässä, ois nekin vaivat ollut näkemättä!"

Toinen ukko kysyi: "joko se vanhuudenvakuutus on tullut?" Vastattuani, ettei ole vielä tullut, eikä taida heti tullakaan, siltä se näyttää siellä valtiopäivillä, niin arveli äijä, että hänkin sitä jo alkaisi tarvita ja sanoi sentähden käyneensä äänestämässä. Tällaisia kohtauksia voisi luetella loppumattomiin.

Tietysti tapaa maaseudulla valistuneempaakin väkeä, mutta yleensä on sos. dem. maailmankatsomus surkuteltavan ahdas ja persoonallinen.

Kun sosialismi meillä on puhtaammin maalaissozialismia kuin ehkä missään muualla maailmassa, sillä maaseuduilta annetaan meillä sos. dem. runsaasti $\frac{3}{4}$ ääniä, niin luonnollisesti tämä painaa omituisen leimansa koko puolue-elämään. Mitäpä voi esim. sos. dem. eduskuntaryhmä muuta olla kuin niiden pyrkimysten edustaja, jotka ajavat valitsijat liikkeelle. Siksipä siellä pyrkiikin esille yhä kasvavalla voimalla pienet reformiharrastukset, sillä tahtoohan useimmat toimia valitsijainsa mie-

liksi, vaikkapa se sitten tapahtuisi periaatteidenkin kustannuksella. Siksi on valtavilla ryhmillä kiihkeä halu liittoutua porvarien kanssa; siksi jo eduskunnan säilyttämisen halu estää usein menettelemästä sillä päättäväisyydellä, jota vallankumoukselliselta puolueelta tulisi odottaa. Useinhan kuulee ryhmässä pidettävän pitkiä puheita siitä, miten tärkeätä sentään on säilyttää edes eduskunnan puhujalava, — porvareiden haukkuminen sieltä on puolueelle niin suureksi hyödyksi, että kannattaa tarkoin ajatella ennen kuin menee tekemään päätöksen, joka mahdollisesti saattaisi koko eduskunnan olmassaolon vaaraan.

No, sellaisilla väitteillä on tietysti puolensa, eikä siitä tietysti olisi mitään sanottavaa, ellei sen pelon takana olisi vaikuttamassa vieläkin alhaisempi pelko — pelko 15 markan päiväpalkan menettämisestä. Synti on kai sellaista ajatella, mutta kun ottaa huomioon, että edustajatkin ovat vain ihmisiä, jotka eivät suinkaan voi kohota materialististen lakien yläpuolelle, niin mitään ihmeteltävääkään se ei ole. Sillä kyllä edustajan asema sitenkin on sellainen, että siinä jos missään porvarillinen perkele kiusaa ihmistä niin monella muotoa, että tarvitsee todellakin pitää silmänsä auki, ettei vain lankea kumartamaan Baalia. — Ajatelkaamme vain nuorta, turmeltumatonta korven lasta, jolle kansanvalta melkein aavistamatta työntää edustajavaltakirjan kouraan. Hän tuskin on käynyt oman pitäjän rajojen ulkopuolella, enemmän kuin hänen valitsijansakaan. Hänellä — samoin kuin valitsijoillaankin — on sellainen käsitys eduskuntatyöstä, että siellä sitä pitää tarrata herroja tukkaan

kiinni, irvistää joka askeleella. Hän saapuu ensi kerran elässään maan upeaan pääkaupunkiin. Hänet saatetaan pehmeän, uinailevan valon täyttämään pylväskäytävään. Kaikki on niin juhlallista ja hienoa, että uskaltaa tuskin hengittää. Univormuun puetut vahtimestarit palvelevat häntä kumartaen ja puhuttelevat "herraksi" tai "röökinäiksi", jos hän on nainen. Hän saapuu ryhmän kokoukseen. Yhtä juhlallista ja hienoa on sielläkin; ei pappilassa, ei missään ole sellaista! Ja hienoa on "toverijoukkokin", hännystakkeja, lasisilmiiä siellä vain näkee, miten korkeita herroja lienevätkään. Hän on aluksi alakuloinen, vetäytyy ihmetellen syrjään, mutta itsearvontunto herää pian. Hän käsittää, että hän kuuluu tuohon joukkoon, on yhtä arvokas kuin kuka muu tahansa, on "herra edustaja", niin kuin vahtimestarit ja kaikki sanovat. Eikä sellaisena käy moukalta näyttäminen, täytyy vaihtaa puolivillan kaupungin muotiin, reilata kurkut komeaksi, olla asemansa ja arvonsa mukainen. Eivätkä ne porvaritkaan ole mitään petoja, ei läheskään niin jumalattomia kuin sanomissa ja lentolehdistä manataan. -- Ystävällisiä ovat ja kohteliaita, kumartelevat joka askeleella ja hymyilevät, ihmisiä ovat, oikeita ihmisiä.

Eipä kumma, jos alkaakin vähitellen tuntua siltä, että kyllä sitä on paljon liioteltu sentään. Eipä kumma, jos tuntuu välttämättömältä alkaa näytellä "edustajaa", sellaista ylimielistä, viisaannäköistä välinpitämättömyyttä, joka näyttää kuuluvan parlamentin jäsenelle. Tosin pyrkivät joskus vanhat ihanteet esille. Kaipaa niin haikeasti toveria, sellaista oikeaa, avomielistä luokkatoveria, jonka seurassa ennen mieli niin keveni, jonka kanssa

voi syttyä ja sytyttää, mutta mistäpä sen löytää sellaisen toverin, täytyy käydä omaa tietään, näytellä vain "edustajaa", s. o. puollustaa itseään, suojata asemaansa miten parhaiten taitaa.

Saattaa joku ajatella, että tämä kuva on tekemällä tehty, mutta kyllä minä uskallan sittenkin vakuuttaa, että ken lähtee etsimään tovereita ja oikeaa toverihenkeä Suomen sos. dem. eduskuntaryhmästä, niin hän suuresti erehtyy.

Nämä muutamat hajanaiset kuvat riittänevät osapuilleen osottamaan, mistä se johtuu, että amerikalaisen toverin täytyy tuntea pettymystä joutuessaan tekemisiin suomalaisten toverien kanssa. Siirtolaisen sielu on liian avara, että se milloinkaan voisi todellisesti lämmitä niistä pienistä harrastuksista, jotka meillä ajavat suurta enemmistöä valtiolliseen toimintaan. Amerikalainen toveri on suorittanut luokkataistelukurssinsa Morganin ja Rockefellerin koulussa. Olipa sen taistelu ammatillista tai valtiollista laatua, aina on sen vastassa tuhatmiljoonainen, hyvin järjestetty pääoma trusteineen, lahjotuine tuomioistuimineen, ostettavine senaatteineen, kongresseineen ja lainlaatijakuntineen. Maassa, missä työväenluokalla on joka askeleella vastassaan maailmaa vallitsevan pääoman kaikkivaltias mahti, siellä täytyy työmiehen sielusta kadota pienet pyyteet, jos sillä on hitunenkin tervettä järkeä, sillä sitä voimaa vastaan, jota vastaan joka hetki on taisteltava, täytyy yksilön voimat tuntua mitättömiltä. Kaivoksissa, missä taistelevan proletariaatin toverisiteet on solmittu työmiesten veren pirskuessa vaatteille, ne toverisiteet täytyy olla pyhiä,

jotka kestävät elämässä ja kuolemassa! Ja vihdoin, Amerikassa, kaikkien kansallisuuksien suuressa sulatusuunnissa täytyy työväen luokkaharrastuksien aina olla kansainvälisiä. Siirtolainen on kosmopoliitti, sanan todellisessa merkityksessä. Hän kantaa kahta maailmaasieluunsa kätkeytyneenä — uutta ja vanhaa maailmaa. Hän ei voi hetkeäkään ajatella Amerikan vapauttamista kapitalistien sorrosta ajattelematta myöskin Euroopan vapauttamista, sillä hän on perinyt luokkavihan siemenet Euroopasta, jotka amerikalaisessa maaperässä ovat kypsyttäneet hedelmänsä — kiihkeän pyrkimyksen koko ihmiskunnan vapauttamiseen. Tästä se johtuu, että siirtolainen on aina valmis panemaan sydämensä ja kukkaronsa alttiiksi, milloin avunhuuto Euroopasta kuuluu — eikä edes aina avunhuutokaan, vaan ensimmäinen viesti köyhälistöä kohdanneesta iskusta jossakin Euroopan kolkassa. Suomen köyhälistö ei ole suinkaan saanut vähemmän kokea Amerikan suomalaisten toverien auliutta. Kun talvella v. 1907 levisi ensimmäinen tieto Laukon hädästä, ryhdyttiin heti kautta Yhdysvaltojen ja Canadan ponteviin avunkeräyksiin hädettyjen perheiden turvaamiseksi. Ja kuinka monta kertaa ovatkaan amerikalaiset toverit sen perästä auttavan kätensä valtameren yli ojentaneet! Tarmokkaasti ovat ne tukeneet jokaista vaalitaistelua. Puoluetoimikunta, piiritoimikunnat, aina pienimpään sydänmaankylän työväenyhdistykseen asti ovat yhä uudestaan ja uudestaan saaneet tuntea millä palavalla harrastuksella siirtolaiset seuraavat meidän taistelumme.

Kummako sitten, jos siirtolainen, kohdatessaan tääl-

lä kylmää välinpitämättömyyttä, ellei typerää halveksu-
mista, tunteekin katkeran pettymyksen raatelevan sie-
luun!

Olemmeko me sitten mitään antancet teille —?

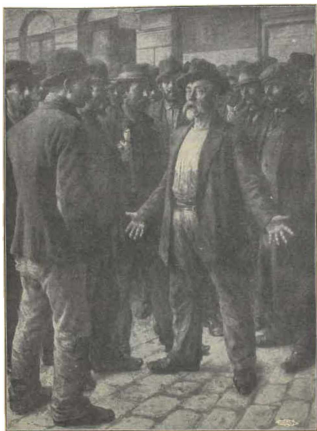
Olemme. Vieläpä jotakin niin arvokasta, että se ei
tule edes amerikalaisella kullalla korvatuksi. Me olem-
me lähettäneet ja lähetämme yhä jokaisella laivalla ve-
reksiä rekryttejä teidän luokkataistelurintamaanne.
Totta on, että ne kaikki eivät vielä ole täyttä kurssia suo-
rittaneet, mutta teidän koulussanne niistä pian kehitty-
täysin karastuita sotureita. Ja sillä aikaa kuin te siellä
kypsytte suurta tehtävääne varten, kirjoittaaksenne
lähtemättömillä kirjaimilla suomalaisen nimen Amerikan
luokkataistelujen historiaan, sillä aikaa mekin edistym-
me täällä, valistumme, ja valistuessamme avartuu näkö-
alamme, kirkastuu maailmankatsomuksemme, luokka-
taistelun rajat laajenevat, siirtyvät naapurin aitovieriltä
kauas, kauas laajoille kentille, missä kaksi maailman
taistelevaa mahtia kohtaavat toisensa. Että niin tulee
käymään, siitä on historia pitävä huolen. Se on tem-
paava Suomenkin köyhälistön pirtteinsä nurkista "kaik-
kien kansojen taistohon suureen". Onko meidän suori-
tettava laskumme yhdessä Venäjän köyhälistön kanssa,
johon me historiallisilla ja valtiollisilla siteillä olemme
eroittamattomasti yhdistetyt; käykö teidän tienne eng-
lantilaisten, saksalaisten, skandinaavialaisten, itävalta-
laisten ja italialaisten rinnalla — sama asia, me voimme
aina olla vakuutettuja siitä, että te ette tule milloinkaan
seuraamaan meidän taisteluamme kylmällä välinpitämät-
tömyydellä.

Onko joitakin väärinkäsityksiä syntynyt, onko joku karvas pala täytynyt niellä, mitäpä siitä — köyhälistöjoukon yhä kasvava valistus kummallakin puolen valta-
merta on ne kaikki tasottava. Se on siunattu asia, että tässä katkerassa luokkataistelussa ei milloinkaan tarvitse köyhälistön hävetä eikä peittää erehdyksiään, sillä pettymysten ja erehdysten läpi kulkee taistelevan köyhälistön tie. Meidän ei milloinkaan tarvitse häveten ja anteeksi-
pyytäen rypeä porvariston lailla esi-isäimme haudoilla, sillä me emme voi tehdä erehdystä niin suurta, etteivät edeltäjämme olisi suurempia tehneet.

Vimpelissä, Syyskuulla 1911.

SANTERI MÄKELÄ.

LAKON ALKAESSA

Jouluvirsi.

S ä v e l: "Enkeli taivaan
lausui näin."

*Taas prelatit ne julistaa:
"on vapahdettu kaikki maa",
soi "rauhan" laulut, sävelmät
ja "hyvän tahdon" hyminät:*

*"On joulu juhla kaikkien,
niin rikkaitten kuin köyhien,
käy jumalalle kunniaa
veisaamaan kilvan taivas, maa."*

*Tää "pyhäsavu" samentaa
köyhänkin silmää raukeaa,
hän uskoo "seimen" antimiin,
tietäjän kulttiin, aarteisiin.*

*Ja rikas "tunnonrauhan" saa,
taas jatkaa köyhän sorrantaa;*

*Osansa ottaa päällä maan,
ei luota "taivaan tavaraan".*

*Jo herää, köyhä kansa sä,
sun joukkosi on väkevä.
Kun nouset, väistyy sorron yö
ja vapahduksen hetki lyö.*

HULDA SALMI.

Teollisuuden marttyyrien muistolle.

Se oli ikävä tapahtuma. Se oli ylönsurullinen niille, jotka siitä kärsivät ja se on kovin raskasta muistella.

Se leimasi mustan ristin Yhdysvaltain kapitalismin historiaan. Se synnytti työläisissä leppymättömän vihan riistojärjestelmää vastaan. Siksi porvarilliset sanomalehdet ja julkaisut siitä niin vähän mainitsivat. Ne mainitsivat vaan hyvin lyhyesti, kylmästi ja virallisesti, muutamia numeroita, että se tapahtui siellä, silloin j. n. e. Siinä kaikki. Jonkun päivän kuluttua ne eivät enään muistaneerkaan. Sellainenhan on niin tavallista, melkein jokapäiväistä, ei heidän sovi sellaiselle kallista aikaa, lehtien palstoja ja toimituskykyjä tuhata. Heidän täytyy seurata politiikkaa, Rooseveltin metsästysreissua Afrikaan y. m. maailman tärkeitä tapahtumia.

Mutta onhan niitäkin, jotka muistavat, niitä on miljoonia. — Miljoonat työläiset muistavat. He muistavat monta kapitalistien aiheuttamaa verilöylyä . . .

Me työläiset muistamme, että lauantai-iltana 25 p. maaliskuuta 1911 New Yorkissa Triangle-yhtiön puku-tehtaassa sataneljäkymmentäviisi puserotyöläistä saivat tulipalossa surmansa ja kymmeniä loukkaantui. Me muistamme sen. Me muistamme sen kauan — muistamme vuosia . . . Niistä oli satakaksikymmentäviisi nuorta tyttöä, melkein kaikki olivat alle kahdenkymmenen vuoden ikäisiä ja kaksikymmentä miestä, joista useimmat olivat parhaassa iässä olevia nuorukaisia.

Olisi tarvinnut kulu ainoastaan muutamia minuutteja, niin he olisivat saaneet työpalkkansa ja päässeet menemään koteihinsa — mutta heidän onnensa muuttuikin onnettomuudeksi. Tuli syttyi. Kahdeksannessa kerroksessa se ensin alkoi ja silmänräpäyksessä se liekkiä leimahteli.

Tuli on säälimätön vieras; missä hyvänsä se itselleen sytykkeitä löytää, siellä se tuhoja tekee. Usein olisi kuitenkin voitu sen tuottamat tuhot välttää — ja tässäkin tapauksessa olisi voitu säilyttää työläisten elämä, ellei kapitalisteilla olisi ollut lakeja ja valtaa, joiden avulla he voivat saada itselleen joitakin kymmeniä tuhansia dollareita lisävoittoja työläisten hengen ja veren kustannuksella.

Ne työläiset, jotka siinä tehtaassa työskentelivät, olivat orjuutetummassa asemassa kuin vangit missään Yhdysvaltain vankiloissa. Aamusin, kun he menivät tehtaaseen työhön, sulettiin ovet ja portit, lukittiin ja salvattiin niin etteivät he koko päivän kuluessa päässeet kulkemaan ulos eikä sisälle. He eivät saaneet puhella työtovereittensa kanssa sillä aikaa kun olivat tehtaan

seinien sisäpuolella, eivätkä saaneet kulkea millään muilla kerroksilla kuin niillä missä he työskentelivät. Ja iltasin, kun he menivät pois työstä, täytyi heidän kulkea ulos pienistä ovista, joiden sivuilla hävyttömät tarkastajat tarkastivat heidän käsilaukkunsa ja vaatteidensa pois, nähdäkseen olisivatko tytöt ottaneet mukaansa nappeja, lankarullia tai vaatetilkkuja.

Päivällä työssä ollessaan heitä pidettiin kovassa kurissa; työnjohtajat huusivat ja kirosivat minkä suinkin ehdivät ja paitsi työnjohtajia olivat tehtailijat palkanneet tehtaaseen useita sivistymättömiä neekerinaisia, joiden tehtävänä oli kulkea työläisten jälestä ja tarkastaa, jos orjat levähtäisivät tai muuten löisivät laimin määrättyjä sääntöjen mukaisia tehtäviään; milloin neekerinaiset jotain sellaista huomasivat, menivät he työnjohtajalle kertomaan.

Eräskin tyttö, joka oli ollut siinä tehtaassa työssä, oli kertonut seuraavaa:

”Tehtaassa oli tukala ja raskas ilma. Minä väsyin, istuin hetkeksi levähtämään, mutta musta nainen huomasi minut, hän tuli luokseni, löi minua, potki ja kirosi. Sitten hän meni käskemään työnjohtajan katsomaan. Työnjohtaja tuli ja sanoi minulle: ‘Lähde helvettiin täältä senkin laiska portto.’

”Tehtaan työläisistä ei kukaan ollut unionissa. Monta monituista kertaa he olivat yrittäneet saada kaikki tehtaassa työskentelevät työläiset unioniin, mutta se oli ollut mahdotonta. Aina kun työnjohtajat saivat kuulla, että tehtaassa on joku unionin jäsen tai että joku on puhunut unionin tarpeellisuudesta, niin sellaisille työläisille sa-

nottiin: 'Lähtekää heti pois!' Tehtailijat olivat antaneet työnjohtajille ja neekerinaisille sellaisen vallan, että he saavat tehdä mitä hyvänsä, kun vaan pitävät sen varan, etteivät työläiset saa järjestetyksi uniota."

Koko rakennuksessa ei ollut kuin yhdet palorappuset ja nekin olivat olleet epäkunnossa. Ja kun kaikki

RUUMIIT PUTOILIVAT LÄPI KATUKÄYTÄVÄN

ovent olivat lukittuina, niin tulen alkaessa työläiset eivät päässeet pakenemaan ulos. He joutuivat sellaiseen asemaan, etteivät päässeet ylös eikä alas. Osa heistä hyppäsi ulos parista kolmesta ikkunasta — mutta murskaantuivat mäsäksi kadulle ja katukäytävälle . . .

Ei mitään pelastusta. Ei mitään toivoa. Kaikki oli liian myöhäistä. Tuli teki työtään, murhaavaa hävitys-

työtään. Ja joka kerta kun liekit korkeimmilleen leimahtivat ja joka sekunti kun orjan palanut ruumis tuhkaan rosahti, joka kerta se merkitsi tehtailijoille tuhansia dollareita, punasenuskeita, työläisten verestä ja tuskasta koottuja kiiltäviä kultakolikoita.

Sen todistaa niiden työläisten keskustelu, jotka olivat olleet työssä siinä tehtaassa silloin kun tuli oli sytty-

UHREJA

nyt, mutta olivat päässeet alakerroista pakenemaan ennenkuin tuli sinne ennätti. Ja muutamia päiviä jälkeenpäin he olivat keskenään puhelleet:

“— Tehdas oli jo vanha ja hyvin ahdas. Koneet olivat vannanaikuisia ja epäkäytännöllisiä. Tehdas oli hyvässä vakuutuksessa. Kaikki muut olivat korkeassa vakuutuksessa, paitsi työläiset. Työläiset olivat työssä

ja heidän palkkansa olivat maksamatta. Monta muuta seikkaa todistaa . . . Mutta ei uskalla puhua . . .

Kauheata! Murhamiehet!

Ei uskalla puhua — laki . . .

Kirottu laki!

Murhamiesten laki — rosvojen ja roistojen laki!

Niinhan se on. — Työläisillä ei ole lakia . . .

Se oli surullinen yö. Raunioiden ympärille kokoontui tavaton kansanpaljous, he tulivat katsomaan murhenäytelmää, verisintä tragediaa mitä he koskaan ennen olivat New Yorkissa nähneet . . .

Kun tuli oli saatu sammutetuksi, alkoivat poliisit kokoilemaan ihmisten luita, tuhkan ja poron seasta. Milloin löysivät he palaneen pääkallon, milloin käsivarren, sääriluun tai jonkun muun kärventyneen ihmisruumiin osan.

Ihmiset seisoivat raunioiden ympärillä koko yön. Siinä seisoivat äitejä, joilta oli palanut lapsi, toisilta kaksi; vaimoja, joilta oli palanut mies, nuoria miehiä, jotka olivat menettäneet rakastettunsa, elämänsä ilostuttajan ja tulevaisuutensa toivotun toverin; nuorukaisia, tyttöjä ja poikia, jotka olivat menettäneet siskonsa, veljensä, parhaan ystävänsä tai lapsuutensa leikkikumppanin. Suuri oli katsojain joukko. Suuri oli heidän surunsa. He itkivät, valittivat ja nyyhkyttivät kuin pienet, avuttomat lapset. Monta äitiä pyörtyi nähdessään lapsensa palaneen käden ja tuntiessaan sen sormessa olevasta sormuksesta.

Joitakin päiviä tapahtuman jälkeen New Yorkin työläiset panivat toimeen suuren hautajaissaattokulkuksen vainajien muistolle. Lähes kolmesataatuhatta työläistä

otti osaa siihen kulkueeseen, kantaen satoja lippuja ja tuhansia seppeleitä.

Sadoissa hikipajoissa vallitsi sinä päivänä haudanhiljaisuus. Toista miljoonaa työläistä pyhitti sen päivän kaatuneiden toveriensa muistolle. He sanoivat herroilleen: "Me emme tee työtä tänään, meitä painaa suuri suru." Se tapahtuma oli koskenut työnjättiläisen sydä-

KATUKULKUE UHRIEN MUISTOKSI

meen, se oli koskenut syvään ja raskaasti, se oli koskenut niin, että se nyt huokasi ja valitti ja kun se huokasi --- niin teollisuuden pyörät pysähtyivät.

Aamulla aikaisin he lähtivät, mustiin surupukuihin puettuina. Kaikkialta suuren kaupungin eri suunnilta heitä tulvi, kosteista kellarikerroksista, mustista tehtaiden komeroista ja vuokrakasarmien pimeistä nurkista.

Synkkä oli heidän katseensa ja harmaa kyynel uiskenteli heidän silmiensä sinissä. Heidän sieluissaan sykki rakkaus ja osanottavaisuus teollisuuden marttyyrien kärsimysten muistolle.

Kalmiston hiljaisille maille he kulkivat. Siellä heistä muodostui kokonainen suuri ihmiseri. Avonaiden hautojen äärille he mustana pilvenä vyöryivät . . . Laskivat köykäset ruumiskirstut hautoihin ja täyttivät ne valkoruusuilla sepeleillä. — Hautojen luona puhuttiin kymmeniä puheita monilla eri kielillä. Selitettiin työläisille mistä syystä sekin tapahtuma oli johtunut. Kuvattiin niitä turmiollisia seurauksia, jotka aiheutuvat kapitalistisesta järjestelmästä.

Vaikealle tuntui vainajien luiden ääressä puhua vallankumouksellisia kiihotuspuheita, mutta he eivät voineet sitä välttää, heidän täytyi, täytyi selittää työläisille mistä sellaiset ikävyydet johtuvat.

Työläistoverit! Kuka tietää, missä ja milloin meidän työpaikoissamme voi tuollaista tapahtua? Kuka työläinen tietää milloin hänen työpaikassaan tai vuokratasarmissaan tuli sytytetään sentähden, että kapitalistit saavat itselleen dollareita? Kuka työläinen tietää milloin tulee tuolla tai toisella tavalla murhatuksi, murhatuksi julmalla, kiduttavalla, ennenaikaisella kuolemalla? — Ei kukaan tiedä niin kauan kuin me työläiset olemme järjestymättömiä.

Vannokaamme verituomio, ettei tuollaista koskaan enään saa tapahtua. Veljemme ja siskojemme veri huutaa maasta: taisteluun, vallankumoukselliseen tais-

teluun! Vaikka meidän täytyisi kaatua taistelutantereelle, niin sekin on paljon kunniallisempaa kuin joutua tullelta kivrvennettäväksi kapitalistien syyttämissä helveteissä.

FRANK WESTERLUND.

SIIRTOLAISIA HALUTAAN ("Immigrants wanted").

Vanha Aatami.

*Hiipii varjot vanhan vuoden
piilosille pirtin loukkoon,
viime tervehdykset tuoden
vaivaiskodin valjojoukkoon.
Mitä koki, mitä näki
hymisee nyt hylkyväki.*

*Vanha Aatami on vainen
kuullut toisten tarinoita,
kuinka onni oikukkainen
keri ihmiskohtaloita.
Kakistaen kurkküansa
alkaa hänkin tarinansa:*

*— Nyt kun laannut on jo latu,
liekoon köytty aasi kurja,
muistuu mennyt niinkuin satu,
kuinka olin tyhmä, hurja,
kuinka, kun ma keksin jären,
taitoin siltä heti kären.*

*Eihän tässä mikä hätä,
tuumin, kun on tuota työtä
ja kun puskee, eikä jätä,
heltimättä yhtä myötä,
täytyy, vaikkei huolis kiittää,
leivän kaikitenkin riittää.*

*Seurasin näin ohjettani,
kun näät olin vahva, nuori,
enkä salaa, tuumissani
kuvasteli kultavuori;
vähintäänkin koti soma,
talo, pellon tilkku oma.*

*Katsonut en milloin, mitä
tein, kunhan riitti työtä,
pidin aina päälle sitä,
päivän jatkoks liitin yötä;
ruumista ei käynyt surku
eikä liioin noussut nurku.*

*Isäntäni käskyt täytin,
kovun kestin, kun ei lyöty,
parhaimpani aina näytin,
mieless' isäntäni hyöty;
sen hän pian huomasiikin,
siispä olin miesi likin.*

KÖYHÄLISTÖN NUIJA

*Näin kun liikuin lailla suden,
härän lailla puskin, häärin,
menihän se miten kuten,
minkä sain, sen kokoon käärin;
näkkäas joka lantin säästin,
soikeana pennin päästin.*

*Ja jos joku työttömyyttä
nurkui sekä köyhyyttänsä,
virkoin: voivottelet syyttä,
anna kasvaa kova känsä;
laiska kohtaloaan haukkuu,
puske päälle että paukkuu!*

*Sillä luja luojan sääntö
osat ihmisille jakaa,
mulle kuuluu kiven vääntö,
toinen komentaa ja makaa.
Siksi tietäni ma kuljen,
mitä näen, silmät suljen.*

*Muutamat, kai laiskan vötkät,
alkoi siihen aikaan haastaa,
kuinka muka herran rötkät
meitä pettää, riistää, raastaa,
kuinka muka kaikk' on nurin,
pitäis ottaa oman kurin.*

*Tuota kun ma kuulin kieltä,
panin ankarasti vastaan,
tuossa onko miehen mieltä,
haastaa moista holhojastaan!
Paras pitää pientä suuta,
ettei panna eteen luuta!*

*Niinkuin sanoin, siihen aikaan
meni kaikki kuta kuinkin,
puutetta ei ollut lainkaan,
säästettynä mitä suinkin.
Olin oiva juhta, härkä,
aina hiestä likomärkä.*

*Tuumin viimein ottaa eukon,
"kahden kaunihimpi olo";
tapasinkin tytön veukon
eikä ollut aivan nolo.
Mitäs muuta: mentiin yhteen,
päälle saman olkilyhteen.*

*Yhdessä nyt jatkui leikki,
aherrettiin samaan pussiin,
kunnes syntyi poika Heikki
ja taas siitä tultiin Jussiin.
Sitte ihan joka vuosi
uudistui tuo sama kuosi.*

*Kuin lie ollut, lasten hoiva
kituliaaks' siitä kääntyi,
eikä aikaakaan niin oiva
tautivuotehelle vääntyi,
lapset kanssa siitä pitäin
sairasteli minkä mitäin.*

*Nytpä alkoi vasta hoppu;
säästöt oli aikaa syöty,
ettei tulis kaiken loppu,
velkaantunut koti myöty;
ja tuo leikki vauhdin saanut
kiihtyi yhä, eikä laannut.*

*Jos ma kaksin verroin löisin,
tuumin, jännittäen jouta,
hieman niukemmasti söisin,
vielä tästä voisi nousta;
totta kai, kun oikein koittaa,
kovan kohtalonsa voittaa!*

*Mutta eipä mikään auta,
ko'en siinä lopun hallan:
terveyteni, niinkuin rauta,
murtuu käsihini vallan;
eipä tullut enää miestä
kantamahan orjan iestä.*

*Työhön työnsin koska jaksoin, —
tuntui kovennehen kopu, —
ruokavelkää aina maksoin,*

*mutta eipä velka lopu.
Luistaa, luistaa väinväkeen
kurjuuskelkka myötämäkeen.*

*Päälle kaiken kurjan sotkun
kokea sain mulle uutta,
sain näät paikastani potkun, —
tuo jo oli kataluutta!
Tääkö on nyt luojan säädös,
kaiken palkka, tilin päätös!?*

*Ennen mistä työtä kysyin
sain sen kohta suoriin kielin
ja ma paikassani pysyin
kunnes itse muuttaa mielin;
nyt sain rukoellen kiertää,
turhaan, tuki alla viertää!*

*Povessa jo pirut iti,
mutta minkäs sille mahtoi,
ponnistella yhä piti
koska vielä elää tahtoi.
Ryysyiseksi kävi nuttu,
ryysysemmäks' elon juttu.*

*Kaikki kaatui kanssa ajan
kuta pitemmälle tultiin,
lapset joutui hujan hajan,
vaimoparka pääsi multiin,
minä — mieron tielle lyövyin,
kunnes vihdoin tänne yövyin.*

*Kaunis sääntö! Ensin nylkee,
imee minkä irti saapi,
sitten potkasee ja sylkee,
mieron tielle viskoaapi! —
Kaiken mennehen nyt muistan,
myöhään nyrkkiäni puistan.*

*Jo nyt oivaltaisi äly
käydä rohkeimpain joukkoon,
huutaa vaikka yli hälyn, —
mutta viskattu on loukkoon.
Kiitos, kun vaan nuoren kansan
silmit näkis tien ja ansan.*

*Annas, tiedon omenata
tämä polvi vielä haukkaa,
kuuluu tässä kummempata,
toisin vielä paikat paukkaa! . . .
Mutta tässä haastan suotta.
Onnellista uutta vuotta!*

*Näinpä päätti ukko jutun,
lyyhäin pahnallensa kulki,
vaipui alle vanhan nutun,
samentuneet silmät sulki;
rauenneena, rauhan suoden
nukkui uskoon uuden vuoden.*

AKU PÄIVIÖ.

Maatalouskysymys Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa.

Varmaankin on Amerikassakin oleskelevien suomalaisten puoluetoverien keskuudessa herättänyt huomiota Helsingin puoluekokouksen päätös, jolla m. m. poistettiin viljelyspakko puolueen ohjelmasta. Tämän vuoksi lienee paikallaan lyhyesti selostaa maatalouskysymyksen vaiheita Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa ja niitä näkökohtia, jotka ovat olleet määräävinä tästä ohjelmokohdasta kulloinkin päätetäessä.

Tu r u n puoluekokouksessa v. 1899, jossa kokouksessa Suomen työväenpuolue perustettiin, oli asia jo käsittelynalaisena. Periaatteellisempaa keskustelua asiasta ei ollut. Maisteri *Waren*, porvarillinen torpparikysymyksen tutkija, oli kokoukselle laatinut alustuksen torpparikysymyksestä ja hyväksyikin kokous torpparien ase-

mata, pääasiassa vuokraussuhteita koskevia vaatimuksia. Myöskin oli kokouksessa käsiteltävänä alustamaton kysymys: "Mikä on syynä irtolaisväestön huonoon taloudelliseen asemaan maaseudulla ja miten se olisi parhaiten korjattava?" Keskustelussa lausui toveri Salin, että: "kaikki maa on otettava valtiolle, eikä yksityisille tuumankaan vertaa. Torpparien asema ei parane niin kauan kuin maa on yksityisten. Sosialismi on se evankeliumi, jota torpparit tarvitsevat ja joka heidän asiansa voi ratkaista." Irtaimen väestön kysymyksestä tehtiin päätös, jossa painostetaan maalaistyöläisten valistamista.

Seuraava puoluekokous oli *Viipurissa* v. 1901. Tällekin kokoukselle oli keskustelukysymyksiksi herätetty kysymykset torpparien ja irtaimen väestön tilan parantamisesta. Nyt syntyi jo laajempi periaatteellinen keskustelu, jossa punnittiin, onko edistettävä pienviljelystä, vai eikö. Enemmistö kokouksen edustajista oli sitä mieltä, että pienviljely on suurviljelystä edullisempi ja että sitä siis on edistettävä, varsinkin kun maan lukuisaa irtainta väestöä täten saadaan maahan ja ansioon kiinnitetyksi. Kokous hyväksyi päätöslauseلمان, jossa vaaditaan valtion varoista vuosittain myönnettäväksi 2 miljoonaa markkaa, joista rahoista annettaisiin kuoletuslainoja ja pikkuviljelijöiksi aikoville.

Forssan puoluekokouksessa v:na 1903 oli laadittavana puolueen ohjelma kokonaisuudessaan, kun katsottiin olevan tarpeellista laajentaa ja selventää sitä entisestään. Tässä yhteydessä tuli maatalousohjelmakin esille ja myöskin erityisenä "tilattoman väestön kysymyksenä". Puolueelle hyväksyttiinkin maatalousohjel-

ma, jossa päättävästi asetetaan n. s. pikkuviljelyksen kannalle ja vaaditaan, että valtion toimenpiteitten kautta on tuettava pikkuviljelystä edistäviä pyrkimyksiä ja että valtion ja kuntain jo omistamia maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa, sekä kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksen kautta saada haltuunsa yksityisten tiloja ja osia niistä; valtion jo omistamat maa-alat olisi saatava halullisten viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella. Torpparikysymyksessä vaadittiin, että torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttö-oikeus ja myöskin nautinto-oikeus vuokraamansa maan maanviljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

Helsingin ja Tampereen ylimääräisissä puoluekokouksissa, edellinen pidettiin v. 1904 ja jälkimäinen v. 1905, ei ollut puolueen ohjelmasta keskustelua; niissä käsiteltiin vain menettelytapakysymyksiä. Tällä välin oli kuitenkin tapahtunut *suurlakko*, joka nostatti mukaan väestönosia, jotka muuten pitkän aikaa olivat pysyneet erossa sosialidemokratrisesta puolueesta. Varsinkin saatiin puolueen mukaan maaseututyöväestö ja torpparit, mikä ei olekaan ihmeteltävä, sillä Suomessa on tilattoman väestön lukumäärä suhteellisesti suurempi kuin missään muussa Europan maassa. Kun maanviljelys on vielä jotensakin kehittymätöntä, eikä voi tarjota riittävästi ansiotyötä tilattomalle maatyöväestölle ja teollisuuden laita on samoin, on tämän väestönosan toimeentulo hyvin huonoa. Torpparilaitos on feodaliajan jätteitä, eikä tahdo soveltua maanomistajain, enempiä kuin torppa-

rienkaan tarpeisiin. Lukuisat häädöt olivatkin seurauksena tästä torpparilaitoksen vanhanaikaisuudesta. Häätöjä voi taasen tapahtua, kun torpparien kontrahdit ovat peräti puutteelliset ja koko silloinen torpparilaki oli kokonaan maanomistajien etuja suosiva.

Suurlakon seurauksena oli kansanvaltainen eduskunta. *Oulun* puoluekokouksessa, joka pidettiin kesällä v. 1906, valmistauduttiin laatimaan *vaaliohjelmaa*, josta luonnollisesti ei saanut puuttua maatalouskysymystä koskevat kohdat. Maatalouskysymyksen alusti maisteri agronomi Väinö *Vuolijoki*. Hän asettui alustuksessaan aivan päättävästi pienviljelystä puoltavalle kannalle, vedoten ulkomaalaisiin pikkuviljelystä puoltaviin sosialistisiin teoreetikoihin, vasten Marxia ja Kautskya, ja agraaritulostoihin, jotka muka osottivat, että pienviljelys on voittanut alaa suurviljelyksen kustannuksella. Alustaja esitti hyväksyttäväksi Tampereella pidetyn torpparikokouksen päätöksen *viljelyspakosta, maiden pakkoluovutuksesta ja maan vuokraamisesta*. Keskustelun kuluessa ei esitetty *periaatteelliselta* kannalta muistutuksia alustajan esityksiä vastaan. Kokous hyväksyi kysymyksestä seuraavaa:

1) On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti;

2) On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, yhtiöiden sekä yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten, etupääs-

sä tilattoman väestön viljeltäväksi, joll'ei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtaarin suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata.

3) Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maan-tarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksen kautta palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla viljelys- ja nautinto-oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

4) Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uutisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja raivaamalla soita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi.

Sitäpaitsi velvoitti kokous puolueuuvoston asettamaan agrarikomitean valmistamaan näistä uudistuksista lakiehdotukset kokoontuvalle eduskunnalle sekä muutenkin käsittelemään agrarikysymystä koko laajuudessaan.

Epäilemättä oli osaksi tämän vaaliohjelman ansiota, että sosialidemokratinen puolue kokosi vaaleissa yli 300,000 ääntä, joka menestys sitä on seurannut kaikissa senjälkeen seuranneissakin vaaleissa.

Sosialidemokratinen eduskuntaryhmä on valtiopäivillä pontevasti ajanut tämän vaaliohjelman vaatimuksia. Siellä on saatu aikaan torpparilaki, joka jossakin määrin turvaa torppareita ja takautuvan osansa kautta lykkää häätöhommat muutamia vuosia tuonnemmaksi. Sitten onkin odotettavissa joukkohäätöjä, ellei yhteiskunta käy torppareita suojaamaan. Viljelyspakkoehdotus on ollut muutoksien alaisena ryhmässä epäilemättä asian eduksi.

Ohjelman uudistusta on edelleen ajateltu. Varsinkin maatalouskysymys puolueen ohjelmassa antoi edelleen aihetta mielipiteitten vaihtoon, joskin verrattain varovaan. Kolmen vuoden kuluttua Oulun kokouksesta oli puoluekokous *Kotkassa* v. 1909. Nämä kuluneet kolme vuotta olivat olleet kehityksen vuosia ja sosialidemokratisten periaatteiden tunteminen puolueen keskuudessa oli laajentunut. Kotkan kokoukselle ehdotti O. V. *Kuusinen*, että asetettaisiin komitea tutkimaan puolueen periaatteellisen ohjelman sitä osaa, joka koskee maatalouskysymystä ja myöskin samaa kysymystä koskevia käytännöllisiä uudistusvaatimuksia ja että puolue toistaiseksi ei olisi sidottu Forssan ja Oulun kokousten tätä kysymystä koskeviin päätöksiin. Tätä esitystä kannatti puolueenvosto. Kotkan puoluekokous asettikin ohjelmakomitean, mutta päätti, että puolue on edelleen sidottu Forssan ja Oulun kokousten päätöksiin.

Tämä ohjelmakomitea laatikin pitkän ja ansiokkaan mietinnön Helsingissä tänä vuonna pidetylle puoluekokoukselle. Siinä otetaan tarkastelunalaiseksi Suomen maataloudellinen kehitys ja tullaan lopuksi tulokseen, että ei ole selvitetty, kumpi on tulevaisuuden maanviljelysmuoto, suur- vaiko pienviljelys. Näyttää kumminkin luultavalta, että suurviljelyksellä on paremmat edellytykset kuin pienviljelyksellä. Kuitenkin on se selvää, että pienviljelijä voi tulla toimeen ainoastaan liiallisen työnteon avulla, käyttämällä lisäksi vaimonsa ja lastensa työtä. Ja huolimatta tästä, on hänen asemansa sittenkin niin huono, ettei hän voi kehittyä eikä seurata aikaansa. Tästä kaikesta on seurauksena, että pien-

viljelijäluokka on vanhoillista ja nykyisen yhteiskunnan tuki ja turva. Kokemus Suomessakin on osoittanut, että pienviljelijät sortuvat nousevan kapitalistisen kehityksen jalkoihin. On olemassa kokonaisia pitäjiä, joissa maat ovat suurimmalta osaltaan tukkiyhtiöitten hallussa. Pikkuviljelijät varsinkin ovat joutuneet pois tiloiltaan. Kun kehityksen suunta nyt näyttää olevan tällainen, niin onko oikein, että sosialidemokratinen puolue vaatii valtion toimenpiteitä tällaisen yhteiskuntaluokan lisäämiseksi? Eikö tällainen menettely olisi kehityksen vastustamista? Komitea ehdotti, että puolue luopuisi entisestä maatalousohjelmastaan, myöskin suurta suosiota saaneesta viljelyspakosta ja olisi toistaiseksi puolueettomalla kannalla siihen kysymykseen nähden, kumpaa maanviljelysmuotoa, suur- vai ko pienviljelystä, olisi pidettävä tulevaisuuden maanviljelysmuotona. Sensijaan ehdotti komitea ryhdyttäväksi työhön maalaistyöväen ammatillisen järjestäytymisen, maalaistyöväen suojelemisen, kouluolojen parantamisen, kunnallisen äänioikeuden saavuttamisen ja yleisten vanhuuseläkkeiden saamisen hyväksi. Erityisesti olisi pantava painoa torpparien asemaan. Tässä suhteessa ehdotti komitea, että yleisen pakkolain säädännön avulla ryhdyttäisiin toimiin torpparien vapauttamiseksi, saattamalla heidän hallitsemansa torpat *yksityisomaisuudeksi*. Lunastusperusteet olisivat laissa määrättävät siten, että maanomistajat ei tulisi saamaan mitään siitä, joka on katsottava torpparien omaisuudeksi. Siten esim. perintötorpat lankeaisivat niiden haltijoille ilman minkäänlaista korvausta. Joka tapauksessa olisi maanomistajan suoritettava torpparille täysi kor-

vaus kaikista torpparin tekemistä parannuksista. Siten torpparin maanomistajalle maksettava korvaussumma tulisi useissa tapauksissa olemaan vähäinen. Sellaisten torpparien ja mäkitupalaisten varalta, joille olisi edullista olla edelleen vuokraussuhteessa, olisi vuokralainsäädäntöä edelleen parannettava. Tässä suhteessa olisi toimeenpantava yleinen vuokramaksujen järjestäminen sillä tavoin, että vuokramaksut yleisten laissa säädettävien perusteiden mukaan alennettaisiin kohtuullisen suuriksi rahasuorituksiksi. Tässäkin olisi pidettävä silmällä, että torppari tulisi maksamaan vuokraa siitä, mikä oikeastaan on katsottava hänen omaisuudekseen. Myöskin olisi torpparien hallinto-oikeutta lujitettava, jopa niin, että hän saisi vapaasti kiinnittää torppansa velan vastineeksin.

Komitean ehdotus tuli puoluekokouksessa vakavan harkinnan alaiseksi. Merkitsihän se luopumusta tähänastiselta periaatteelliselta kannalta ja olihan luultavaa, että esim. viljelyspakon poistaminen tulisi synnyttämään paljon ajatustenvaihtoa puolueen valitsijain keskuudessa. Kokouksen asettama ohjelmavaliokunta, yhtä jäsentä lukuunottamatta, asettui kannattamaan ohjelma-komitean ehdotusta. Eri kannalla oleva jäsenkään ei tahtonut väittää pienviljelyksen etevämmyyttä, mutta luuli viljelyspakkoehdotuksen voitavan tehdä siinäkin muodossa, ettei sen kautta tuettaisi pienviljelystä ja puolusti siis viljelyspakon säilyttämistä puolueen ohjelmassa. Valiokunnan toiset jäsenet taas katsoivat, ettei sosialidemokratisen puolueen tehtävänä ole ryhtyä säännöstelemään kapitalistisen järjestelmän puitteissa

mitään erityistä ammattia. Puolueen tehtävänä on nostaa palkkatyöläisiksi jo joutuneita, parantaa niiden olosuhteita ja tehdä heitä kykeneviksi yhteiskunnallista vallankumousta varten. Tässä suhteessa ei sosialidemokratinen puolue tule kieltämään maatyöläisiltä apuaan. Mitä taasen torpparien saattamiseen yksityisomistajiksi tulee, niin on huomattava, että tässä ei lisätä mitään ammattikuntaa. He ovat jo pienviljelijöitä, mutta viljelevät tilojansa epäedullisilla ehdoilla. Epäilemättä maanviljelykselle, kapitalistisen järjestelmän aikana, on sopivampi maan yksityisomistus kuin maan vuokraus. Feodalisen vuokraussuhteen lopettaminen on siis vain kehityksen edistämistä suuntaan, johon se muutoinkin kulkee. Omistava pienviljelijäluokka voi vuorostaan olla kuolemaan tuomittu, mutta sen luokan oleminen on ylimenokausi, jota ei voida välttää. Ei kuitenkaan ole syytä tätä luokkaa lisätä, tekemällä uusia pienviljelijöitä.

Kokous hyväksyi ohjelmakomitean ja ohjelmavaliokunnan ehdotukset ja päätti, että on asetettava komitea, joka valmistaa eduskunnalle lakiehdotukset torpparien vapauttamisesta ja maanvuokraolojen järjestämisestä yleisen pakkolainsäädännön kautta. Päätös tehtiin 57 äänellä 36 vastaan.

Kuten ylläolevasta näkyy, on puolue tässä kysymyksessä nyt kulkemassa toista suuntaa kuin ennen. On lakattu antamasta kannatusta pienviljelystä edistäville pyrkimyksille. On kuitenkin huomattava, että Helsingin puoluekokouksen päätöksessä sanotaan puolueen yksityisillä jäsenillä, siis myöskin sosialistisella eduskuntaryhmällä, olevan vapauden edistää maatalouskysymyk-

sen alalla niitä toimenpiteitä, joista katsotaan olevan köyhälistölle hyötyä. Käytännössä merkitsee kuitenkin päätös pikkuviljelysammatin tukemisesta luopumista: kun puolue puolueena ei kerran tahdo olla siitä vastuussa, niin eivät yksityiset jäsenetkään voine sitä tehdä. Muuten voi ensi katsannossa näyttää omituiselta, että puolue nyt vaatii esim. torpparien saattamista yksityisomistajiksi, vaikka aikaisemmissa puoluepäätöksissä on painostettu yksityisomistuksen lakkauttamista maanomistukseenkin nähden ja vaadittu esim. viljelyspakon kautta saatavaan maahan vain vuokra-oikeutta. Puolue silti tietysti pitää edelleen kiinni siitä käsityksestä, että maa on saatava valtion haltuun, kun aika on siihen tullut kypsäksi. Nyt vain selvemmin käsitetään suhtautuminen uudistuskysymyksiin. Nykyisen kapitalistisen valtion omaisuuden lisääminen merkitsisi vain sille voimakeinojen antamista työväenluokkaa vastaan. Yksityisomistus sopii paremmin maanviljelyksessä käytettäväksi, tuotantotavan kehityksen nykyisellään ollessa kuin vuokrausjärjestelmä. Maatalouden kehittyminen voi siten paraiten tapahtua. On saatu nähdä, että porvari-puolueet ovat vaatineet pikkuviljelijäin omistusoikeuden rajoittamista Suomenkin valtiopäivillä, kun on ollut kysymys pienviljelijäluokan lisäämisestä, jota he muuten innokkaasti kannattavat omilla keinoillaan, saadakseen syntymään vanhoillisen, nykyistä järjestelmää tukevan yhteiskuntaluokan. Hekin, näet, älyävät, että ellei panna sulkua eteen, pienviljelijäluokka pian häviäisi; kokemus pienviljelijäsiirtoloiden perustamisesta on osoittanut, että tilat pian vaihtavat omistajaa ja joutuvat yksiin

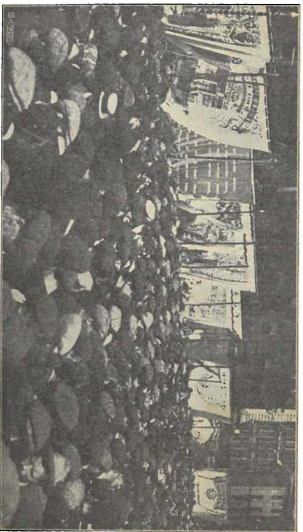
käsiin. Omistusoikeutta rajoittamalla porvarit tahtoisivat muodostaa jonkinlaisen maaorjaluokan. Tätä vastustavat sosialidemokratit. Saadaan siis nähdä se kumma, että sosialistit ovat puolustamassa vapaata yksityisomistusta porvarien aikomia rajoituksia vastaan! Epäilemättä tämä kaikki tapahtuu sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti, niitä oikein käsittäen. Sosialidemokratia nojautuu kehitykseen, jota se ei tahdo vastustaa, vaan edistää.

On lausuttu arveluja, että puolueen luopuminen viljelyspakosta merkitsisi valitsijamäärän pienenemistä. Tätä puolestani en tahdo uskoa. Sosialidemokratisen puolueen maatalousohjelma sittenkin todellisimmin vastaa maalaisköyhälistön etuja; porvaripuolueet eivät voi sille mitään tarjota. Viimeiset vuodet ovat myöskin kouluuttaneet siksi paljon Suomen maalaisköyhälistöä, että se ymmärtää vain sosialistisen yhteiskunnan, köyhälistön valtiovallan, sillekin lopullisen vapautuksen voivan antaa. Se tietää, että sosialidemokratinen puolue järkähtämättä toimii suuren päämääränsä, yhteiskunnallisen vallankumouksen saavuttamiseksi ja että kehityksen voimat ovat liitossa sosialistisen puolueen kanssa ja seuraa sosialidemokratista puoluetta edelleen taistelussa tämän päämäärän saavuttamiseksi.

Oulussa, lokakuulla 1911.

JANNE HAUTALA.

LAKOKSA OLEVIEN SATAMATIÖLÄISTEN KATUKULKUE LONTOOSSA.

Saunamummo.

*Köyryselkä, ryppykasvo
saunamummo, kaikkein tuttu,
kohtalonsa kerron teille,
outoa ei lie tää juttu.*

*Kellarkerroksessa soppi
asuntonsa ahdas, josta
vuokra kallis, joskin kylmä
seinistä ja laipiosta
huurrettansa sisään huokuu.*

*Raihnainen on mummo parka,
tok' ei sääli "leivän herrat",
työhön mentävä on yhä
kuten ennen sadat kerrat.*

*Saunan kuumuudessa raataa,
valvoakin myöhään tuolla
vanhuksen on pakko aina,
jos ei mieli nälkään kuolla.
— Siksi köyremmäks' käy varsi.*

*Työ on raskas, tulo niukka,
palkka kertyy pennilöinä.
Kummakos jos huoliansa
palvoo mummo syksyöinä.*

*Ummistu ei silmä illoin,
kätkeyeseen katse kiintyy. . .
Tyttäreltä siinä lahja —
Kyynel silmäkulmaan kierii,
murhe vakojansa uurtaa.*

*Valvoo vanhus, muisteleepi
muita lapsiansa noita:
"Miksi kohtalotar kiroo
maailmalla kulkijoita".*

— — —

*Saunamummo halvin orja,
kenpä huoliansa muistaa.
Kukin onneansa etsii,
vuosi vuoden jälkeen luistaa.*

HILJA LIINAMAA.

Syndikalismi.

KIRJ. J. RAMSAY MACDONALD. SUOM. T. H.

yndikalismi on sana, jonka olemme lainanneet Ranskasta, jossa sillä tarkotetaan määritellä ammattiunionismia, ei yksin sellaisenaan, mutta ammattiunionioiden erikoista toiminta-ohjelmaa. Se on liike, joka, johtaessaan opin luokkatietoisuudesta johdonmukaiseen äärimmäisyyteensä, julistaa että ainoastaan työläiset voivat pelastaa työväestön (vaikkakin on epäiltävää josko tuota tulisi pitää opin pääkappaleena), ja että tie pelastukseen käy työväenluokan järjestymisen kautta — tuo liittoutuminen tapahtuen ammattiunionismin pohjalla, mutta keskittyen kuitenkin siten, että se menettää lyhytnäköisen ammattitietoisuutensa — ja käyttäen lakkoa taisteluvälineenä. Se on anti- (ehkäpä voidaan sanoa yli-) parlamentaarista. Se on vallankumouksellista ja myrskyisää. Se on liikettä, joka luonteenomaisesti on alkuaan syntynyt niissä maissa, joissa traditsioonit ja yleinen mieliala ovat vallankumouksellisia. Suurvaltojen nykyaikaiset militaristiset laitokset aiheuttavat sen,

että on mennyt ohi vanhanaikaisten vallankumousten aika. Näiden vanhanajan kiihkoisten mullistusten alue rajottuu nykyisin Pyreneitten niemimaalle ja Keski-Amerikan tasavaltoihin. Mutta se henki, joka innostaa noita vallankumouksia, on syndikalismiin kautta siirtynyt passiiviseen toimintaan, se rientää katusuluilta työpajoihin ja tuntee itsenautintoa kuvitellessaan passiivisen vastarinnan kautta saavansa aikaan samanlaisia tuloksia kuin esi-isämme saavuttivat asellisella kapinalla. Siten on nyt yleislakko vallankumouksen muoto.

Tämän opin propaganda saa osakseen kaikkialla joidenkin ihmisten keskuudessa hyväksymistä. Industrial Workers of the World järjestön jäsenet ovat syndikalisteja ja heitä tavataan Amerikassa ja täällä (Englannissa), eikä ainoastaan Ranskassa ja Italiassa. Heidän ohjelmansa on viehättävä. He tahtovat liittää kaikki unionit yhdeksi ja sitten lakolla herpaista yhteiskunnan. He ovat väsyneet hitaasti toimivaan parlamentaariseen koneistoon; he eivät kärsi sitä mahtipontista vastarintaa, jota yhteiskunta osottaa muutosta kohtaan. He näkevät edessään varustuksen varustuksen vieressä, joissa etuoikeuksien liput mahtavana liehuvat ja kärsimättöminä luopuvat he niistä yrityksistä, joihin on alettu noiden linnotusten räjähdyttämiseksi, ja vaativat suurta hyökkäystäistelua. Ja, kuten sanoin, näyttää heidän suunnitelmansa hyväksyttävältä paperilla. Todellisuudessa on se enemmän niiden kavalien harhaluulojen kaltainen, joita koetamme selittää pitkinä talvi-iltoina, kuin hyökkäyssuunnitelma, kuten koetan osottaa.

Syndikalismiin napa on yleislakko. Viimeisen suku-

polven vallankumoukselliset valmistautuivat barrikaadi- ja katutaisteluita varten, mutta melkein kaikki otaksuvat, että nykyaikaiset militaristiset varustukset tekevät tuollaisen vallankumouksen vanhentuneeksi. Minä en hyväksy tuota selitystä. Minä sanoisin mieluummin, että nykyaikaisen yhteiskunnan jäsenten keskinäiset suhteet ja poliittinen kokemus ovat tehneet vallankumouksellisen toiminnan vaikeaksi, vaikkakaan sitä ei ole vielä julistettu kerrassaan mahdottomaksi. Tavaksi tullut sotilaiden käyttäminen työriidoissa tulee pian synnyttämään vallankumoukselliselle toiminnalle soveltuvan olotilan. Tuo hetken asema ei edellytä sitä, että nyt ei tulisi kysymykseen katutaistelut, mutta että on melkein mahdoton saada aikaan sellainen mieliala, jota tarvitaan katutaistelussa. Keskustellessamme yleislakosta on tuo seikka tärkeä, sillä vallankumouksellisen mielialan puute tulee vaikuttamaan hyvin tärkeänä tekijänä syndikalistien teollisuustaistelujen onnistumiseen. Tosiasiassa täytyy syndikalistisen vallankumouksen nojata hyvin suurella määrällä samanlaiseen päättäväisyyteen, jota fyysillisen voiman vallankumoukset tarvitsivat onnistuakseen — mutta liikkeen täytyy pysyä käynnissä paljo vähemmässä määrällä dramaattisissa ja innostuttavissa oloissa.

Uusi vallankumousmetodi eroaa vanhasta eräissä hyvin tärkeässä kohdassa. Vanhan menettelytavan mukaan valloittiin yhteiskunta väkivallalla ja hämmästyttiin vastustajat. Kumouksellisia vastaan voitiin tehdä salaliittoja, mutta he ottivat heti haltuunsa toimeenpanevan auktoriteettivallan, kontrolloerasivat käytettä-

vissä olevat sotilaat ja asettivat itsensä valtion auktoriteetin etunensä. Epäilemättä oli tuo suuri etuisuus. Se synnytti pakostakin jonkinlaisen tyrannin ja persoonallisen hallituksen, joka oli yhtä voimakas kuin tarkotettu yhteiskunnallinen muutos oli tai ei ollut syvälle juuriutunut. Armeija tukenaan, yhteiskunta alistettuna, vastustajan ollessa pelotettuna avaamaan suutansa, voivat voittajat edistyä pitkälle yhteiskunnallisessa uudestarakentamisessaan ennenkuin menettivät asemansa ja taantumuksen voimat ehtivät keräytyä. Parhaimmassakin tapauksessa oli heidän epäonnistumisensa varma. Heidän täytyi epäonnistua, kuten kommunistit epäonnistuivat — kuten Marx vihdoinkin näki heidän epäonnistumisen olleen välttämättömän. Mutta heillä — kuten esim. kommunisteilla — oli lyhyt tilaisuus osottaa kykeneväisyytensä.

Olematta ensinkään lupaavampi lopulliseen onnistumiseen nähden, riistää uusi vallankumousmetodi itseltään mahdollisuuden väliaikaiseen onnistumiseen, johon vanha metodi tarjosi jossain määrin mahdollisuuksia. Se ei tarkota vallata niitä voimia, joita yhteiskunnalla on käytettävissään; se ei tarkota hämmästyttää muutoksen vastustajia. Se tulee asettamaan yhteiskunnallisen elämän seisahdustilaan. Se on vaan puoleksi niin selvänäköinen kuin vanha metodi, sillä entisajan kumoukselliset näkivät kuinka turhaa oli yrittää toteuttaa vallankumouksellista muutosta paitsi vallottamalla yhteiskunnallisen hallintovallan. Tarvitsee ajatella vaan hetkisen huomatakseen uuden vallankumouksellisuuden mielettömyyden tässä suhteessa.

VICTOR L. BERGER,
Ensimmäinen sosialistinen kongressimies Yhdysvalloissa.

Otaksukaamme lakon onnistuvan. Hallintoviranomaiset yrittävät särkeä sen ja se johtaa väkivaltaisuuksiin. Armeija asetetaan sotakannalle. Lakkolaiset itse pakotetaan kukistamaan omat tarkoituksensa, kuten Ranskassa; tai, kuten täällä (Engl.) armeijaa käytetään kahtalaiseen tarkoitukseen, panemaan teollisuuden pyörät liikkeelle ja ampumaan silloinkuin aseettomat ja varustautumattomat joukot heittäytyvät avoimeen mellastamiseen. Syndikalistit eivät siis voi välttää vallankumousta, vaikkapa koettaisivatkin. Entisajan vallankumoukselliset tunsivat tehtävänsä, harkitsivat toisasioita, valmistivat suunnitelmansa; uudenaikaiset vallankumoukselliset eivät tiedä mitään näistä välttämättömistä seikoista. Entisajan vallankumoukselliset olivat aina valmistautumattomia vallankumouksen jälkeistä päivää varten; uudenaikaiset vallankumoukselliset ovat valmistautumattomia sekä voiton edellistä että jälkeistä päivää varten.

Mutta on olemassa toinen tärkeämpi väite, jota vielä on kehitettävä. Toisinaan otaksutaan tuon uuden kumouksen tapahtuvan seuraavassa järjestyksessä: — ensin lakko, sitä seuraa yhteiskunnallinen halvaustila, yhtyneiden työläisten rauhallinen voitto ja kansanvaltaisen yhteiskunnan syntyminen. Tällä kertaa rajottuu asian käsittely artikkelin puitteisiin, joten en voi laajemmin käsitellä niitä jättäiläismäisiä otaksumisia, joille tuollainen ajatus perustuu. Kunkin noiden asteiden onnellinen saavuttaminen riippuu niin monista tavattomista olosuhteista, että tuo ohjelma on yhtä varma kuin se suunnitelma, jonka avulla uhkapeluri Monte Carllossa

uskoo särkevänsä "pankin". Tässä voin käsitellä ainoastaan yhtä noista otaksumisista ja valitsen niistä sen, joka, mikäli minä tiedän, on tähän saakka ollut kaikkein vähimmän keskustelun alaisena. Tuleeko yleislakko saattamaan yhteiskunnan halvaustilaan?

Lukijaini on muistettava mitä olen jo edellä kirjoittanut väkivallan käyttämisestä niiden taholta, joiden käsissä on yhteiskunnallinen hallintovalta, sillä tuo tulee olemaan vaikuttava suojeluskeino täydellisen halvaustilan estämiseksi. Heidän tulee myöskin muistaa mitä olen kirjoittanut osottaakseni, että ainoastaan hyvin tavattomissa oloissa syntyneen, yksinomaan teollisia tai vallankumouksellisia päämääriä tähtäävän yleislakon voidaan myöntää onnistuvan. Mutta otaksukaamme, että tuo ei ensinkään vaikuta asemaan, että liikennevälineet ovat pysähtyneet, että markkinapaikat ja kaupapuodit ovat suljetut, että työpajat ovat autioina. Mitä seuraa?

Industrial Workers of the Worldin propagandistit eivät ole vielä koskaan arvioineet oppositioonin voimia. Sillä vallankumouksen asteella, johon hyväntahtoinen otaksumiseni on heidät vienyt, tekevät syndikalistit sen turmiollisen erehdyksen, että otaksuvat ajan olevan heille edullisen. Jyrkästi vastakkainen väite on oikea. Aika on heille epäedullinen. Kuinka täydellinen yleislakko onkin voi se parhaimmassakin tapauksessa käsitää vaan enemmistön. Tulee olemaan vähemmistö, joka ajattelee samalla tavalla kuin etukaupunkien asukkaat äskeisen rautatielakon aikana. He tulevat edustamaan sitä vastustusta, jota yhteiskunta aina osottaa äkillistä

KÖYHÄLISTÖN NUJA

muutosta vastaan. Sitte tulee olemaan suuri joukko ihmisiä, jotka joutuvat työttömiksi tuntematta mitään myötätuntoa lakkoa tai sen tarkoituksia kohtaan. Ne ovat kauppiaat, liikemiehet ja suuret osat työväenluokasta. Kun lakko jatkuu ja ruokatavarain hinnat kohoavat tavattomiin ja niiden puute käy jatkuvaksi, niin tyytymättömien luku kasvaa. Tuo asiaintilan kehitys oli nähtävissämme äsken. (Tarkottaa Englannin suuria tokka- ja rautatietyöläisten lakkoja.) Jokainen kulunut päivä tekee lakkolaisesta yhä lisääntyvän ihmisjoukon silmissä ei pelastajan, vaan yhteiskunnan vihollisen. Hän otaksuu, että sitä mukaa kuin päivät kuluvat tulee yhteiskunta hänen käsissään aina avuttommaksi; tosiasiassa on, että ensimmäisten kahden tai kolmen päivän kulluttua alkaa yhteiskunta järjestää itsensä häntä vastaan, sillä, samoin kuin yksilöä, kiihottaa yhteiskuntaakin *halu elää*. Muodostuu vapaaehtoisia järjestöjä, kuten Ruotsissa, jossa äskeisen lakon aikana välttämättömimmät yleiset laitokset olivat verrattain tyydyttävässä käynnissä vapaaehtoisten avulla. Ajurit ajoivat vaunuja, herrasmiehet pitivät liikkeessä matkustaja-aluksia, vapaaehtoiset kansalaisjoukot puhdistivat kadut. Samalla aikaa työväenjärjestöihin kohdistuva kiristys lisääntyy. Niitä vastaan kohdistuva voima on vaikutukseltaan hajottavaa eikä yhdistävää. Ja koko tuon ajan käytetään työväenjärjestöjen energiaa yksinomaan hävittävään työhön. Ne eivät voi suorittaa minkäänlaista uudestarakentamista; ohjelmansa luonteen takia eivät ne voi huolehtia yleisistä laitoksista sillä aikaa kuin yleislakkoa pidetään voimassa, sillä se tekisi tyhjäksi sen työn, jon-

ka he alunpitäin ovat suunnitelleet ensimmäiseksi tehtäväkseen. Ne eivät voisi, esimerkiksi, ottaa haltuunsa tehtaita asettaakseen ne käyntiin yleisinä laitoksina siitä yksinkertaisesta syystä, että ensinnäkään ei niillä olisi valtaa siihen, toiseksi ne eivät voisi järjestää työtä niissä silloisten olosuhteiden vallitessa ja lopuksi tuollainen yritys ainoastaan lisäisi lakkojärjestön vaikeuksia pakottamalla sen yhdellä hetkellä harkitsemaan kansallisen tuotannon ja jaon kaikkia probleemeja. Tosi asia on, että otaksuma yhteiskuntaa edistävästä halvaustilasta on väärä. Yhteiskunta tulisi heti ryhtymään toimenpiteisiin saadakseen jälleen itsemääräämisvallan. Se ei tule alistumaan yleislakon edessä, vaan vastustamaan sitä. Voitonriemunsa ensi päivänä, julistaessaan yleislakon, kirjottaa syndikalisti oman kuolemantuomionsa ja asettaa silmukan omaan kaulaansa.

Tämä itsensäilytysvaisto ilmenee selvästi elävässä ruumiissa. Kysymystä ei suinkaan ole täydellisesti tutkittu, mutta Metshnikoffin huomiot ovat saattaneet asian vakavalle alulle. Elävässä ruumiissa on vissejä soluja, joiden tehtävä on varjella elävää organismia taudilta. Kun kuolema tai hävitys uhkaa tulee noiden solujen toiminta erityisen vilkkaaksi fysiologisesti ja kemiallisesti. Tämä on nykyaikaisen seerumiparannustavan peruste. Yhteiskuntaruumiissa on myöskin tuollaisia soluja. Ne ovat edut, ennakkoluulot ja tavat. Niiden vaikutusvoima alkaa kun niitä kiihottavasti kosketetaan. Ne kerääntyvät vaarallisten kohtien ympärille ja alkavat taistelun niitä voimia vastaan, jotka uhkaavat yhteiskunnan elämää. Fysiologisesti ne työskentelevät voi-

man avulla; ne myöskin toimivat mielipiteen avulla — kemiallisesti. Sellainen vallankumous, joka on uuden syntymisen kaltainen, kypsynyt ja valmisteltu, saa niistä avustusta; sellainen taas, joka herpauttaa elämän, joka on luonteeltaan "poliittinen rikos", kuten Lombroso määrittelee, tulee löytämään niistä vastustusta. Riveisämme on suuri joukko tieteellisiä tutkijoita. Tässä olisi tutkimusala, jolle he voisivat antautua. Metshnikoffin fysiologisten teoriain sovittaminen sosiologiaan on vielä suorittamaton työ, mutta sellainen, joka olisi suoritettava. Sen suorittaminen olisi suuri apu yhden tärkeimmän yhteiskuntatieteellisen teorian selvittämiseksi. Riittääköön tämä tällä kertaa osottamaan, että syndikalistinen teoria yhteiskunnallisen muutoksen tapahtumisesta yhteiskunnallisen halvaustilan kautta on mieletön ei ainoastaan käytännöllisen järjen kannalta katsottuna, mutta on myöskin vastakkainen yhteiskuntatieteen oppeihin nähden.

Teen siis yhteenvedon väitteistäni. Syndikalismin ja sitä edustavien *Industrial Workers of the Worldin* seuraajien vallankumoussuunnitelma ei ole välttänyt yhtään vanhan vallankumoussuunnitelman erehdyksistä ja harhaluuloista, mutta on liittännyt niihin koko joukon omiaan. Se ei ole koskaan harkinnut niitä problemeja, joita sen on kohdattava. Se on lastenkamari-järkeilyä. Se on sellaisen ihmisen intelligenssin luoma tuote, joka on kärsimätön kun maa tarvitsee kaksikymmentäneljä tuntia kiertääkseen kerran auringon ympäri.

Se on kuitenkin liittännyt itseensä liikkeen, jonka nykyaikaisen kapitalismin ja valtion kehitys on tehnyt

välttämättömäksi. On sivuutettu se aika, jolloin erillään toimivat unioiden voimat hyödyttää työläisiä. Niiden valontuike katosi yön pimeyteen viime vuosisadan päättyessä. Mutta noiden eristyneiden unioiden yhtyminen yhdeksi liitoksi, joka käsittää kaikki ammatit ja yhdistää ne kansalliseksi järjestöksi, jolla on poliittisia ja taloudellisia tehtäviä, ei ole syndikalismia vaan sen vastakohta. Se on poliittista industrialismia, ja missä hyvänsä syndikalismi on kohottanut hurjistuneen villin tavoin päätään, joko Ranskassa tai Amerikassa, Hollannissa tai Suurbritanniassa, on se julistanut sodan poliittista industrialismia vastaan. Se vierasvaraisuus, jota sosialistinen liike on niin hyväntahtoisesti tarjonnut kaikenlaisille oikuttelijoille ja heittiöille, he kun ovat teeskennelleet olevansa kapinassa olevia oloja vastaan, on jo tuottanut liikkeellemme paljo vahinkoa. Älköön se enään liittäkö syndikalismia niiden jo entuudestaan liiankin lukuisien kyykäärmeiden joukkoon, joita se lempeäsydämmisyydessään lämmittää lietensä kivillä.

Manchesteria katsellessa.

*Yöt, päivät siellä vain tehdään työtä.
Vaan poistaa voida ei koskaan yötä,
Kun tehtaat savua ilmaan heittää
Ja päivän säteilyn peittää.
Ain tuikkoo tuhannet sähkövalot
Ja aina palavat hiilet, halot
Ja luovat katkun ja ikeän höyryn
Ja värjäävät vartalon köyryn,
Mi koneen ääressä innoin aina
Saa häärätä, hikoilla. Häntä vain paina
Ei maamiehen satoa tutkiva huoli,
Kun tunteensa tuskiin kuoli. --
On siellä sameat illat, aamut.
Kaduilla liikkuvat kaameat haamut.
Ja toiset rientävät silloin työhön,
Kun toiset eksyvät yöhön. --
Jo kauas kuuluvi kumma sointi.
Ei mahda olla sen lähteenä vointi
Niin aivan hyvää ja moitteetonta . . .
Kait siellä on sairasta monta. --*

ALEKSI PÄIVÄRINTA.

VAPAUDEN PATSAS NEW YORKIN SATAMASSA.

Tumma täplä.

Supistus isommasta samannimisestä näytelmästä,

kirjottanut M. HABL.

HENKILÖT:

YLI-IHMINEN.

NAINEN.

SOLUTUTKIJA.

SAIRAS.

Näyttämö: Aistikas puutarha, jonka kummallakin puolella on samanlaiset, yksinkertaiset asunnot. Vasemman puoleinen kuuluu Yli-ihmiselle, oikean puoleinen Naiselle. Keskellä puutarhaa on pieni pöytä ja puutarhasohva. Perällä tieltä puutarhaan johtava portti.

On aamu. Yli-Ihminen ja Nainen ovat puutarhassa. He ovat nähtävästi aurinkokylpyä ottamassa. Kumpikin ovat puettuja samalla tavalla: ohuesta kankaasta tehtyyn ihopukuun, jossa ei ole hihoja ja ulottuu ainoastaan polviin asti ja jättää kaulan ja osan rintaa paljaaksi. Jalkineita ja päähineitä heillä ei myöskään ole. Esiripun noustessa he pitävät toisiansa käsistä ja laulavat:

Rei'hoasti

Lumi - ja i - he - na - e - lä mä - om - fu
 tie - den ja - ter - my - den vah - li - tus - sa
 lä - män lais - te - lu - rit mukesi - saa - pi
 jäs - jen maa il - maa • hal - lit - sa.

Luonto se lempii ja veri se sykkii
 voiman virtoina suonissamme.
 Heikkoja elämän myrskyt ne lyöpi,
 vahvat me voittohon taistellemme.

Voimakkain itsensä uudesta luopi
 elämän onnensa hinnaksi.
 Voimakkain heimonsa valtahan nostaa,
 muuttavi maailman onnelaksi.

YLI-IHMINEN. Todellakin elämän työ on riemua
 vain, kun tuntee olevansa voimassa ja taidossa yläpuo-
 lella tuon suuren surkuteltavan lauman.

NAINEN. Minusta heidän asemansa tuntuu sääliä
 ansaitsevalta.

YLI-IHMINEN. Sääli on eräs laji rikosta; se on kos-
 ton seuralainen.

NAINEN. Tuosta ajatuksestasi minä en pidä.

YLI-IHMINEN (*nauraen*). Minä tiedän sinulla olevan taipumuksen pitää enemmän sellaisista ajatuksistani, joilla on parhain mahdollisuus muuttua rahaksi. No, ei haittaa. Kyllä voimakkaat voivat kyllin pätevästi huolehtia aineellisistakin eduista.

NAINEN. Vaan tuo lauma? Miten heidän käy, jos kukaan ei heistä huolehdi?

YLI-IHMINEN. Se on tuomittu häviämään elämänvoiman puutteessa, häviämään sukupuuttoon.

NAINEN. Eikö se ole kamalaa?

YLI-IHMINEN. Se on välttämättömyys, jota ei voi auttaa. Ihmisillä on ollut niin kauan heidän elämänvoimaansa kuiviin imevä järjestelmä, ettei ole mikään pelastus mahdollinen.

NAINEN. Mutta eikö sentään voitaisi pelastaa noita tuomittuja, jos oikein todella tahdottaisiin? Onhan tiedekin jo niin pitkällä . . .

YLI-IHMINEN. Katsos, ystäväni, tiede ei voi tehdä elämänvoimaa — se ei pääse milloinkaan niin pitkälle — sitä valmistetaan ainoastaan luonnon laboratoriossa.

NAINEN. Vaan jos taudit voidaan perinpohjin poistaa, eikö elämänvoima palaa ihmiseen tai ainakin sukuun? Jos esimerkiksi keuhkotauti parannetaan vanhemmista, eikö senjälkeen siitetyt lapset voi tulla voimakkaita?

YLI-IHMINEN. Ehkä, kolmannessa ja neljännessä polvessa ja poikkeustapauksissa. Elämänvoiman häviäminen on samaa kuin veren kuiviin juokseminen. Kun veri juoksee vissiä määrää vähemmäksi saadaan sairas jäämään henkiin ainoastaan siirtämällä verta hä-

neen toisesta. Mutta näitä elämänvoimansa kuiviin juokuttaneita on niin paljon ettei heitä voida millään verensiirrolla pelastaa. Eikähän ole kysymys vain terveydestä jokapäiväisessä ymmärryksessä. Ajattelehan lääkärin parantavan miehen, joka on sairastanut 10 tai 20 vuotta jotakin aikamme yleisistä taudeista. Hänen verensä on vapaa taudeista, mutta häneltä on mennyt elämänilo, rohkeus ja ajatuksen terävyys; hän ei voi jättää niitä perinnöksi, ja kuitenkin ne olisivat uudelle ihmiselle yhtä välttämättömiä kuin taudeista vapaa verikin.

NAINEN. Eikö heille siis löydy mitään pelastusta?

YLI-IHMINEN. Ei mitään. Suuri vapahdus se olisi heille ja vielä suurempi voitto yhteiskunnallisen elämän onnelle, jos he pian pääsisivät sivistysasteelle jossa itsetietoisesti pyritään häviämään.

NAINEN. Onkohan sellaiselle sivistysasteelle pääseminen mahdollista?

YLI-IHMINEN. Miksi ei. Onhan ollut kokonaisia kansoja, jotka ovat itsetietoisesti pyrkineet häviämään. Ei valtaan ja ylöspäin pyrkimys ole ehdottomasti ainoa suuri inhimillinen pyrkimys. Häviämään voidaan pyrkiä aivan yhtä suurella intohimolla kuin olemaankin. Riippuu vain siitä, mitä elämän onnella ymmärretään.

NAINEN. Eikö elämän onnella ymmärretä nautintoita?

YLI-IHMINEN. Kyllä yleensä lauman keskuudessa. Mutta nautintoon täytyy liittyä tarkoituksenmukaisuus ja vasta silloin siihen sisältyy onni. Ainoastaan tarkoituksenmukaisuuden kanssa nautinnot ovat voimakkaita

ja elämänarvoja kohottavia. Ken sen tajuaa hän ei tyydy olemaan elämän nautinnoiden lautasen nuolijana. Jos hän ei kykene elämää kohottamaan, tulee hänen siitä tietää ettei hänellä ole oikeutta olemassaoloon, vaan velvollisuus häviämään. Ei kannata itsetietoisesti pitkittää elämää, jossa on vain tuskanhuokauksia ja silloin tällöin mätä nautinto. Tyytymättömyys vallitsevaa elämänjärjestystä vastaan ei kannata jos ei tunne olevan voimaa sitä muuttaa.

NAINEN. Todella tumma on elämä.

YLI-IHMINEN. Se on likaisen harmaa. Mutta se muuttuu sitä mukaa kuin terveet ja voimakkaat luovat uuden kansan. Yli-ihmisten luoma kansa on onnellisempi kuin jumalien luomat kansat ovat koskaan olleet.

NAINEN. Kunpa terveet ja voimakkaat säilyisivät puhtaina. Ajattelen usein lastamme.

YLI-IHMINEN. Hän on tervettä verta. Solututkija tarkasti meidät ennenkuin aloimme uutta elämää luomaan.

NAINEN. Ehkä lienen liian herkkä epäilemään. Minä olen huomannut pojumme iholle toisinaan kohovan tummia täpliä. Olen silloin aina hiljaa vapissut ja ajatellut, olisiko hänen veressään jotain saastaa?

(Tieltä alkaa kuulua ankaraa yskimistä. Molemmat kääntyvät katsomaan. Hetken kuluttua tulee sieltä näkyviin SAIRAS. Hän on noin 50-vuotias ankaran keuhkotaudin rasittama herrasmies.)

YLI-IHMINEN *(huutaa tulijalle)*. Aijotteko tänne?

SAIRAS. Aijon, hyvä herrasväki.

YLI-IHMINEEN. Mikä teitä vaivaa kun yskitte noin ankarasti?

SAIRAS. Hyvää huomenta. Minussa on keuhkotauti. (*Aikoo tulla portista sisälle.*) Päiväni . . .

YLI-IHMINEEN. Ah! Seisokaa paikoillanne! Kuuletteko? Ette saa liikkua askeltakaan. (*Juoksee sisään ja palaa suihkulaitteisen pullon kanssa, jossa on lysolia. Menee lähelle SAIRASTA ja suihkuttaa lysolia hänen päällensä ja hänen ympärillensä maahan. SAIRAS näyttää pelästyneen ja yskii ankarasti. Hakee sylkiastian, laskee siihen lysolia ja asettaa sen SAIRAAAN eteen maahan.*) Jos syljette, sylkekää tuohon.

SAIRAS. Miksikä tällainen vastaanotto?

YLI-IHMINEEN. Siksi, koska emme välttämättömästi halua tänne keuhkotautia.

SAIRAS. Epäkohtelias, melkeinpä raaka vastaanotto sivistyneiltä ihmisiltä.

YLI-IHMINEEN. Niinpä kai, kun ei pelkän kohteliaisuuden vuoksi oteta keuhkotautibasilleja itseemme.

SAIRAS. Ihmisyys, hyvä herrasväki . . .

YLI-IHMINEEN. Oh, älkäämme puhuko ihmisyydestä, joka ihmisyyden nimessä hyväntahtoisesti kylvää lähimmäiseensä ruttosiemeniä ja toinen ottaa niitä nielläkensä ihmisyyden nimessä.

NAINEN. Vaan kysyhän hänen asiaansa.

YLI-IHMINEEN. Jos on asiaa, toimittakoon, mitä pikemmin sitä parempi, rupeamatta kähisemään joutavuuksia ihmisyydestä ja muista sellaisista, jotka ovat arvottomia fraaseja tällä alueella. Täällä täytyy olla parempaa puheenaihetta kuin ihmisyyys.

NAINEN. (*Menee sisälle.*)

SAIRAS. Tietysti minulla on asiaa. Sallinette kai esittää...? (*Aikoo lähestyä ja ojentaa kätensä.*)

YLI-IHMINEN. Ei, ei. Pysykää vain siellä. Kyllä minä uskon nimeksenne sen kuin sanotte, vaikka lausutte sen ilman koskematta minuun.

SAIRAS. (*Peräytyen.*) Tämäpä vasta oikullinen! Nimeni on Walden, teologian tohtori.

YLI-IHMINEN. Keine, kirvesmies-kirjailija.

SAIRAS (*ihmetellen itsekseen*): "Kirvesmies-kirjailija", sepä vasta omituinen yhtymä. Kaiketi niitä uusimpien aatteiden suuruudenhulluja. (*Pilkallisesti hymähtäen*). "Kirvesmies ja kirjailija"! Kukahän niitäkin kirjallisia tuotteita lukee? Nämä tekosuuruudet väärentävät sivistyksen. (*Yli-Ihmiselle*). Olen avunkerääjä.

YLI-IHMINEN. Itsellennekö?

SAIRAS. Ei, vaan tänne lähistölle perustetulle keuhkotautisten parantolalle.

YLI-IHMINEN. Ja mikä on parantolan tarkoitus? Parantaako keuhkotautisia?

SAIRAS. Luonnollisesti. Ja minä voin vakuuttaa tämän parantolan olevan erinomaisen. Minä olen hyvä esimerkki —

YLI-IHMINEN. — siitä, kuinka kurjaksi ihminen on mennyt, ette mistään muusta.

SAIRAS. Nuori mies! — — No, en halua riidellä. Parantola jota edustan on jalomielisten ihmisten —

YLI-IHMINEN. Tarpeeton selitys. Minä en kuitenkaan kuulu noihin jalomielisiin.

SAIRAS. Kuinka?! Sanotte olevanne kirjailijakin. Pitäisihän teidän olla sivistynyt.

YLI-IHMINEEN. Ja sekö on mielestänne korkeankin sivistyksen merkki, kun koetetaan pestä ja myrkytellä mätäneviä keuhkoja ollenkaan koettamatta tehdä terveitä keuhkoja.

SAIRAS. Mutta parantolassahan tehdään terveitä keuhkoja.

YLI-IHMINEEN. Kuulkaahan te tolvantieteen toh-tori! Jos nyt sairaalanne voisikin parantaa keuhkoja, niin ovatko parannetut keuhkot paremmat kuin luonnollisesti terveet? Onko viisasta keksiä mahdollisimman paljon parannustapoja, lääkkeitä, koneita ja sairaaloita keuhkotaudin parantamiseksi, mutta uskoa ei maksavan vaivaa keksiä elämänjärjestyä, jossa keuhkotautia ei ollenkaan synny eikä leviä.

SAIRAS. Mutta kun meillä nyt kerran on näitä sairaita niin paljon —

YLI-IHMINEEN. — niin heidän parantamisensa on samaa kuin hengen pumppuaminen hautausmaan asukaisiin. Jos parantolanne olisi todella parantola — jos siellä tehtäisiin mahdottomaksi sinne tulleiden maailmaan palaaminen, kernaasti avustaisin.

SAIRAS. Ajatelkaahan toki niin monia onnettomia.

YLI-IHMINEEN. Minä ajattelen niitä vähii onnellisia, joilla vielä on terveys. He ovat uuden ihmisen luojia, mutta he voivat tulla siihen kykenemättömiksi, jos mätä ihmisiä säälitään ja säilytetään saastuttamassa maailman niin ettei siinä ole yhtä ainoata tervettä solua.

SAIRAS. Kummalliset mielipiteet!

YLI-IHMINEN. Teistä tietysti tuntuu kuin ajattelin ylösalaisin, vaikka en kävele pääläellani. Vaan ihmisten tähänastinen ajatustapa on johtanut ihmeteltävän hulluun elämän järjestykseen. Kannattaa jo alkaa ajattelemaan ylösalaisin.

SAIRAS. Ja niin olette keksineet viisauden, joka sanoo olevan paremman tehdä sairaiden elämä lyhyeksi kuin parantaa heidät.

YLI-IHMINEN. Niin, mätänevien sairaiden.

SAIRAS. Kamala ajatus.

YLI-IHMINEN. Ihana ajatus sille ken sen tajuaa, sille ken rakastaa elämää jalostuvana ja ihanoituvana. Mutta teiltä ja laumaltanne puuttuu elämän kauneinta intohimoa: halua muuttua toisenlaiseksi ja rakkautta kokonaisuuden hyvinvointiin. Te ette näe kokonaisten kansojen elämänonnea tai onnettomuutta. Teille on ainoastaan yksilö rakas. Häntä te koetatte säilyttää, vaikka hän olisi itse ruttokeskus.

SAIRAS. Ihmiset eivät säilytä eivätkä hävitä mitään, vaan jumala, suuri jumala, joka on yläpuolella teidän viisauksienne.

YLI-IHMINEN (*naurahtaen*). Kysykäähän kuitenkin jumalaltanne, miksi hän "loi" teille keuhkotautibasillin? Seuran vuoksiko? Vaiko osottaaksensa kekseliäisyyttänsä? Tarkoituksenmukaisuuden vuoksi hän ei liene sitä tehnyt.

SAIRAS. Nuo ajatukset on teille Paholainen opettanut.

YLI-IHMINEN. Ja te olette lainanneet ajatuksenne muumioilta ja sentähden teistä on tullutkin vain teo-

logian tohtori, joka ei tiedä jumalien olevan kykenevämpiä yhtä ainoata basillia tuhoamaan.

SAIRAS. Synnin orja —

YLI-IHMINEN. — ja elämän valtijas. Autuuden lapsi ja kalman hengittäjä, eikö niin? Mutta lähtekää nyt jo herra mätänevä teologi. Meillä ei pidetä bakteerien vierailusta.

SAIRAS. Ette siis anna mitään sairaalalle?

YLI-IHMINEN. En koskaan anna mitään sellaiselle joka koettaa itsetietoisesti säilyttää sitä minkä häviäminen olisi eduksi.

SAIRAS (*alkaa mennä*). Kunpa tulisitte itse avun ja säälin tarpeeseen!

YLI-IHMINEN. Älkää turhia toivotelko. Luonto ei pane teidän toivomustenne johdosta toimeen sääskitaiseluakaan. (*Ruiskauttaa muutaman kerran lysolia sairaan jälkeen.*)

SAIRAS. Kunhan ei teissäkin vielä heräisi rakkaus yksilöön.

YLI-IHMINEN (*huutaa jälkeen*). Ei koskaan!

NAINEN (*tulee hätääntyneenä*). Auno! Lapsi on äkkiä sairastunut.

YLI-IHMINEN. Miten?

NAINEN. Yli ruumiin on kohonnut tummia täpliä ja minä luulen huomanneeni hänessä suonenvetoa.

YLI-IHMINEN. Suonenvetoa! Kuinka se voisi olla mahdollista?

NAINEN. Niin kuitenkin varmaan on. Hänen silmänsä ovat melkein liikkumattomat ja näyttää kuin hän ei voisi ääntää. (*Pyyhkii silmiään.*)

YLI-IHMINEEN. Älähän pelästy nyt suotta, Irma. Minä huudan Solututkijan tänne. Hän on kai aamukävelyllä. (*Huutaa vasemmalle*). Imer! Tule pian tänne!

NAINEN. Voi Auno, mieleni niin kovin apeutuu, vaikka kuinka rauhoittavia koettaisin ajatella. Nuo tummat täplät ovat aina minua vaivanneet.

YLI-IHMINEEN. Irmaseni, älähän rupea aaveita pelkäämään. Eihän ole vielä mitään varmaa. Mitäpä surmannuolia lapsessamme voisi olla? Täytyyhän puhtaasta verestä syntyä puhdasta verta.

SOLUTUTKIJA (*tulee*). Hän on noin 35 vuotias mies. On puettu samoin kuin YLI-IHMINEEN, paitsi puvun väri on valkoinen ja hänellä on sandaalit jaloissa ja kaularemmissä pieni laukku, jossa hänellä on lääkkeitä äkillisten taudinkohtauksien varalta.) Huusit, veljeni?

YLI-IHMINEEN. Nuori kansalainen on sairas — arvelee Irma.

SOLUTUTKIJA. Se ei liene mitään vakavampaa. Joku ohimenevä pikkuhäiriö nuoressa organismissa.

NAINEN. Kunpa se niin olisi!

SOLUTUTKIJA. Irma sisareni taitaa olla jo aivan levoton?

YLI-IHMINEEN. Aivan kuin nuori kansalainen olisi jo tuonelle tuomittu.

SOLUTUTKIJA. Menkäämme tutkimaan, vapauttaaksemme Irma-äiti turhasta huolesta.

YLI-IHMINEEN. Menkää te vain Irman kanssa. Minun luottamukseni nuoren kansalaisen terveyteen ei vielä horju.

SOLUTUTKIJA ja NAINEN (*menevät sisään oikealle.*)

YLI-IHMINEN. Onkohan Irma oikeassa? En voi kieltää levottomuuden hiipivän mieleeni kun vain ajattelen Irman epäilystä todeksi.

Heikko on vielä Yli-Ihmisenkin aatoksen rakennelma. Pieni isku vain ja teräksisimmänkin luonteen suunnitelmat murtuvat.

Mitä olisikaan enää elämä minulle, jos lapsessani olisi kirojen idut, ihmiskunnan häpeällisen alennuksen merkit. Elämäni tehtävä ja päämäärä on ollut siittää ja kasvattaa maailmaan osaltani edes yksi uusi ihminen, joka on täysin terve ja ajattelee kokonaan päinvastoin kuin suuri lauma. Jos se päämäärä särkyisi, silloin särkyisi kaikki — ja saisikin särkyä.

SOLUTUTKIJA (*tulee; jää seisomaan ja katse synkänä tuijottaa YLI-IHMISEEN.*)

YLI-IHMINEN. No!?

SOLUTUTKIJA. Särkyö . . .

YLI-IHMINEN. Mikä? . . . Aatosteni rakennelmako?

SOLUTUTKIJA. Niin . . . kenties.

YLI-IHMINEN. Miksi "kenties"? Etkö ole varma, sinä joka voit vaatia koko maailman lääkäriarmeijan edessäsi polvistumaan.

SOLUTUTKIJA. Minä olen varma.

YLI-IHMINEN. Ja se kuuluu . . .?

SOLUTUTKIJA. Nuori kansalainen on tuomittu.

YLI-IHMINEN (*horjahtaen*). Miten?

SOLUTUTKIJA. Onko sinulla voimaa tyynesti kuulla kaunistelemattoman totuuden?

YLI-IHMINEN. Oli eli ei, totuus on kuitenkin ainoa

kuulemisen arvoinen. Lohduttavinkaan valhe ei rakenna elämää. Vallitsevan valheen tähdenhän saammekin kuulla totuuden puhuvan niin katkeraa kieltä. Puhu!

SOLUTUTKIJA. Nuori kansalainen kuolee tunnin sisällä jos häntä ei lääkitä. Jos häntä lääkitään, jää hän elämään tylsämielisenä. Kummanko haluat?

YLI-IHMINEIN (*horjuen sohvalle*). Ja mikä on lapseni iskeneen kiron nimi?

SOLUTUTKIJA (*hiljaa*). Syfilis.

YLI-IHMINEIN (*hypähtää ylös, ottaa SOLUTUTKIJAA käsivarresta kiinni. Kiivaasti*). Se on valhe! Sen täytyy olla valhe! Tämä on petosta, humpuukia!

SOLUTUTKIJA. Veljeni! Ainoastaan järjen harkinta voi auttaa meitä totuuteen, ei kiivaus. Itsehän vaadit koko toden.

YLI-IHMINEIN (*masentuen*). Niin, niin . . . Jos kerran elämä ja sen riemu otetaan ylpeästi, meille kuuluvana, miksi ei myöskin katkeruus ja tuho.

SOLUTUTKIJA. Veljeni, kummanko haluat: nuoren kansalaisen elämään tai —?

YLI-IHMINEIN. Elämään tietysti. — Ah, mitä sanoin! Ei, ei! Se oli vain tuhatvuotisen kurjuuden perinnäisvaisto, joka myrskyn riehuessa kurjan ohjeensa kuiskasi. Mutta ei! Sen ääni ei saa voittoa! Järjen täytyy päästä valtaan, vaikka se pakottaisi omaa lihaamme leikkaamaan! — Veljeni, sinä et tee lapselle mitään.

SOLUTUTKIJA. Ehkä se lienee järjellisimmin, ja loimmin ja hellimmin tehty.

YLI-IHMINEIN (*menee sohvalle istumaan*). Oh, sinä mätänevä harmaa lieju, jota ihmismaailmaksi kutsu-

taan! . . . Ihmisillä pitäisi olla aistit . . . kuinka suuri valhe se onkaan! Jos heillä olisi aistit tuntisivat he kalman katkun ja kääntyisivät.

Lapseni, lapseni, mistä saitkaan noiden mätänevien eläinten myrkkijä ruumiiseesi?

SOLUTUTKIJA. Onko nuorta kansalaista suudellut tai muuten lähemmin kosketellut vieraat henkilöt?

YLI-IHMINEN. Yksikään muu ei ole häneen sormellansakaan koskenut kuin äiti, minä ja sinä.

SOLUTUTKIJA. Kysyn sitä ainoastaan vakuuttaaksesi sinua. Itse olen varma sen perinnöllisyydestä.

YLI-IHMINEN. Perinnöllisyydestä!?

SOLUTUTKIJA. Niin. Se on perittyä.

YLI-IHMINEN. Kuinka se voipi olla mahdollista? Itsehän tarkastit veren ennenkuin hänen maailmaan saattamisestaan päätettiin.

SOLUTUTKIJA. Niin kyllä, äidin veren.

YLI-IHMINEN. Epäilet siis minua.

SOLUTUTKIJA. Vakuutit eläneesi elämän ankarien sääntöjen mukaan, koskettamatta mihinkään saastaiseen tai epäiltävään. Minulla ei ollut syytä epäillä vakuutustasi. Oliko se totta?

YLI-IHMINEN. Oli.

SOLUTUTKIJA. Koeta muistella. Ateria jossain yhteisessä ravintolassa, jossa astiat puhdistetaan huonosti tai käynti kylpylaitoksessa jossa lakanat ja pyyheliinat ilman tarpeellista puhdistusta annetaan useamman henkilön käytettäväksi tai nukkuminen samalla vuoteella jonkun toisen kanssa tai jotain muuta.

YLI-IHMINEN. Mitään sellaista ei ole tapahtunut.

(*Muistellen.*) Muistan sentään jotain, yhden kosketuksen noin kymmenen vuotta sitte. Minä suutelin kerran eräänä kevätiltana erästä aivan tuntematonta naista.

SOLUTUTKIJA (*kiivaasti*). Suutelit, siinäpä se!

YLI-IHMINEN. Vaan hän oli niin nuori ja puhtaan näköinen.

SOLUTUTKIJA. Valheen maailmassa on niin usein viattomuus saastaisuuden naamarina. Kuinka sinä tulitkaan olleeksi niin varomaton, sinä?

YLI-IHMINEN. Palasin juoksu-urheilusta. Olin vähän lämmin. Hän käveli puistotiellä. "Hyvää iltaa!" sanoin poikamaisesti. — "Kiitoksia kohteliaisuudesta, ei taida olla sitä lajia enempää vieraan varalle", vastasi hän ilakoiden. Käännyin takasin ja ajattelin: Mitäpä jos minäkin olisin hetken vain ihminen. Lopputulos oli suuteleminen useampia kertoja. Mutta kun hän alkoi tuntua kiimaiselta, jätin hänet heti.

SOLUTUTKIJA. Se oli vain tavallinen "kohtaus", mutta juuri tavalliset kohtaukset ovatkin vaarallisimpia. Jos myrkkyy on niin kauan veressäsi piillyt voi olla vaikea sitä huomata, vaan sallihan minun kuitenkin tarkastaa vähän. (*Tarkastaa YLI-IHMISEN rintaa vasemmalta. Huomaa jotain. Ottaa Röntgen säteet ja katsoo sen avulla. Tarkastettuansa kääntyy pois päin ja näyttää liikuttelta.*)

YLI-IHMINEN. Miksi käännyt? Mitä huomasit.

SOLUTUTKIJA. Sinun veressäsi, veljeni, on myrkytys.

YLI-IHMINEN. Mikä on siitä niin pian havaitsemasi varma todistus?

SOLUTUTKIJA. Tumma täplä, tuskin näkyvä, mutta kyllin selvä asiantuntijalle.

YLI-IHMINEEN. Ja tuosta yhdestä ainoasta harhakosketuksestako luulet vereeni myrkyin imeytyneen?

SOLUTUTKIJA. Jos se on ollut ainoa epäiltävä kosketus.

YLI-IHMINEEN. Se on ainoa. (*Äänettömyys.*)

SOLUTUTKIJA. Mahtava on elämän harha! Juuri silloin kun tunnemme voimaa uhkuvamme ja syvästi uskomme ihmisen ylösnousemiseen voipi kohdata isku. Huomaamme kulkevamme raatojen keskellä, ja pieninkin kosketus heihin tuottaa kuoleman. Usko Elämänvoiman voittoon tahtoo silloin väkisinkin sammua.

YLI-IHMINEEN. Minulta se sammui. (*Nousee.*) Tili elämän kanssa . . . Ja sitte unho peittääkään meidät niin syvälle ettei meitä muista ne jotka ehkä jaksavat nousta ylös, sillä he kalpenisivat häpeästä, jos he meitä muistaisivat.

SOLUTUTKIJA. Ehkäpä he meitä myöskin ymmärtäisivät.

YLI-IHMINEEN. Huono lohdutus. Jos meitä iskisivät luonnon salamat joukottain kuoliaaksi tai myrkyttäisivät lentävät käärmeet, ei siinä olisi hävettävää. Mutta ajatella ihmisen "kehittyneen" tuhansia vuosia, ja sen "kehityksen" tuloksena on häpeällinen kurjuus omassa lihassa ja veressä . . . sen häpeän valittamiseksi ei löydy sanoja.

NAINEN (*tulee*). Lapseni, lapseni! Pelastakaa lapseni! Suonenveto yltyy.

YLI-IHMINEEN. Irma, ole luja!

NAINEN (*Solututkijalle*). Te, Imer, pelastakaa lapsi. Eihän se ole teille mahdotonta. Sanokaa!

SOLUTUTKIJA (*kääntyy pois päin*).

YLI-IHMINEN (*ottaa NAISTA kädestä. Särkyvällä äänellä*). Irma rakas . . . lasta ei voida pelastaa.

NAINEN. Se ei ole totta — se ei saa olla totta! (*Solututkijalle*). Sanokaa te ettei se ole totta, te joka olette niin mahtava . . .

SOLUTUTKIJA (*katsoo kysyvästi YLI-IHMISEEN. YLI-IHMINEN tekee kieltävän liikkeen*). Se on totta. (*Menee airta vasten seisomaan.*)

NAINEN. Elämä, elämä! kuinka helposti ja julmasti sinä meitä säret! Eilen hellä säde, tänään sydämen lävistävä salama . . . Siinäkö elämän outo leikki?

YLI-IHMINEN. Niin . . . Elämän ilve lyöpi meitä syvästi. Me olemme valejättiläisiä, jotka raukkoina ly-sähdämme maan rakoon yhdestä ainoasta helvetin voimien henkäyksestä.

NAINEN (*valittaen*). Raskas, raskas kohtalon käsi . . .

YLI-IHMINEN. Irma, anna anteeksi.

NAINEN. Eihän se sinun syysi ole.

YLI-IHMINEN. Minun syyni se on. Minä vain kerran unohdin ankarat elämän lait, ja siitä seurasi kirous. Minä annoin vain kerran vallan harkitsemattomalle mielijohteelle, ja siinä hetkessä oli tuhon myrkky valmis minuun imeytymään. Vain kerran minä unohdin olevani yläpuolella ihmistä ja annoin kirottun ihmisyden itseäni johtaa, ja se kerta toi tuomion ja kuoleman . . . Lapsi kuolee minun vereni vian tähden!

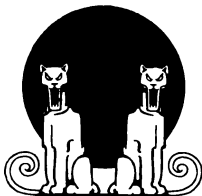
NAINEN (*tuijottaen*). Mitä sanot?

YLI-IHMINEN. Minun vereni on saastutettu, ja siitä siirtyi kurjuuden perintö lapseen.

NAINEN (*saa mielenliikutuksen, joka lähentelee mielipuolisuutta. Hoipertelee*). Oh! . . . Sinä . . . sinä elämän kavaltaja! . . . Kurja . . . kurja valhevapah-taja . . . muotiyli-ihminen . . . kuinka saatoit sinä . . . ?

SOLUTUTKIJA (*kääntyy. Hän on nähtävästi päättänyt äitiä säästääksensä mennä antamaan lapselle elämään jättävää lääkettä. Hän on ottanut käteensä pienen pullon ja yrittää mennä ovelle päin. Itsekseen*). Ei, äidin tuska pakottaa minua . . . Minä en voi . . .

YLI-IHMINEN (*on huomannut Solututkijan aikeet, rientää kiivaasti estämään.*) Ei! Vaikka sykkivät sydämet tuska — --

Särkynyt sävel.

*Sun sieluasi jäytää suuret surut
ja katseestasi tuska tuijottaa.
Mut äänesi se soi kuin hienot urut,
mi kuulijansa kummaan tenhoon saa.*

*Sa olet lapsi jylhän korven, karun,
oot heitettyä humuun kaupungin.
Kun kertoelit elos synkän tarun,
niin kuunnellessani ma itkinkin. –*

*“Haa, mitä noista! Menneisyys ei palaa,
ei rikottua ehjäksi enää saa.
Ja kumminkin, ah, esiin salaa
nuo menneet muistot vaelttaa.*

*Ma elin, nautin, intohimot hurmas
ja vaahtomaljan loppuun tyhjensin.
Suurkaupunki se nautinnoillaan surmas,
mik' oli mulle pyhin, puhtahin.”*

ERLAND UPARI.

Anatole Francen sosiaaliset aatteet.

un minä syksyllä v. 1906 oleskelin pari kuu-
kautta Pariisissa tutkimassa Ranskan monessa
suhteessa huomattavia kouluoloja, oli tapani
jostakin kioskista ostaa päivän lehtiä, joita
sitte menin lukemaan miellyttävässä Louxem-
bourg puistossa. Silloin pisti kerran silmiini Jaurèsen
lehdessä L'Humanité (Ihmisyys) eräs Ranskan nykyään
epäilemättä suurimman kirjailijan, Anatole Francen kir-
joitus, jossa hän muun muassa väittää vastaukseksi
niille, jotka luulivat, että hänen sosialisminsa olisi lai-
mentunut — se oli vuosi sen perästä kuin "Valkoisella
kivellä" oli ilmestynyt — että hän päin vastoin yhä
enemmän oli tullut vakuutetuksi sosialismin oikeudesta.
Siis päinvastoin kuin G. Hauptmann, O. Nilsson y. m. m.
toisarvoiset suuruudet. Tämä väite painui syvästi mie-
leeni ja minä kiinnyin yhä lujemmin A. France'en.

Kuka on tämä Anatole France oikeastaan ja mitä
esittää tuo Ranskan suuri kynäniekka sosiaalisesta ke-
hityksestä?

Hänestä itsestä tiedämme sangen vähän.

Hän syntyi Pariisissa 1844. Isä oli joku noita "bouguinisteja", jotka varsinkin pitkin Seinejoen rantoja myyskentelevät vanhoja kirjoja, — tuota ammattikuntaa, joka Pariisin maailman kaupungille on niin tyypillistä. Poika peri nähtävästi isältä taipumuksen ja rakkauden kirjoihin ja hän hankkikin, käytyään hengellisen lyseon läpi, suuren tietomäärän, joka hänen kaunokirjallisisa tuotteissaan loistaa esille, välistä liiankin selvästi (oppineissa motoissa y. m.). Itsestään hän on antanut muutamia tietoja, epäsuorasti kirjassa "Livre de mon ami", mutta suoranaisestikin. Niin esim. eräässä juhlapuheessa "kommunistisen kirjapainon" vihkiäisissä 12/5 1901, jossa tilaisuudessa hän kertoo, mitenkä hän sai kantaa käsikirjoituksia kirjapainoon ja mitenkä "korjasi muitten korrehtuuria ennenkuin pääsi korjaamaan omiaan." Aina kun näki jonkun vanhan pergamenttikirjan, valtasi hänet jo nuoruudessa pyhä innostus.

A. France'n henkinen opettaja on ollut ennen muita tunnettu ranskalainen suurmies tieteen alalla, E. Renan. Georg Brandes, joka tästä miehestä on antanut sattuvan kuvauksen (Brandesin koot. teoks. VII, siv. 1—52), kuvaa, mitenkä silmäänpistäväenä piirteenä hänessä oli etenkin skeptisismi, epäily jätämänepäilyn johdonmukaisena seurauksena iva, joka ilmestyy ihmiskunnan halveksimisessa, mutta samalla ivana, joka on yhdistetty jonkunlaiseen suopeuteen ihmiskuntaa kohtaan. Renan on lausunut, että "me olemme velvollisia harjoittamaan kunnollisuutta velvollisuutena, mutta persoonallisesti saamme sen yhteydessä myös harjoittaa ivaa". Sillä

“useimmat ihmiset”, kertoo Brandes Renanin kerran lausuneen hänelle, “eivät ole yhtään ihmisiä, vaan apinoita”, mutta tämän hän lausui hänelle ilman vihaa. Silloin juoutuivat Brandesin mieleen Gueruzez'en sanat: “Edistyneempi ikä halveksii suvaitsevaisuudella.”

Ja juuri nämä samat ominaisuudet käyvät punaisena lankana A. Francen koko kirjailijatoimen läpi, vaikka eri aikoina eri tavalla. Hän on itse kerran lausunut: “Kun epäilen kaikkea, ainakaan ei tarvitse mitään kieltää”, ja tämä epäilyksen henki ilmenee ehkä selvimmin apotti Coignardin elämäkerrassa samoin kuin ihmisten ja maailman halveksiminen.

Mutta Francen suvaitsevaisuus on tavattavissa jo tässä teoksessa jonkunlaisena myötätuntoisuutena ihmisiä kohtaan, joka meidät soviittaa sen varsinaisen huumorin puutteen kanssa, joka myöskin pistää silmiin A. Francen teoksissa. Sillä huumori on oikeastaan puhdasta myötätuntoisuutta kanssaihmissä kohtaan, vaikka se itkun asemesta asettaa herttaisen naurun. Mutta iva ei milloinkaan synnytä oikeata entusiasmia, innostumista mihinkään, ja tätä tunnetta ei olekaan löydettävissä A. Francen elämän toiminnassa.

Mutta sitä enemmän huomaamme tuon pessimismin läpi pyrkimyksen teroittamaan mieliin elämän nautintoa ja elämäniloa, missä sitä vain on saatavissa. Eräässä puheessa, jonka hän 21/11 1899 piti kansanyliopiston vihkäisissä hän lausuu suoraan ja peittelemättä: “Meidän aistimme, meidän elimemme, meidän fyysillinen ja siiveellinen luontomme, koko meidän olentomme neuvoo meitä hakemaan onnea maan päällä. Se on kyllä vai-

kea löytää. Mutta alkäämme sitä paetko. Älkäämme pelätkö iloa; ja kun kaunis muoto tahi hymyilevä ajatus tarjoo meille ilon, alkäämme hylätkö sitä."

Luonnollista on, ettei France näin ollen antanut suurtakaan arvoa haudantakaiselle elämälle ja juma-luudelle. Kun presidentti Cassagnol, kertoo hän, hau-dattiin, sanoi hra Bergeret: Confucion oppilas kysyi oppi-isältään, mitenkä pitäisi palvella kuolleitten henkiä ja siihen vastasi mestari: "Kun ihminen ei vielä voi pal-vella ihmiskuntaa, kuinka voisi se palvella henkiä" ja kun oppilas taas kysyi, mikä kuolema oli, sai hän vas-tauksen: "Kun ei tiedetä, mikä on elämä, kuinka voisi selittää kuoleman." Mutta tohtori Tornerol selitti, että onnettomat ilman kuolemattomuuden aatetta eivät tyy-tyisi kohtaloonsa ja helvetin pelko on yhteiskunnallisissa asioissa sangen hyödyllinen ja uskonnolliset aatteet ovat siveellisyyden tukena. Itse tohtori kuitenkin ei luullut tarvitsevansa uskontoa ollaksensa kunnan mies. Hra Bergeret taas arveli, että uskonnon siveellinen vai-kutus on sangen epäilyksen alainen, "kun näkee, että kristillisten kansojen historia on kudos sodista, verilöy-lyistä ja murhista." Ja viimeisessä suuressa teoksessaan "Pingviinien saari", esittää France munkki Marbodin alasastumisen manalaan siellä tavatakseen Vergilion, kuuluisan roomalaisen runoilijan. Marbod kysyy tältä, eikö "Se, joka hallitsee tuolla ylhäällä" ole kutsunut Vergiliota taivaaseen. V. myöntää tämän, mutta hän oli kieltäytynyt. Ja hän esittää Marbodille syyt tähän kiel-täytymiseen; hän on aivan toista maata kuin kristityt: m. m. ei hän mitenkään voi hyväksyä asketismia, joka

on rikollisuutta luontoa kohtaan, elämänilon kieltämistä. Ja lihan kuollettamisen hulluutta hän on saarnannut monessa muussa teoksessa, esim. *Thais*. Ja hän lausuu työväelle: "Pitkä uskonnollinen perintötieto, joka meitä vielä painostaa, opettaa meille itsekieltäytymistä, kärsimystä ja tuskaa toivottavina hyveinä. Mikä petos! Se on sanoa kansalle, että sen täytyy kärsiä tässä maailmassa ollakseen onnellinen toisessa ja että on saatava heiltä kurja resignatiooni kaiken sorron ja kaiken vääryyden suhteen. Älkää kuulko pappeja, jotka opettavat, että kärsimys on jotain oivallista. Se on ilo, joka on hyvä!" An. France väittää siis suoraan, että nykyinen uskonto ei ole muuta kuin ase, jolla pidetään köyhälistöä yhteiskunnallisessa alennustilassa.

Sylvestre Bonnard — ensimmäinen kirja, joka teki Francen kuuluisaksi — ja Jean Servien käsittelevät sitä aatetta, että elämän varsinainen tarkoitus ei ole uneksiminen epäkäytännöllisissä toimissa, vaan käytännöllisyys, elämän todellisuus. France kuvaa tässä omaa elämän uraansa, omaa heräämistänsä. Se oli tosiaan eräs Ranskan koko kehitykseen syvästi vaikuttava tapaus, joka herätti hänetkin todelliseen elämään ja sen todellisiin vaatimuksiin. Zola viskasi vallanpitäjiä vastaan tunnetun "J'accuse" (minä syytän), oikeutetun syytöksen, että nämä pönkittääksensä omaa valtaansa, olivat syyttömän tuominneet. Tämä oli liian vahvaa Francenkin skeptilliselle välinpitämättömyydelle ja ylenkatseelle. Ja hän asettui päättäväisesti vastustajansa Zolan asetoveriksi.

Tunnettu on, mitenkä tuo klerikaalinen partiojoukko, natsionalistit ja antisemistit käyttivät mustissa aikeis-

saan isänmaallisuutta ja juutalaisvihaa tekosyynä pönkittääkseen horjuvaa valtaansa. Siinähan Ranska on ollut esikuvana itäisille valloille. Mutta A. France kävi ankarasti heidän kimppuunsa. Hän ruoski oivallisesti tuota väärää isänmaallisuutta esittämällä erään herrojen Pannetonin ja Bergeretin vuorokeskustelun. Professori Bergeret koetti selvittää, että, koska kaikki on muuttuvaista tässä maailmassa on sotajoukkokin muutoksen alainen ja että sosialistien ehdotus miliisijärjestelmän käytäntöön asettamisesta yksinomaan maan puolustukseksi on otettava tutkittavaksi. Mutta hra Panneton ei tahdo kuulla siitä, että kosketellaan sotajoukkoa: "Kun puhutaan armeijasta, en tahdo mitään kuulla . . . Maakunnan viimeisessä yleiskokouksessa, jossa olin esimiehenä, nostivat radikaalit ja sosialistit kysymyksen kahden vuoden palvelusajasta. Minä nousin pystyyn tätä epäisänmaallista ehdotusta vastaan. Minun oli helppo osoittaa, että kahden vuoden palvelusaika olisi armeijan perikato. Ei saa kunnollista jalkamiestä kahdessa vuodessa, saatikka sitten ratsumiehen. Niitä, jotka vaativat kahden vuoden palvelusaikaa, te ehkä kutsutte uudistajiksi; minä kutsun niitä mullistajiksi." Mutta kun nyt puhe kääntyi Dreyfus asiaan, katkasi hra Panneton sen äkkiä ja kysyi B:in neuvoa, mitenkä hän saisi poikansa Adhemarin vapaaksi pitkästä sotapalveluksesta. "Yhden vuoden sotapalvelus on jo kovin paljon. Kolme vuotta olisi todellinen onnettomuus." Hra B. koettaa — purevalla ivalalla — ehdottaa jos jotakin — vihdoinkin madagaskarinkielen tutkintoa! — aseman pelastamiseksi. A. France uskoo, että vihdoinkin yleinen rauha saavutetaan siten, että kansal-

liskiihko lisää sotajoukkojen suuruuden: vihdoin "ne nielevät kansakunnat kokonaan." Mutta todellinen kansallisuustunne on se, sanoo France, jonka Renan on määritellyt: "Se, joka ihmisistä muodostaa kansan, se on niitten suurten tekojen muisto, jotka he ovat yhdessä toimittaneet ja harrastus uusia suorittaa." Francesta se muuten oli sama, mitä rotua kansan jäsened olivat. "Älkäämme kysykö", hän lausuu nimenomaan antisemitismistä, "onko hän juutalainen vai kristitty, vaan onko hän kunnan mies ja maallensa hyödyllinen."

France oli lähtenyt ivasta. "Iva, jota minä käytän, ei suinkaan ole julma. Se ei pilkkaa rakkautta eikä kauneutta. Se on lauhkea ja hyväntahtoinen. Sen nauru viihdyttää vihan ja opettaa meitä tekemään pilaa huonoista ja narrimaisista ihmisistä ja ilman sitä me ehkä olisimme niin heikkoja, että me heitä vihaisimme." France ei vihannut ihmisiä, hän tunsii, kuten jo sanottu, myötätuntoisuutta heitä kohtaan. Tämä iva ja tämä myötätuntoisuus kohdistuivat ensin ihmiskuntaa kohtaan yleisesti, mutta myöhemmin saivat ne hiukan muutetun ja selvemmän suunnan. Iva kääntyi nimenomaan niitä vastaan, jotka sorsivat ja vainosivat pääoman avulla muita kansalaisia ja myötätuntoisuus kohdistui yksinomaan niihin, jotka olivat sorron ja riiston alaisia. Anatole France oli muodostumaisillaan — sosialistiksi. Tämä tapahtui enemmän suoranaisesti teoksissa: "Ametistisormus" ja "Bergeret Pariisissa", myöhemmin "Crainquebille (lue: kränkbij)", "Valkoisella kivellä" ja "Pinguiniin saari".

Kaikissa näissä kaunokirjallisissa teoksissa käypi

France ankaraa taistelua totuuden ja oikeuden puolesta — tietysti niinkuin hän ne käsittää — kaikkea tyhmyyttä ja nurinkurisuutta vastaan. Ja France on vakuutettu siitä, että hän kirjoillansa voi jotain vaikuttaa, sillä sana on mahtava ase. Kun prof. Bergeretin tytär kysyi isältään: "Isäni, kuinka saa vääryyden häviämään? Kuinka muuttaa maailman?" — niin tämä vastasi: "Lapseni, sanan kautta. Ei mikään ole mahtavampi kuin sana. Pätevien syitten ja ylevien ajatusten yhteys on side, jota ei voi repiä." Epäilemättä Bergeret on jossain määrin oikeassa. Tietysti jokainen marxilainen sosialisti tietää, että taloudelliset olot ovat mahtavampia kuin mitkäsanat tahansa ja edelliset kyllä määräävät asiain kulun, mutta jos sana käypi taloudellisten olojen viittaamaan suuntaan, on tällöinen sana kyllä mahtava ase ja näitten olojen kehittäjä.

France koettaa monasti teroittaa mieleen, että oikea myötätuntoisuus kärsiviä kanssaihmisiiä kohtaan ei suinkaan ole — hyväntekeväisyys. Tämä on pääaineena eräässä kertomuksessa "Conte pour commencer gaie-ment l'année". Eräs kuuluisan lehden perustaja vastaan ottaa kirjailija Marteaun työhuoneessaan. Hän pyytää, että tämä sepittäisi "kertomuksen, joka herättäisi rikkaissa sääliä köyhiä kohtaan" s. o. armeliaisuuteen. Mutta kirjailija vastaa, että köyhät eivät tarvitse armeliaisuutta, vaan oikeutta. Rikkaat antavat almuja, etteivät tarvitsisi antaa enempää, "antavat vähän säilyttääkseen itsellensä paljon." Köyhän köyhyys ei ole almuilla parannettava, se on kerrassaan poistettava. Mutta kustantaja muistuttaa kertomuksesta. Sen voisi esim. aloittaa

pienestä sutarista, josta hän sattumalta äsken oli teettänyt sievän värikuvan; tässä erään kreivin tytär antaa almuja kylmästä värisevälle sutaripojalle. M. lupaa jatkaa tästä. Kun poika oli saanut almun, hyppää hän tytön kaulaan ja painaa hänen poskelleen aivan pyöreän ja aivan mustan O. Tyttö ottaa suukoksen vastaan mielihyvällä. Asema on hyvin liikuttava. Seuraavan päivän aamupuolella näkee tyttö, mitenkä sutaripoika kiipee uuninpiipusta sisään hänen huoneeseensa, kun hän vielä makasi valkoisessa sängyssään. Eivät huomaa isääkään, kun hän jonkun ajan perästä astuu huoneeseen. Yhdeksän kuukauden perästä täytyy tulla häät sutaripojan ja kreivintyttären välillä. Mies elää sutarina, vaimo myy rautauuneja à 18 fr. kapp. Kustantaja ei ole tyytyväinen. Mutta, arvelee tekijä, kertomus on siveellinen, se loppuu hyvin ja tyttöhän tuli paljoa onnellisemmaksi kuin ylimystön hengettömissä huvituksissa. Ja kun kustantaja ei huoli kertomuksesta, uhkaa hra M. julaista sen toisessa porvarilehdessä.

Näin purevasti ivaa France yläluokan hyväntekeväisyyttä.

Erittäin sattava kuvaus on kerjäläinen Clopinel. Prof. B. ja hänen tyttärensä käyvät uudenvuoden päivänä kaupungilla. He tapaavat silloin vanhan Clopinelin, jolle prof. aina antoi jonkun rovon. Mutta ei hän tätä oikeastaan hyväksynyt. Oikea hyväntekeväisyys on se, että jokainen voi "elää omasta työstään, eikä toisen työstä." "Todellinen antaminen on siinä, että antaa työnsä, sielunsa, älynsä" esim. kun Michel Angelo maalasi sikstiiniläisen kappelin. "Ja tämä suuremmin koko itsensä

uhraus kaikille ihmisille rikastuttaa antajaa yhtä paljon kuin yhteisöä." Ja kun tytär epäilee, voisko isä työskennellä tuon vanhan juopon Clopinelin edestä, joka vain haisee alkoholia, vastaa isä: "Semmoinen kun hän on, on hän meidän tekoamme. Meidän kopeutemme on hänen isänsä; meidän väärytemme hänen äitinsä. Hän on vikojemme tulos." "Ihmisten luonnollisiin viallisuuksiin ei enää saa lisätä niitä keinotekoisia vikoja, jotka johtuvat yhteiskunnallisesta tilasta." "Jokainen yhteiskunta, jonka jäsenet eivät enää vastaa tehtäville, joita varten ne ovat luodut, ja jonka jäseniä ei ruokita sen mukaan kuin ne toimittavat hyödyllistä työtä, kuolee. Suuret mullistukset ja epäjärjestykset käyvät tämän lopun edellä ja ilmoittavat sen tuloa." Mutta kaikki muutokset yhteiskunnallisella alalla ovat hitaita ja melkein huomaamattomat, kuten luonnossakin. Mutta muutos tulee varmaan.

Roupart, puuseppä, on toinen kansan syvistä riveistä otettu henkilö, jonka suuhun France panee omia kollektivistisia mietteitään. Hra Bergeret oli ottanut hänet tekemään muutamia korjauksia työhuoneessaan. B. rupesi juttelemaan työmiehen kanssa. Keskustelusta voipi melkein päätellä, että France on revisionisti, joka ei olisikaan sellaisesta miehestä kummallista kuulla. Nikkari kertoo, mitenikä eräässä kokouksessa marxilainen toveri Fléchier oli väittänyt, että kaikki porvarit ovat yhtäläisiä (tässä sopii kuitenkin muistuttaa Kautskyn huomautuksesta, että itse Marxikaan ei mitenkään tällaisista väitettä hyväksynyt) — sama se, jos ne ovat sivistyneitä tai sotilaallisia. Roupart ei voi yhtyä tähän mielipitee-

seen. "Sen tähden, että minusta sosialismi, joka on toisuus, samalla on oikeus ja hyvyys . . .; että vääryyden vastustaminen on työskenteleminen meidän, proletaarien hyväksi, joita painavat kaikki vääryydet. Minun mielipiteeni mukaan kaikki, mikä on oikein, on sosialismin alkua." France ei ole ottanut huomioon, että juuri itse oikeus on määriteltävä, että se eri kansanluokissa on erilainen ja että se riippuu taloudellisista olosuhteista. Ja kun Roupert lisää: "Kun lait ovat oikeat, ovat ihmisetkin oikeat", niin se jo vivahtaa juristisocialismiin. Kun Roupert vihdoin on mennyt, puhuttelee B. koiraansa, joka sekä nikkarin tullessa että mennessä oli hyökännyt hänen kimppuunsa: "Sinä ihaillet raakaa väkivaltaa, koska luulet, että se on ratkaiseva valta ja koska et tiedä, että se nielee itsensä. Sinä et tiedä, että kaikki rautaromu ei kestä oikean aatteen edessä. Sinä et tiedä, että todellinen voima on viisaudessa ja että kansat vain sen kautta ovat suuria. Sinä et tiedä, että se, mikä muodostaa kansojen maineen, ei ole tyhmit huudot julkisilla paikoilla, vaan ylevä aate, kätkeyty johonkin ullakkoon, joka kerran levitetty maalimaan, muuttaa sen muodon. Et tiedä, että ne kunnioittavat isänmaataan, jotka oikeuden edestä ovat kärsineet vankeutta, maanpakoa ja häväistystä. Sitä sinä et tiedä."

Ja viisauden voimaa, ajatuksen valtaavaa merkitystä saarnaa France aina lukuisissa puheissaan kansalle ennen muuta. "Väkivallan iskuista huolimatta se on ajatus, joka johtaa maailmaa, kuten kompassi myrskyssä osoittaa tien merimiehille." "Kulkien hidasta kulkuaan vastusten läpi julkisen vallan ja yhteiskunnallisten voi-

mien valloittamista kohti köyhälistö on käsittänyt, että sen täytyy anastaa itsellensä tieteen ja ajatuksen mahtavat aseet." "Se ihminen ei voi mitään, joka ei tiedä mitään." Jos tiede jo ennen olisi laajemmalle levinnyt varsinaiseen kansaan, niin olisi paljon kärsimystä — roviot, uskonnolliset sodat y. m. — säästyneet ihmiskunnalta. Ja mitä paremmin köyhälistö tuntee kapitalismin salaisimpia komeroita, sitä paremmin voi se sitä vastustaa." "Köyhälistön voitto on varma." Ja se on ihmiskunnan voitto. Sillä "missä työmies on kurjassa asemassa, on koko kansa myös", sanoi jo Diderot — ja Carlyle uudisti tämän väitteen. Ja tässä taistelussa on yleinen äänioikeus sangen mahtava ase, väittää France, kuten jo ennen varsinkin Lassalle.

Pienessä novellissa Crainquebille on A. France luonut erinomaisen kuvauksen nykyajan poliisivaltiosta. Aiheen on osaksi antanut L'Affaire, Dreyfus'in juttu — sen huomaa kyllä muutamista paikoista — mutta puhtaasti sosiaalinen pohja on ilmeinen. Cr. on köyhä vihannesten kaupustelija, ja sangen viattomasta syystä joutuu tekemisiin poliisin kanssa, joka ei ymmärrä muuta kuin virkavaltaisuutta. Tosin hän ymmärtää vähän muutakin, nim. virkavaltansa tueksi valehdellakin, kun Cr. seisoo oikeuden edessä syytettynä etenkin siitä, että olisi poliisille huutanut: "alas lahtarit". Poliisi näet selittää sen väärin ja päällepäätteeksi vielä aivan valheellisesti väittää, että eräs todistaja "Ambroise — Parén sairashuoneen ylilääkäri, kunnialegionan upseeri" myös olisi huuhahtanut tällä tavoin. Cr. tuomitaan, joutuu vankeuteen, ja kun pääsee vapauteen, on hän kadottanut koko ostaja-

piirinsä. Hän rupee juomaan ja on mennyt mies. Näin kasvattaa nykyinen yhteiskunta virkavaltansa ja nurinkurisen järjestyksen nojalla heittiön miehestä, joka ei milloinkaan tahtonut rikkoa järjestystä, vaan ainoastaan kaikessa rauhassa myyskennellä vihanneksiaan.

Mutta samalla on tämä pikku kertomus letkaus nykyiselle oikeudelle ja oikeudenkäynnille, jota France myöskin hyvin ivallisesti on erittäin käsitellyt kappaleessa: "Vanhurskaat tuomarit". Toinen näistä väittää, että "laki on pysyväinen, järkkymätön, koska se on jumalasta lähtenyt ja se on käsitettävä aivan kirjaimen mukaan". Toinen taas on sitä mieltä, että "laki on yhteiskunnallisen elämän luonnollisena tuloksena, ihmisen tahto, joka muuttuu lakkaamatta ja oikeus, jota ei säädetä myötätunnolla, on julminta vääryyttä". Samaan suuntaan puhuvat sitte tuomarien — hevokset.

"Valkoisella kivellä" on se Francen teos, jossa ilmeisimmin lausutaan sosialistinen maailmankatsomus. Se ei juuri ole mikään erittäin hauska kirja. Jossain määrin se muistuttaa Morrisen "News from Nowhere", vaikka tämä häuskuudessa ja taiteellisuudessa sen voittaa. Francekin luopi tulevaisuuden, semmoisena kuin kertoja muka v. 2270 j. Kr. sen — unessa — näkee. Monet seikat ovat sangen sattuvasti kuvatut. "Haagin sovintotuomioistuin, joka perustettiin keskellä raakalaisuuden aikaa, vaikutti sangen vähän rauhan ylläpitämiseksi. Mutta samaan aikaan luotiin toinen voimakkaampi laitos. Eri valtioitten parlamenteissa muodostettiin edustajaryhmiä, jotka keskenään neuvottelivat kansainvälisistä kysymyksistä. Kun heidän päätöksensä ilmaisivat yhä suurene-

vien valitsijajoukkojen rauhaa rakastavaa tahtoa . . . täytyi hallitusten ruveta ottamaan huomioon kansojen tunteet." "Kapitalismin valta-aika hankki ihmiskunnalle arvaamattoman rikkauden lähteen. Kokoomalla työläiset suuriin joukkoihin ja monistamalla niiden luvun loi se köyhälistön. Tekemällä työläisistä suunnattoman valtion valtiossa, valmisti se niitten vapautumista ja antoi niille keinoja vallan saavuttamiseen." Se kuuluu melkein kuin lukisi *Kommunistisen Manifestin*. France ei oikein näy uskovan, että kaikki kehittyy ilman verenvuodatustakaan. "Ei ole olemassa mitään yhteiskunnallista etua, joka ei olisi maksanut verta ja kyyneleitä." Ja muuallakin kirjoituksissaan hän puhuu verenvuodatuksesta. Mitään erikoisesti uutta ei "Valkoisella kivellä" sisällä. Francen rohkein väite lienee vapaan rakkauden puolustaminen, jossa hän yleensä näkyy olevan Bebelin kannalla.

Francen viimeinen yhteiskunnallinen teos, "Pingviinien saari", on vielä jyrkempi. Luokkavastakohtaisuus kasvaa kasvamistaan, vihdoin on vain jälellä miljardöörien ja kurjaliston joukot. Se on kurjistumisoppi kokonaan. Radiumi-pommit räjäyttävät vihdoin Pariisin maailmankaupungin ilmaan ja sen paikka on autio. Kirja on täynnä hyviä, oivallisia yksityiskohtia. Esim. esitys veroituksesta. Jokaisen jäsenen Pingviinien yhteiskunnassa piti maksaa vero varojensa mukaan yhteisiin tarpeisiin. Eräs rikas yhteiskunnan jäsen vakuuttaa kokouksessa, jossa veroituksesta keskustellaan, että hän, kuten tietysti kaikki pingviinit, on valmis luovuttamaan koko omaisuutensa aina paitaan asti yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Mutta kun köyhät riippuvat rikkaitten varois-

ta, ei olisi yleishyödyllistä ottaa rikkailta paljon; sitä paitsi niitä on vähän eikä niiden ryöstäminen paljon tuotaisi. On siis veroitettava kaikki yhtäläisesti huolimatta heidän varallisuudestaan. Tämän ehdotus hyväksytään. Mutta aatelismies Greatauk tarttui miekkaansa ja sanoi: "Olen aatelismies, enkä maksa mitään, sillä se ei sovi aatelismiehelle."

Anatole France ei ole jättänyt ivaansa viimeisessäkään teoksessaan, mutta ehkä enemmän kuin missään muussa on hän siinä osoittanut, että hänen myötätuntoisuutensa köyhälistöä kohtaan on puhdas ja vilpitön; että hän todellakin varmasti odottaa, että tämä köyhälistö kerran tavalla tai toisella *koko ihmiskunnan siunaukseksi* pääsee voitolle. Victor Hugon 100-vuotisen muistopäivän juhlassa v. 1902 lausui hän kansan yliopistojen juhlassa: "Tämä ihanteellinen ja välttämätön vapaavaltio, se on teidän valmistettava, kiiruhdettava sen tuloa taistelemalla kaikkialla itsekkäisyyttä ja väkivaltaa vastaan ja työskentelemällä lakkaamatta yhteiskunnallisen oikeuden ja todellisen vapauden puolesta."

Ja näiden viimemainittujen puolesta on Anatole Francekin itse miehekkäästi taistellut valtavalla älyllään ja suurilla luonnonlahjoillaan. Sillä hän on tosiaan, kuten tunnettu Jules Lemaitre on lausunut, "latinalaisen hengen kaunein kukka", "yksi vuosisadan koko älyllisen työn rikkaimmista tuotteista."

26—10—11.

N. R. AF ÜRSIN.

McNamara-juttu.

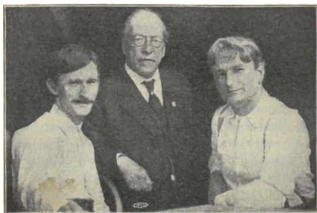
ajotettu tila ei salli tässä laajalti selostaa sitä suurta oikeustaistelua, jota parhaillaan Los Angelesissa käydään ja jota Yhdysvaltain väestö nykyään jännityksellä seuraa sentähden, että siinä törmäävät työväenluokan ja kapitalistien edut niin tuimasti vastakkain kuin se milloinkaan saattaa oikeuden käynnissä tapahtua.

Siitä asti jolloin n. s. Haywood-juttu Western Federation of Miners'in virkailijoita vastaan entisen kuvernöörin Steunenbergin murhaamisesta Idahossa oli käsiteltävänä, ei työläisten keskuudessa ole kiinnitetty niin suurta huomiota millekään oikeusjutulle kuin nykyiselle McNamara-veljesten jutulle.

Jutun näennäinen alkusyy.

Näitä veljeksiä syytetään osallisuudesta sen räjähdysen toimeenpanemiseen, joka hävitti erään kapitalistisen sanomalehden "Los Angeles Times'in" rakennuksen ja jossa samalla sai surmansa kaksikymmentä yksi mainitussa rakennuksessa työskentelevää henkilöä. Tämä räjähdys tapahtui lokakuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1910.

Räjähdyks tapahtui aikana, jolloin ei lehden omistaja Harrison Gray Otis ollut rakennuksessa. Yksikään kuolleista ei ollut järjestyneen työväestön vihollinen, ja useat sanomalehden työläisistä olivat ammattiliunioiden jäseniä. Otis itse oli silloin Meksikossa, jossa hän oli neuvottelemassa Diazin kanssa Meksikon kansan orjuuttamiskei-

J. B. McNAMARA, SAMUEL GOMPERS, J. J. McNAMARA.

noista ja tuumimassa uusista maahuijauksista. Sanomalehdissä kerrottiin laajalti hänen retkistään.

Tunnin kuluttua onnettomuuden jälkeen ilmoittivat Otisin edustajat, että räjähdysten ovat aiheuttaneet unionmiehet ja että se oli kostotoimenpide siitä, että Times oli vastustanut unioita. Uutistoimisto Associated Press levitti tämän lausunnon ympäri maata, se kajahti uudelleen Los Angelesin sanomalehdissä ja yhä uudel-

leen ja uudelleen kaikissa maamme kapitalistisissa sanomalehdissä.

McNamara-veljesten vangitseminen.

J. B. McNamara vangittiin Ortie McManigalin kanssa Detroitissa, Mich., kahdentenatoista päivänä huhtikuuta, 1911. Vangitsemisen toimittivat Guy Biddinger, William Reed, salapoliisit McLaren ja Raymond Burns. Salapoliisit syyttivät miehiä kassakaappivarkaiksi. McNamara luuli ensin että koko tapaus oli karkeaa pilaa, kunnes muuan salapoliiseista veti esille revolverinsa ja uhkasi ampua. Heidät vietiin rautatieasemalle ja salapoliisit ostivat rautatiepiletit Chicagoon. McNamara vaati nähtäväksi vangitsemiskäskyä sekä kieltäytyi lähtemästä pois valtiosta, ennen kuin laillisessa järjestyksessä. Salapoliisit aikoivat ensin kaapata heidät ilman muuta, mutta McNamara vetosi rautatiesillalla oleviin matkustajiin ja pyysi jonkun hakemaan poliisin estämään häntä viemästä pois laittomasti. Salapoliisit haukkuivat häntä tästä, mutta veivät hänet lopulta poliisiasemalle ja heittivät hänet erääseen koppiin. Ortie McManigal asetettiin samaan koppiin, ja hän yhtä mittaa kehoitti McNamaraa sallimaan heidät vietävän Chicagoon. Lopulta hän suostuikin — ja heidät vietiin yönä. Chicagossa heitä pidettiin vangittuna kymmenen päivää muutamassa yksityisasunnossa. McManigalille suotiin koko paljon vapautta, ja hänen nähtiin kuljeskelevan pitkin katuja salapoliisien seurassa. McNamara pidettiin visusti vangittuna, vaikka hän koetti vastustaa sitä. Hän

sanoi salapoliiseille että he kai koettavat valmistaa to-disteita häntä vastaan ja että tämä ei ollut selvää peliä.

Kahdentenkymmenentenä toisenapäivänä huhtikuuta — kymmenen päivää myöhemmin — vangittiin silta- ja rakennusrautatyöläisten kansainvälisen liiton sihteeri John J. McNamara virkahuoneessaan, 422—424 Central Life Insurance rakennuksessa, Indianapolissa. Hätköivä ja laitton menettely, joka seurasi J. J. McNamaran vangitsemista, on kaikille tuttu. Salapoliisi William J. Burns, Los Angelesin piiriasianajajan apulainen Joseph W. Ford ja Erectors' Associationin (terästrusti) lakimies Walter Drew vangittiin syytettyinä kaappaamisesta. He pääsivät irti kymmentuhannen dollarin takuulla. Ford ja Burns menivät Los Angelesiin, ja vaikka he olivat syytöksenalaisina rikoksesta, jatkoivat he työtänsä kietoakseen nämä syytetyt työläiset valmistamaansa verkkoon.

Job Harriman ja Clarence Darrow valittiin syytetyjen puolustuslakimiehiksi, ja heillä on apunaan toisia taitavia lakimiehiä.

Suuri oikeustaistelu.

Timesin toimittama pitkälinen ja ankara taistelu työläisten unioita vastaan, kapitalistien kätyrin Ortie E. McManigalin tekemä tunnustus, että järjestyneen työväestön johtajat olisivat syylliset vastustajiensa omaisuuden ja hengen hävittämiseen, sekä American Federation of Laborin ja useitten toisten työläisjärjestöjen toimeenpanema keräys on aiheuttanut sen, että tämä oikeusjuttu tulee olemaan yksi jännittävimpiä mitä tämän maan historiassa tunnetaan.

Kummaltakin puolen on tapahtuva oikeustaistelu suunniteltu mitä perinpohjaisemmin. Syyttäjän puolelta yritetään näyttää toteen, että Timesin räjähdys on toimeenpantu dynamiitin avulla sekä että se oli muka järjestyneen työväestön kustotoimenpide McNamara-veljesten, joko heidän itsensä tahi kumminkin heidän joh-

CLARENCE S. DARROW

JOSEPH SCOTT

dollansa toimeenpantu. Tässä tarkoituksessa aikovat syyttäjät saada todistetuksi, että James B. McNamara, nuorin McNamara veljeksistä, olisi se sama henkilö, joka J. B. Brycen nimellä esiintyi Los Angelesissa syys- ja lokakuulla viime vuotena. John J. McNamaraa vastaan nostettu juttu taas perustellaan siten, että hän olisi räjähdysten toimeenpanon varsinainen ajatuksellinen aloitteentekijä. Tämä syytös aijotaan saada toteennäytetyksi sen kirjeenvaihdon avulla, jonka McManigal on jättänyt viranomaisten naltuun sekä syytetyin konttorista löydet-

tyjen kirjeitten ynnä niitten kellojen johtolankojen avulla, jotka löydettiin Indianapolista.

Syytetyn lakimies Clarence Darrow, sama kuuluisa asianajaja, joka Haywood-jutussa tuli kautta maailman tunnetuksi, taas aikoo todeta oikeudelle, että Times -lehtikennuksessa tapahtunut räjähdys ei aiheutunut dynamiitista, vaan kaasusta. Tukeakseen tätä väitettään, tulee

HARRISON GRAY OTIS

JOHN L. FREDERICKS

hän kutsumaan todistajiksi useita asiantuntijoita. Darrow aikoo myös näyttää toteen, että James B. McNamara on ollut muualla siihen aikaan kun räjähdys tapahtui. Hän tulee kutsumaan oikeuteen käsialojen tarkastajia, jotka voivat todistaa, että ne kirjeet, jotka McManigal on jättänyt viranomaisille, eivät ole John J. McNamaran kirjoittamia, vaan jonkun väärentämät. Yksi hänen apulaisistaan on Joseph Scott, jonka kuvan julkaisemme tämän selostuksen yhteydessä. Syyttäjäpuolen päälakimies on yl. syyttäjä John L. Fredericks.

John J. McNamaraan elämäkerta.

John J. McNamara kertoo lyhyesti oman elämäkertansa seuraavilla sanoilla:

“Olen syntynyt Cincinnatissa, Ohio, jouluk. 2 p. 1876. Minä olen vanhin kuudesta nykyään elävistä veljistäni ja siskoistani. Kävin yleistä koulua Cincinnatissa

ORTIE J. McMANIGAL

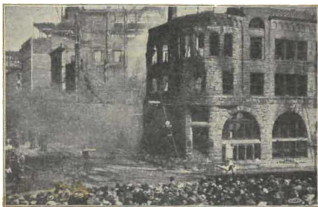
kahdentoista vuotiaaksi saakka ja sen jälkeen suoritin kolmen vuoden kurssin kauppaopistossa.

“Mitään erityisempää ei elämässäni tapahtunut vuoden 1892 paniikkiin saakka, jolloin jouduin toimintaan ja tein kaikkeni pitääkseni “kattilan kiehuvana”, kuten sanotaan.

“Siltatyöhön jouduin ensi kerran Cincinnatissa vuonna 1898, ja liityin unioon sitä seuraavana vuotena. Vuosien 1898 ja 1904 välillä kuleskelin useissa seuduin

keskilännellä, työskennellen terässilta-teollisuuden alalla y. m. samanlaisissa toimissa.

”Minä olen toiminut kaikissa paikallisunion viroissa, varsinkin Clevelandissa, sekä ollut mukana union jokaisessa konventionissa jälkeen vuoden 1902. Kansas Cityssä pidetyssä konventionissa vuonna 1903 tulin va-

RÄJÄHDYKSEN TUHOAMA TIMES'IN RAKENNUS.

lituksi union varapresidentiksi ja rahastonkirjuriksi minut valittiin Torontossa 1904, jota virkaa olen hoitanut siitä saakka.

”Minulla oli halu kehittyä sillä alalla, jolle olin joutunut. Erityisesti kiinnitti mieltäni tutustua lakitieteen ja niin ryhdyin lukemaan lakia Indianapolisin opistossa, jossa suoritin tutkinnon vuonna 1909.

”Tässä pääasiassa ovat elämäni tärkeimmät vaiheet aina siihen saakka kun minut aivan odottamatta vangit-

tiin. Olen ahkera lueskelemaan ja erityisemmin on minua aina kiinnittänyt taloustiedettä ja teollisuuselämää käsittelevät teokset.”

“Veljeni ei, kuten minä, ole koskaan erityisemmin toiminut union viroissa.”

Elämä! Elämä!

*Elämä, elämä! köyhiltä vaadit,
sääntöjä heille ja lakeja laadit.
Rikkaitten puolesta taistelet, sodit;
ryöstäen köyhiltä konnut ja kodit.*

*Elämä, elämä! toisille annat
valtaa, kunniaa, kultia kannat;
toisilta otat ruumiit ja sielut...
Syvät on kurjuuden kuilut ja nielut.*

*Elämä, elämä! toisia lyöt;
toisten onnelle toiset myöt.
Elämä, elämä! syytöntä syljet,
armotta toisia puret ja nyljet.*

HULDA SALMI.

Kuoleman ovella.

lin äärettömän hermostunut. En voinut tehdä mitään. Heittelehdin vuoteellani ja olin tuhannessa tuskassa. Huone tuntui hirveän kuumalta, tukahduttavalta. Vaikka ikkuna oli avoinna, ei tuulen henkäystä tuntunut vähääkään.

Kaupungilta kuului kärryjen kolinaa ja etempää junan kimeitä vihellyksiä ja ne ne lisäsivät hermostumistani.

Synkät ajatukset täyttivät mieleni. Elämä tuntui kaamealta, vastenmieliseltä. — Miksi pitää minun elämäni olla aina vaan kärsimyksiä ja vastoinkäymisiä täynnä? Ei onnea koskaan.

Kuka itkisi minua, jos ei minua olisikaan? — Pöydällä loistaa kirkas revolveri ja se on täydessä kunnossa. Ei muuta kuin ojennan käteni ja pieni liike — ja elämä on ijäksi paennut minusta.

Tunnen ääretöntä halua koskettaa tuota pyssyä, jonka on lahjoittanut minulle nainen, joka nyt on kaukana. — Irene, missä sinä olet? Irene — kaipaam sinua. Tule ja pelasta minut!

Kätäni ojentuu pyssyä ottamaan. Sormeni jo koskettavat liipasinta — — Irene! —

Ovi avautuu. Minun vanha emäntäni lähenee minua ja kädessään on hänellä kirje, jonka ojentaa minulle, huudahtaen: "Ilmari! Mitä sinä aijot tehdä?"

Tulen tajuihini ja minulle selvenee kaikki. Olen ollut vähällä tehdä kehnon työn. Säälien katsoo vanha emäntäni minua ja ottaa kädestäni revolverin, jonka pistää pöytälaatikkoon ja lukitsee sen.

"Ei mitään sellaista, Ilmari. Onhan sinulla ystäviä, jotka eivät tahdo sitä —."

Yritän jotakin sanoa, mutta sanat kuolevat huulilleni. Käteni vapisee avatessani kirjettä.

Emäntäni poistuu huoneesta ja lausuu surullisesti ovella: "Raukka, mitä ajattelee. — Nuori mies ja noin jo on elämänsä kyllästynyt."

Avattuani kirjeen on sen sisältö seuraava:

"Ilmari, ystäväni! — Tervehdys täältä suurkaupungista, jossa olen ollut jo muutaman ajan ja nähnyt elämää, jota alhaiso elää. Voi, minkälainen kurjuuden pesä tämä todella on. Joka hetki tapahtuu jotakin erikoisempaa. Joka hetki kärsii satoja, tuhansia ihmisiä olemassaolostaan ja kapitalismi juo köyhien verta. Humua ja hälinää. — Ajatukset sekaantuvat. — Ei voi heikko nainenkaan juuri mitään. — Ihan tahtoo tulla hulluksi. — Ilmari, en voi enempää. Olen viime yön valvonut ja väsyttää niin hirveästi. — Voios parhaiten ja muista joskus minuakin. — Irene."

Hypähdän vuoteeltani ja riennän ulos. Kävelen katuja pitkin kuin unessa. En huomaa vastaantulijoita,

en mitään. Käveltyäni kaupungin sivulle, istahdan nurmelle ja mieleni rauhoittuu. Synkät ajatukset häipyvät ja elämän innostus palaa. -- Minun täytyy elää ja taistella kunnan ihmisenä; taistella vastaan sitä, joka on huonoa ja pirullista työläisille ja se on nykyinen järjestelmä, joka tappaa tuhansia ja taas tuhansia ihmisiä. -- Olin ollut kuoleman ovella, mutta sisälle en ollut ehtinyt. Miks' en siis eläisi, miks' en!

ERLAND UPARI.

BRISBANE HALLI, MILWAUKEESSA, WIS.

Sosialistipuolueen ja ammattiunionien pääkortteeri.

Hinta, jonka hän maksoi.

KIRJ. MAX WORTH.

(Suomennos.)

ähän maailmaan tuli kerran - ei sen vuoksi, että kukaan olisi sitä halunnut, eikä liioin senkään vuoksi, että sillä itsellään olisi ollut mitään erityisempää halua tulla, mutta ainoastaan antaakseen toisille huolta ja vaivaa — pieni, punanen, kurttunen ihmisolento, jonka pään peitti tiilenvärinen tukka. Asiat uuteen tulokkaaseen nähden näyttivät olevan hyvin, ja se oli tyttö.

Päivät kuluivat ja pieni ihmisolento söi ja kasvoi. Tämän lisäksi se koetti saada aikaan paljon ääntä, vaihtelevaa lajiltaan, mutta poikkeuksetta hyvin kimakkaa, keuhkot tehden aina parhaansa noina aikoina.

Kukaan ei siitä huolimatta lainannut pikku oliolle huomiota, sillä tämä oli jo kahdeksas "vierailija", joka oli saapunut noihin kahteen likaiseen huoneeseen rakennuksen kolmannessa kerroksessa, ja sitä kohdeltiin myöskin sen mukaisesti.

Ajan eteenpäin kiitäessä lapsi "muuttui" pikku ty-

töksi, joka kykeni kuivaamaan astioita ja käymään ruokatarvakaupassa sekä hoitamaan vielä tämän ohella kymmenettä "vierailijaa", joka aivan äskettäin oli noihin suojiin saapunut.

Toimittaessaan noita pieniä askareita hän pienillä aivoillaan loi kuvia mielessään ihmetellen ja haaveillen. Hän ihmetteli miksi kaikiällä oli niin paljon ääntä, to-mua ja likaa; hän ihmetteli miksi isä ja äiti menivät ulos aikaiseen aamulla ja tekivät työtä myöhään illalla; miksi hänen tukkansa oli punanen; miksi lapsi itki, ja hän ihmetteli miksi hän tunsu itsensä niin väsyneeksi syötyään aamiaiseksi palan kuivaa leipää mustan kahvin kera ja lakaistuaan nuo kaksi huonetta ennen kouluun menoaan.

Joskus hän kuvitteli olevansa vanha vaimo, kurt-tunen ja kumarainen kuin isoäiti, joka tapasi pestä pyy-kin joka maanantai; hän kuvitteli itsellään olevan suu-ren automobiilin, jolla hän meni kiitäen pitkin katuja; hän kuvitteli omistavansa nuken, joka voi liikuttaa jal-kojaan; semmoisen kuin hän oli kerran nähnyt myymä-lässä; hän kuvitteli olevansa avioliitossa miehen kanssa, joka suuteli häntä joka päivä, eikä milloinkaan kiroillut hänelle eikä liioin potkinut lapsia.

Näyttivätpä nuo hänen haaveensa joskus niin todel-lisilta, että ne saivat kyyneleet hänen silmiinsä ja hän itki ilosta. Siihen heräsi lapsi, joka myöskin rupesi itkemään.

Siitä saakka kun hän oli alkanut muistamaan oli hän kuullut joka aamu kauhean kiljunnan. Ensimmäinen se oli saanut hänet pelkäämään, mutta kun hänelle selitettiin,

että se oli tehtaan pilli, ei hän sen koommin siitä välittänyt.

Muuanna päivänä hänen isänsä jäi pois työstä, ja kun aamiainen oli syöty ja astiat korjattu pois, käski isä hänen antaa yhdennentoista "vierailijan" yhdeksännelle, ja sitte he menivät ulos yhdessä. Minne he menivät? Tehtaalle. Isä vei hänet työhön sinne ja häntä pelotti jo ajatuskin siitä.

Työ ei ollut raskasta, mutta se oli joka päivä juuri sitä samaa, ja tehdas muuttui nyt tytön mielestä siksi pelottavaksi haltijaksi, josta opettaja oli hänelle koulussa lukenut.

Joka aamu se hirviö kohotti päätään pannen peukalon ja etusormen suuhunsa ja sitte kimakasti viheltäen, merkiksi siitä, että hänen oli noustava ylös, syötävä leipäpalasensa kahvin kanssa ja kiirehdittävä matkaan.

Tehtaan portti oli haltijan suu. Sen lävitse he kaikki riensivät ja sitte pilli taas puhalsi, jonka jälkeen tehtaan koneiden pyörät alkoivat jyristä kunnes kaikkialta kuului vain jyrinää, jyrinää.

Tyttö raukka pani pienet kätönsä korviensa päälle ja huusi suurella äänellä, mutta kukaan ei kuullut häntä, sillä koneet yhä jyrisivät kovin.

Muuanna päivänä hän oli hyvin kiireissään sekä työstä väsynyt ja hiostunut — hänen jalkansa luiskahti ja kätensä joutui koneen rattaaseen. Hän kiljui ja riuhoi, mutta turhaan. Yhtäkkiä pyörät seisahtuivat — ja hän virui lattialla ympärillään joukko tyrmistyneitä työtovereitaan. Kului kuukausi, kuusi kuukautta, vuosi.

Joka aamu haltija vihelsi, mutta hän yhä lepäsi vuoteella. Ei milloinkaan enää! Oh, ei milloinkaan enää tarvitse mennä! Ja hän hymyili hiljaa itsekseen.

Kuinka halvalla hän olikaan ostanut vapautensa. Hän oli antanut ainoastaan toisen kätensä, ja hänellä oli vielä toinen jällellä.

Union virkailijat tarjoavat Liverpoolin lakossa oleville tokkatyöläisille kaurapuuroa ja vettä.

Säästö!

*Kun ilon taimen vähäisen
Näen joskus edessäni,
Sen alla suurten surujen
Pois nyhtään hädässäni.*

*Vaan tahdon saada kuitenkin
Jo kohta synninpäästön,
Kun loppuun asti tuhlasin
Jo elämäni säästön.*

*En voinut tehdä muutakaan,
Kun iloa sain hiukan.
Ja tokko sitä rangaistaan,
Ken tuhlaa senkin niukan?*

ALEKSI PÄIVÄRINTA.

Mies ja aine.

(Jutelmä ukonilman edellä.)

ämeen takamailla, suuren, sinertävän metsän kohdussa oli pieni kylä.

Luonnon pyhä rauha lehahti kohti outoa kulkijaa, joka sinne eksyi maailman sodista ja sumuista, ja valtavat metsät kuiskivat viisauden ikävää rauhaa. Ja siellä, missä sinitaivas kuvastui metsälammen kuultavaan kalvoon, oli pieni, paritaloinen kylä peltoineen, hakoineen ja elä-jineen. Ja näiden parin talon ympärille oli vuosikymmenien kuluessa ilmaantunut pieniä mökkejä, joiden asukkaat kokosivat itselleen ja isännilleen maasta viljan.

Ei ollut metsäkylän asukkailla tietoa suuren maailman oloista, sillä harvoin eksyi sinne ketään, joka olisi kertoillut kuulumisia. Siellä olivat he eleskelleet ja syöneet ohuen leipänsä ja kiitollisina kajauttaneet sora-äänisen virren jumalalle. Pienien mökkien asukkaat olivat koonneet vuosikymmeniä maan jalon mehun kylän omistajien, parin vankan talon, aittoihin, ja erottaneet itsellensä hengenpitimet pitkien talvien ajoiksi. Ja

vankat talot olivat imeneet pienempiä kuin hullut äidit lapsiansa, ja niin oli aikojen kuluessa vehmaiden peltojen sadot taikavirtoina valuneet isosten suihin, kenenkään närkästymättä ja napisematta. Niin eleli koko kylä ajasta aikaan — raatoi, hikosi ja oli tietämätön muun maailman menosta. Ja olikinhan heillä, mitä ehkä muut kaipasivat: ihana, jylhä erämaa, jossa mantu kumahteli itseksensä kuin haltioiden paja, ja suuri, sinisten metsien häiriytymätön rauha, joka tuuditti kuohuneimmatkin mielet juhlalliseen tasapainoon. Siellä he elelivät, metsäkylän hartiakkaat asukkaat, ja raatoivat meluamatta — hiljakseen, uupumatta ja tuhmeten.

Eräänä päivänä ilmausi kylään outo mies, kantaen pitkissä viilekkeissä naudannahkareppua, joka oli täynnä pieniä kirjoja. Muukalainen ilmoitti samana iltana vielä puhuvansa kylän suurimman talon pirtissä.

Ja kun ilta tuli, keräysi pirtti kansaa täyteen, uteliaana odotellen mitä muukalainen sanoisi.

Ja outo, eloisa mies alotti, lausuen sanoja, jotka olivat teräviä kuin ampiaisen piikit.

Hän puheli yhteiskunnasta ja sen liitteistä ja sara-noista. Hän puhui siitä, kuinka toiset ovat rikkaita ja toiset köyhiä, kuinka maan-annit valuvat pois ansaitsijan käsistä, kuinka oikea ja väärä ovat sotkeutuneet ja kuinka rikkaus syntyy. Kuinka joka toinen tähkä voi joutua varkaalle, kuinka ovelat mielipiteet on saatu syntymään, kuinka yhteiskunnan ahkerat nälistyvät yhteiskunnan laiskojen tähden ja kuinka täysinäisten laarien ääressä voi ihminen kuolla nälkään, kuinka kone vie leivän työntekijän suusta ja kuinka lauma köyhtyy muu-

tamien rikastuessa. Kuinka jumaluudet ovat syntyneet, kuinka ihminen itse on siinnyt, kuinka siveys pakenee liikaa köyhyyttä ja liikaa rikkautta ja kuinka vääräys, irstaus, varkaus, höltyminen, sodat, taudit ja onnettomuudet ovat väärän yhteiskunnan hedelmiä. Ja niin suistuu kaikki perikatoa kohden, koska työ on häväisty ja ihminen, joka tekee työtä.

Mutta aika tulee, jolloin lauma maistaa hyvän ja pahan tiedon puusta — jolloin ihminen syntyy. Jolloin sana käy suusta suuhun ja mökistä mökkiin ja punasena kuin sarastava aurinko kohouu ihmisyyttä.

Ja kummissaan kuuntelivat salomaan ihmiset muukalaista.

Ja vilkkain heistä, talonpoika Hillari, vapisten seurasi muukalaista tietämisen taivaisiin. Ratkesivat suemukset hänen silmistään, leuka heittelehti ja villinä riensihe ajatus avaruuksiin.

Mutta auringon kadottua sinertävän metsän taakse, lopetti mies. Ja köyhät salomaalaiset hajaantuivat ja Pohjolan valoisa kesäyö loihti kummia unia.

Ja seuraavana aamuna menivät ihmiset töihinsä kallellapäisinä ja mieltävinä.

Talonpoika Hillari juotti hevosensa ja ajoi pellolle. Aurinko nousi yhä korkeammalle ja sen valo ja lämpö valuivat maahan kuin jalo siunaus.

Hillari mielti, upotti auran peltoon ja huuteli hevoselleen auringon lämmittäissä päätä ja hartioita.

Ja niin lämpeni hänen päänsä ja ajatus riensi vilkkaana suuren maailman kummia kysymyksiä pohtimaan.

Oli ukkosta ilmassa. Aurinko paahtoi. Perhot len-
telivät kukalta kukalle, kulettaen siitepölyä.

Talonpoika Hillari löi hevosta ohjanperillä ja ki-
rosi. Päivä paahtoi. Hillari alotti uuden vaon. He-
vonen huohotti ja veti raskasta auraa. Talonpoika
kirosi jumalat ja poutapäivän, ukkosen, kivikon, kärpä-
set, maailman ja itsensä.

Aurinko paahtoi.

Talonpoika Hillari upotti auran maahan. Vako vaon
viereen. Talonpoika koitti mieltä lämmenneillä aivoil-
laan ja kirosi sitten: jumaliste!

Aurinko paahtoi.

Talonpoika ja hänen hevosensa alkoivat väsyä.
Hillari kuletti hevosen lätäkölle, joi itsekin ja istahti.

Sitten puheli hän hevoselleen:

— Sinä olet hevonen. Sinä olet suostunut rupea-
maan hevoseksi. Minä olen ihminen ilman omaa suos-
tumistani. Sinä saat puraista kuroja heti kun tulee
päivällisaika. Sinä lönksähdät vatsallesi ja nukut he-
vosenunta. Minä saan perunoita. Minä nukun kunnial-
lisesti sängyssä. Minä olen tämän maan kunnia ja yl-
peys. Kansakoulujen oppikirjoissa sanotaan minua
rehellisyyden esikuvaksi. Minä olen historiallisestikin
merkillinen. Minä ja minun esivanhempani ovat olleet
tunnettuja runoilijoita. Me olemme kyhänneet nälis-
sämme Kalevalan. Sitäpaitsi lukemattomia runoja,
joita ylioppilaat käyvät keräämässä aivan kuin me jouto-
aikoina poimimme vatukoita. Minulla on oikeus olla
ylpeä. Minun takkini on tosin rikki, pieksu irvistää ja
minä olen likanen ja hajuan. Sitäpaitsi en ole varma,

josko saan päivälliseksi edes perunoita. En voi nukkua-kaan, sillä kylkeni kutiavat. Kuulehan, hevonen. Paina pääsi lätäkköön korvia myöten ja vastaa sitten rehellisesti: oletko sinä juhta vai olenko minä juhta. Että sinä hirmut, että sinä käyt valjaissa ja että sinua kutsutaan hevoseksi — älkööt ne olko todistuksia. Hevonen, sano minulle, olenko minä hevonen? Vai sukulainenko? Sanotaan, että me olemme apinain jälkeläisiä. Sinä ja minä myös. Sinä jäit jostain syystä hevoseksi, minusta tuli jostain syystä ihminen. Sinä sait länget, minä housut, verhotakseni synnynnäisen epäsiveytyeni. Juo väliillä, hevonen. No. Sano nyt suoraan, hevonen, miten se voidaan helpommin todistaa, että minä olen ihminen. Työlläkö? Siinä tapauksessa olen minä hevonen. Ruuallako? Siinä tapauksessa olen minä hevonen. Siivettömyydelläkö? Siinä tapauksessa olen ihminen. Juo hevonen.

Talonpoika ja hevonen joivat.

Sitten heittäysi talonpoika tunteelliseksi ja jutteli:

— Kuulehan hevonen. Minä olen maan kuningas. Runoissa sanotaan sillä tavalla. Minä olen luonnon herra. En ole siis mikään hevonen, kuten sinä. Minä olen ihminen. Minä olen kehityksen ylpeä hedelmä. Minun kuokkimani maa kasvaa. Minulla on talo, aitta ja talli. Talossa asuvat minun kuninkaalliset lapseni, tallissa sinä, mutta aitta on tarpeeton. Minulla ei ole mitään, mitä panisin sinne. Minulla ei ole jauhoja. Minulla on maata, joka kasvaa hyvin, mutta ei jauhoja. Herra hevonen — missä ovat jauhoni?

Päivä paahtoi. Ukonilma oli aivan lähellä.

Talonpoika istui siimeksessä. Hänen aivonsa alkoivat lämmetä liiaksi.

Hän jatkoi pakinaansa:

— Kuka selvittää minulle kaikki kysymykset, ennenkuin ehdin kuolla? Minä haluaisin tietää aika paljo. Mitäs varten minun täytyy kuolla? Mitäs varten minun täytyy elää? En minä tiedä. Minä en kirjota runoja, toimita sanomalehtiä, soita huilua tai viulua, näyttele, puhu vastalausekokouksissa, oksentele isänmaallisten juhlien päättäjäisissä tai tee jotain muuta kuolematonta. Minä en tule kuolemaan juhlallisesti. En ammu otsaani, en hirtä itseäni, en putoa edes kuorman päältä, vaan minä kuolen sänkyyn. Mahdollisesti vilutautiin tai rokoon tai tuntemattomaan vatsatautiin. Tai ikävään. Minä en osaa kuolla aistikkaasti. Sinä, hevonen, vedät minut kuopan reunalle. Minun nahkaani ei myydä neljästä markasta, kuten sinun. Minun nahkallani ei ole arvoa kuolleena. Hevonen sinä! Sano minulle totuus. Hevonen sinä! Lausu totuus ihmiselle. Totuus hevoselle. Tuntuuko tämä kysymys liian juhlalliselta? Juhta sinä! Ukonilma puhkeaa pian. Meidän täytyy rientää silloin suojaan. Lausu minulle totuus ennenkuin ukonilma puhkeaa. Totuus, totuus! Mahan totuus. Ruuan-sulatuksen totuus. Ristillinen totuus. Veren totuus. Hirnu minulle totuus, tamma.

Päivä paahtoi. Talonpoika sylkäsi mättäälle ja is-tahti. Raukasi. Hevonen joi.

Talonpoika pakinoi edelleen:

— Leikilläni minä kysyin, mikä on totuus. En minä ole Kristus. Minä olen talonpoika. En minä ole Pilatus.

Olen enempi. Minulla on paremmat aivot kuin Kristuksella ja Pilatuksella. Ei kukaan tiedä, mikä on totuus. Totuus on ilmaa. Totuus on sameriaista ilmaa, täynnä Kristuksia ja Pilatuksia. Juhta sinä! Sinä juot ja hajuat. Sinä olet törkeästi siveellinen eläin. Sinä synnytät eläviä poikia ja minä hankin niille kauroja. Se on tosiasia. Tosiasia on osa totuudesta. Sinä olet osa totuutta, tamma. Varsa on osa totuutta. Kaura on osa totuutta. Tosiasioita. Mutta missä on totuus? Ihmisen totuus?

Ylhäällä taivaalla helotti hehkuva aurinko. Se murenti multaa, se lämmitti lätäkön vettä.

Talonpoika riisui hevosen, istahti taas, poltti tupakkaa ja mietiskeli:

Olen olemassa. Hevonen on olemassa. Maa- ilma on olemassa. Kun minä kuolen — olen minä olemassa. Olen vaan muuttanut muotoa. Kun tämä pallo halkeaa, muuttuu se kaasuksi, höyryksi ja hajuksi. Haju on olemassa. Maaailma on siis olemassa. Hevonen sinä. Kun kuolet, olen siveellisesti pakotettu tekemään sinusta huonoa makkaraa. Sinä olet siis olemassa. Älä pelkää kuolemaa. Mutta missä oli elämän totuus? Totuus? Vähäisin määräkö valhetta? Mitä on suurin kylmä. Vähäisin määrä lämpöä. Nyt on ukkosta ilmassa. Totuutta.

Tai missä on rahani? Missä on peltoni? Myllyni? Hevonen sinä. Tosiasia sinä. Kuka sanoo minulle nä- län totuuden. Kuka puhuu runoilijalle totta? Vai täy- tykö minun ruveta runoilijaksi uudelleen? Sopertaa värsyjä? Hienosti, aistikkaasti! Täytykö minun kor-

ventaa aivoni, ennenkuin löydän totuuden? Juonko itseni humalaan? Täytyykö tapella raitilla? Juhta sinä. Potkase minua jos uskallat. Tee minusta sekulia. Tee tapaturma — en ole henkivakuutettu. Ei. Sinä olet liian sivistynyt hevoseksi. Minä olen raakalainen. Todellinen sivistynyt ei potki raakalaista, vaan murhaa älykkäästi ja asiantuntemuksella. Tapa minut kunniakkaalla kaviollasi — liitä tosiasia totuuden ketjuun, — älykkäästi ja asiantuntemuksella.

— Voiko totuus olla muu kuin sana? Voiko totuus korjata pieksun? Hevonen sinä. Kirjottaako totuus runoja? Onko totuus kaunis? Käyttääkö se kotimaista ihomaalia, kymmenen penniä rasia? Hevonen sinä, onko totuus muuta kuin ikävän hetken ajatus.

Ja aurinko oli kuin kultainen malja täynnä poutapäivän hehkuvaa juomaa. Talonpojan silmät lupsahtivat kiinni ja hevonen nukahti väkevä ruohotuppula suussa. Hienona ja ujona kuin hedelmöity morsian nousi nuori nurmi juomaan auringon lämpöä.

Talonpoika nukkui ja suuret vesikarpalot ropsahtivat kasvoille.

Hevonen huiskautti hännällään ja talonpoika Hillari heräsi. Ukonilma oli ohi, mutta hän oli kastunut.

Eilinen outo mies seisoi hänen luonaan. Hillari puhui puol'unissaan:

— Totuus? Missä on minun viljani ja minun aineeni?

Mutta hevonen lönkytti aidan luo, loikkasi aidan yli ja katosi isännän kauramaahan.

— Tamma sinä!
Musta rouskutti kauroja.

Outo mies sanoi:

— Katsos vaan! Hevonenkin tietää, missä sinun viljasi ovat! Ne ovat vieraan miehen pellossa.

Hillari mietti. Vierias lähti. Kontinviilekkeet häilähtivät hauskasti tienristeyksessä.

KALLE RISSANEN.

”TRUSTIEN SÄRKIJÄT.”

*Hä!P sankarmaine, voima, kunto,
Tahto luja niinkuin muuri.
Hä!P kansanvallan tarkka tunto
Trustien hukka — tuo ”Teppo” suuri!*

*Kansantahto, joukkoin valta,
Kärsimänsä sorron kosti;
Päästäksensä trustein alta
He ”Tepon” kuninkaakseen nosti.*

*”Teppo” kuninkaana häärää,
Puhui, kirkui, puhkueli;*

*Kansanvallan rajat määrää,
Trusteja vain kumarteli.*

*Kansa tuosta tuskitteli:
"Teppo herra teeppäs tili".
— Hän karhuin maille matkaeli,
Sijansa sai paksu "Bili".*

*Nythän raukee trustein mahti,
Leimuu vapauden liesi;
Kun on kansan onnen vahti
Moinen jätti, voiman miesi.*

*Jätti virkaan kohoaapi,
Joukot toivoo, toivoo yhä:
"Bili" trustit lannistaapi,
Kansan tahto kun on pyhä.*

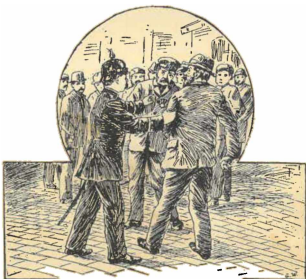
*Näytös alkaa — verhon takaa
Esiin käypi läskinaama;
Injunktsioonit ilkkuin jakaa,
— Näytös liekin murhedraama.*

*Trustit torveen toitottaapi,
"Bili" tanssii niinkuin houkko,
Kansa kaiken kustantaapi,
Maksaa laskut orjajoukko.*

*Näytös jatkuu — mutta tuolla
Kiroit kuuluu orjain suista;
Laitehilla, syrjäpuolla
Orjat nyrkkiään jo puistaa.*

*Orjat herää — herää totta,
Trusteiltakin vaatii tilin;
Omansa kun orjat ottaa
Hittoko vie "Tepon", "Bilin"?*

F. S-N.

Oliko hän hullu, vai luuliko minua hulluksi?

utustuimme toisiimme junassa. Hän oli istunut takanani ja huomannut minun lueskelevan suomenkielistä kirjaa ja päättänyt alkaa minua puhutella.

— Suokaa anteeksi, herrasmies, mutta minä otaksun teidän olevan suomalaisen, koska luette suomenkielistä kirjaa, sanoi hän minulle mitä sujuvammalla suomenkielellä, kurottaen päätään istuimeni selustimen ylitse.

— Osasitte johtopäätöksellänne ihan kuin neulan kantaan, sillä minä todellakin kuulun suomalaiseen rotuun, vastasin, kääntyen katsomaan häneen.

Hän oli hyvinvoivan näköinen nuori mies, isoi'a vilkkailla ja omituisesti päilyvillä sinertävänharmoilla silmillä ja kasvoilla, joilla oli jonkun verran sivistyksen ilmettä ja itsetietoisuutta kuin äärimmäisesti itserakkaalla ihmisellä. Tukka oli hänellä vaalea ja harvaan kylvetty ja ohimoiltaan pistivät paljaat niemekkeet kauas pään lakea kohti, pannen aavistamaan häntä teräväpäiseksi mieheksi. Päänsä oli hyvin pyöreä, niin että mi-

nun hattuni olisi ollut hänelle liian pitkä ja liian soukka, taikka hänen hattunsa minulle päinvastoin.

— Minne matka, kysyi hän, hymyillä irvistellen tunnomaisuudella, joka tuntui minusta tunkeilevalta ja ärsytti hieman mieltäni — ehkä kuitenkin vain siksi, kuin erehdyin pitämään huonosti hänen kasvoistaan.

— Vai sinne! jahkasi hän, kuultuaan matkani päämäärän, äänellä, joka osotti, että hän tunsu paikkakunnan ja saattoi luulemaan, että hänen mielestään oli jotain ihmeteltävää siinä, että matkustin juuri sinne.

— Minä ajan etemmäksi. -- Mutta onpas sentään hauskaa, että tapasin puhetoiverin edes parin tunnin ajaksi! sanoi hän sitten ja lupaa kysymättä siirtyi penkistään minun viereeni. -- No, nyt on ulkona erittäin rankka ilma.

— On rankanlainen.

Ja mikäs se teidän kirjanne olikaan? Saanko nähdä? On hyvä matkustaja olla lukemista mukana.

Häneltä tulivat sanat kuin kylminä liposina jäähelminä ja oli helppoa heti huomata, että hän oli itse puhe-
liaisuus, jolla riittäisi puhetta vaikk'ei toinen sanoisi halaistua sanaa, kunhan vain kuuntelisi. Äänensä oli kalseasointuista passoääntä.

— Tämä on vain eräs romaani, sanoin, ojentaen kirjan hänelle.

— Ahaa! Kyllä tunnen tämän! Tämä on käännetty kaikille maailman sivistyskielille. Osaatteko miten monta kieltä, mister? Hän hymyili ja katsoi päilyvillä silmillä silmiini siten kuin olisi tahtonut samalla sanoa: Ar-

vaan, ette osaa muuta kuin yhtä, mutta se on surkuteltavaa.

— En osaa kuin ainoastaan suomea ja hiukan engelskaa, vastasin suoraan.

— Sepä vahinko, huudahti hän. — On hyvä osata paljon kieliä! Mutta cihän kaikilla ole tilaisuuksia niitä oppia, eikä kaikilla ole hyvää kielipäätäkään. — Minä olen lukenut tämän kirjan suomen-, saksan-, ranskan- ja ruotsinkielillä. Espanjan-, portugalin-, itävallan-, venäjän- ja englanninkielillä en ole lukenut, vaikka kyllä osaan niitäkin yhtä hyvin kuin suomeakin.

Silmäni olivat varmaan tavallista pyöreimpinä, katsoessani häntä kasvoihin ja nähdessäni, että hän oli oikein tosissaan. "Taisinpas tavatakin oppineen miehen!" ajattelin, tuntien ujoutta. Mutta samalla rupesi minua moinen kielten paljous hieman epäilyttämään ja päätin asettua tutkivalle kannalle uuden ystäväni suhteen ja ottaa apuvälineekseni viekkauden — vaikka tapanani ei ole yleensä usein turvautua tuohon oivalliseen apuvälineeseen. Ajattelin: "Jos hän valehtelee, on vale mitä paksuinta laatua ja hänen täytyy joko itse olla hieman hullu tahi luulla minua sellaiseksi, sillä ainoastaan hulluna pitämälleen voisi täysijärkinen niin paksua valetta huvikseen lykätä. Mutta otanpa selvän!

— Mutta mitä hyödyttää lukea sama kirja niin monella kielellä? kysyin, salaten epäilykseni tyystin.

— Ah, kyllä se hyödyttää! — Hän hymyili kuten oppinut hymyilee oppimattoman yksinkertaisuudelle. — Luen vertaillakseni käännöksiä. Kirjoja käännetään kahdella tapaa: oikein ja virheellisesti. Tämä kirja on

esim. suomenkielelle käännetty kokonaan virheellisesti. Tämä on käännetty ainoastaan saksankielelle oikein. Mutta ei tämä saksankielisessäkään asussaan ole niin miellyttävä kuin ranskankielisessä, jolle tämä ensiksi on kirjoitettu. Ruotsinkielelle on tämä käännetty yhtä virheellisesti kuin suomenkielellekin.

“Ensimmäinen valehtelijan kompastus!” ajattelin, sillä tiesin kirjan alkukielen olevan ruotsinkielen.

— Vai niin! sanoin sitten ääneen, ollen täydellisesti uskovinani häntä.

Keskustelumme jatkui, pysytellen alussa yksinomaan kirjallisuuden alalla. Hän kyseli minulta olinko lukenut sen tai sen nimellisen suomenkielelläkin löytyvän kirjan. Usean olin lukenut, mutta useampaa en. Mutta hän oli ne kaikki lukenut, eikä ainoastaan suomenkielellä, vaan melkein jokaisen jollain muullakin kielellä. Ja hän mainitsi myös miten niiden nimet kuuluvat kullakin eri kielellä. Sangen omituiselta kuulostavia saksan-, ranskan-, venäjän- y. m. kielisiä kirjain nimiä tuli hän siten minulle möngöttäneeksi ja suhautelleeksi. Niissä oli runsaasti täry-ääntiöitä sekä suhu-ääntiöitä. Hän puhui myöskin sangen tarkkamuistisesti noiden kirjain sisällöstä. Vihdoin aloin minä kysellä häneltä, mutta ainoastaan sellaisista kirjoista, joita varmaan ei ollut olemassa. Mutta ihmeekseni oli hän kaikki nekin lukenut. Kysyin esimerkiksi:

— Oletteko ollut tilaisuudessa tutustumaan myöskin kirjaan, jonka nimi on: “Maailmankaikkeudellinen järjestys pienoiskuvassa?”

— Tietysti! vastasi hän — mutta punastui hieman ja alkoi kaihdella katsettani.

— Mitäs arvelette siitä?

— Tjaa — — se on verrattain hyvä kirja lajikseen.

— Se on suomennettu saksankielestä. Lienee se käännetty muillekin kuin suomenkielelle.

— On toki! Minä olen lukenut sen saksankielellä. Olen kyllä silmäillyt sitä suomenkielisessäkin asussa ja huomasin, että sekin on hieman virheellisesti suomennettu.

— Niinkö! Sepä vahinko! huudahdin ja kysyin sitten, edelleenkin ihan totisella naamalla: — Miten sen nimi kuuluu Saksan kielellä?

— Miten se nyt oikeastaan olikaan? — — Siitä on jo muutamia vuosia — — jaa! Nyt muistan — — ihan tarkalleen muistan! Se kuuluu — — ja kirjotetaan näin: (Hän ensinnä lausui nimen, sitten kirjotti sen taskustaan kaivamansa kirjekuoren takapuolelle — enintään puolikehittyneellä käsialalla.) Erranschapso System sintrapolluksi. — Kuten näette, on se saksankielellä yhtä pitkä kuin suomenkielelläkin, sanoi hän sitten naurahtaan.

Kysyin ainakin viidestä olemattomasta kirjasta häneltä, sanoen itse lukeneeni ne. Jokaisen oli hänkin lukenut — yhden tosin, kaikeksi ihmeeksi, ainoastaan puoliväliin! Sen nimi oli: "Valokuvia historian takaisista oloista". Tämän nimi kirjoitettiin ranskaksi seuraavasti, kuten ystäväni senkin pyynnöstäni kirjotti: "Photographs la historien lame". — Kuten näette on nimi ranskaksi hieman samaan tapaan kuin engelskaksikin,

koska valokuva on tällä kielellä photograph ja historia history, sanoi ihmeellinen ystäväni, kirjoitettuaan tuon nimen.

Tästä siirtyi keskustelumme historialliselle alalle. Ja historian muistamisessakin osotti hän heti olevansa paljon etevämpi minua. Minä en muistanut vuosilukuja, mutta hän ei ollut unohtanut niistä yhtä ainoata. Muistipa tapaukset usein ihan kuukauden ja päivänkin päälle. Tosin hän aina sitten kun minä vähän päästä pyysin häntä lausumaan jonkun numeron uudelleen, saadakseni muka sen jäämään muistiin, muistikin sen pahasti toisin kuin ensi kerralla. Mutta en kertaakaan muistuttanut häntä hänen erehdyksistään, olin vain uskovinani yksinkertaisesti kaiken.

Me puhelimme sangen vilkkaasti, sillä hänen kielenä oli varmaan yhtä notkea kuin ennen "Kultasuun". Ja puhuimmepa mistä tahansa, oli hän aina tarkka asiantuntija. Hän oli matkustellutkin paljon. Jokaisessa maassa oli hän käynyt ja vartavasten tutkinut kaikki huomatuimmat paikat, ja Suomen kaikki tunnetuimmat suurmiehet olivat hänen persoonallisia tuttaviaan. Ja kuuluipa hänen tuttavapiiriinsä muidenkin maiden sangen huomattuja suuruuksia. Minä olin siis näissäkin suhteissa pahasti hänen alapuoletaan. Minun tuttavapiiriini ei kuulunut yhtään minkään maan "kerman" jäsentä. Tosin olin kerran ollut yksissä Suomen entisen senaattorin Gyllingin pojan kanssa — mutta hänkin oli "tuhlaajapoika". Olin ollut hänen kanssaan muutamia päiviä samassa työpaikassakin. Kerroin edes tuosta ylhäisestä "tuhlaajapojasta". Mutta koska en ollut hän-

täkään nähnyt enkä kuullutkaan hänestä muutamaan vuoteen, oli ihmeellisellä ystävälläni kunnia ilmoittaa hänestäkin minulle viimeiset tiedot.

— Oo, kyllä minä tuon hutituksen tunnen! hän nau-raen hudahti. — Mutta hänestä on tullut jo parempi. Viimeisten tietojen mukaan, jotka sain kirjeellisesti eräältä Gyllingin perheen jäseneltä, on tuo "tuhlaaja-poika" palannut isänsä tykö ja saanut armon.

Maailmankatsomukseltaan oli ihmeellinen puhe-toverini vapaamielinen, jopa siihen määrään, ettei hänellä tuntunut olevan minkäänlaista puoluekantaa.

Vähäistä ennen eroamme, jolloin olin jo täysin varma siitä, että hän oli ehkä suurin valehtelia mitä olin siihen mennessä tavannut, mutta en vielä siitä, oliko hän itse löylyn lyöjä vai pitikö minua sellaisena, sa-noin hänelle:

— Suokaa anteeksi, mutta minun täytyy tunnustaa, että olen sangen utelias, mikä te oikein olette mie-hiänne.

Nyt vaikenä hän. Hymyili vain salaperäisen mer-kitsevästi ja vaikenä. — Hän ei esittänyt edes nimeään, eikä myöskään kysynyt minun nimeäni.

MATTI HERNESHUHTA.

KAKSI ASIAMIESTÄ

Reino Salmi
(Työmiehen)

August Kuusisto
(Työkansan)

Siirtolaisnaisen surullinen kuolema.

(United Mine Workers' Journal'ista.)

hmiskunnan edistys on aina käynyt yli niiden ruumiiden, joilta nälkä ja epätoivo on riistänyt elämänhalun ja jotka ovat lopettaneet kurjuutensa itsemurhalla. Jokainen haluaa elää; ainoastaan silloin kun vääräys, sorto ja kurjuus ja sen seuralaiset, kuoleman julmuuden kanssa esiintyvät, ainoastaan silloin valitsee onnettomuuden uhri sen mikä tuottaa tuskattomimman kuoleman. Äkki-kuolema on parempi kurjaa elämää. Me huomaamme että, poikkeuksia lukuunottamatta, itsemurhaajat ovat olleet köyhiä ja kurjia, jotka ovat saavuttaneet kurjan olemassaolonsa huipun, jolloin kaikki toiveet onnellisimmista ajoista ovat poistuneet ja epätoivo, joka on itsemurhan enkeli, on vallannut heidät kokonaan.

Siirtolaisuuden rajottaminen voi olla edullista kansakunnallemme, mutta jos yksikään noista siirtolaisraukoista palautetaan tästä pakolaisten luvatussa maasta

takaisin "kurjuuden lätkkään", silloin täytetään heidän sydämensä epätoivolla, erittäinkin, jos he aikovat tavata täällä rakkaat omaisensa.

Tutkiessaan siirtolaisuutta Europasta, kun miljoona heitä saapuu vuosittain, täysinäiset junat purkautuen päivittäin kaikkiin teollisuuskeskuksiin, voi kyynikko sanoa: "Lisää posetiivin vääntäjiä ja kottikärkyjen lykkääjiä"; rikosoikeudentutkija voi synkästi huoaata: "Rikosaalto"; ja taloustieteilijä ennustaa: "Jos ajat muuttuvat huonommiksi ja nuo tähän maahan lasketut joutuvat työttömiksi ja nälkiintyvä, niin tulee tapahtumaan sellaisia mellakoita ja verilöylyjä, joita missään maassa ei ole koskaan nähty"; yhteiskuntatieteilijät vaivaavat päätään sillä, miten amerikalaiset olot vaikuttavat ulkomaalaiseen; ristiinnaimista miettivä ihmisopin tutkija (anthropologisti) ihmettelee: "voiko anglosaksinen rotu säilyttää ja johtaa ominaisen kulttuurinsa huolimatta 'ulkomaalaisista'?" ja tilastotieteilijä arvioi kuinka suuri on italialaisten luku, venäläisten ja itävalta-unkarilaisten, kuinka paljon kreikkalaisia, armenialaisia ja syrialaisia on saapunut, huomaten, että 90 prosenttia New Yorkin räätäleistä on Puolan juutalaisia, että entiset irlantilaiset päivätyöläiset ovat nyt italialaisia; että entiset italialaiset hedelmäkauppiat ovat nyt kreikkalaisia, ja että Chicago on toinen böömiläinen, kolmas ruotsalainen, neljäs puolalainen ja viides saksalainen kaupunki maailmassa.

Mutta huolimatta noista siirtolaisuuden vaikutuksista Amerikan yhteiskunnallisiin ja poliittisiin oloihin — mikäli tilastotutkijat niitä arvioivat — huomaa inhimilli-

sen luonteen tutkija siirtolaisten mairinnousupaikalla esitettävän murhenäytelmiä, kohtauksia, jotka täytyy ottaa lukuun ratkaistessa kysymystä siirtolaisuuden rajoittamisesta.

Tässä esitämme yhden niistä tapauksista, joita sattuu päivittäin Ellis-saaren siirtolais-asemalla:

Eräs odotushuoneessa oleva hermostunut ulkomaa-lainen ilmoitti viranomaiselle, että hän etsi vaimoaa ja tyttärtään. Heidät komennettiin saapuville. Poistuen miehen luota meni viranomainen paikalleen, josta hän tarkasti yli rautalanka-aidan kun pitkä ihmisrivi yksitel-len läväisi tuon ihmistutkimiskoneen. Matalaotsaisia miehiä enimmäkseen ja tylsäkatseisia naisia; harmaahapsisia, kumarahartiaisia, kuihtuneennäköisiä ihmisiä, joiden elämä oli imetty ennenaikaisella työllä jo lapsuudessa — Europan teollisuuskaupunkien murjomia ja maaseudun sakkaa, jotka julma ylimystö oli jo kurjuuden rajalle riistänyt.

Viranomainen loi silmäyksen odotettuun vaimoon ja tyttäreeseen. Tytär teki häneen hyvän vaikutuksen. Mutta vaimoa katsoi hän epäilevästi. Odottava puoliso oli sanonut totuuden. Hän ei ollut erittäin voimakas. Viranomainen kuvitteli mielessään miehen ihanimpien toiveiden toteutumista, vuosien odotusta, ikävää, työs-kentelyä ja säästämistä — odottaessa noiden kahden saapumista.

Lääkärit ja pöytiensä ääressä istuvat tarkastajat suorittivat työtään virallisesti, ratkaistakseen kutka tuosta laivanlastista lain mukaan olisi palautettava takaisin. Likaisenakin sivuutti tytär lääkärin tutkinnon helposti.

Mutta lääkärin tarkka silmä näki naisen kalpeat kasvot. Tarkastaja hierasi sormiaan desinfisioimisaineeseen, tarttui naisen silmäluomiin ja väänsi ne nurin. Hän teki liidulla merkin naiseen ja se merkitsi, että hän ei päässyt maihin.

Tarkastaja meni odottavan miehen luo. Hän esiintyi humanisesti, mutta hänen tervehdyksensä oli raaka. Vaimonne täytyy palata takaisin Europaan. "Takaisin!" huudahti mies. "Te lähetätte hänet takaisin — ei ole kotia, ei rahaa, takaisin kuolemaan." Julma kohtalo. Hän ymmärsi tuon kaiken ja samoin ymmärsi vaimo kun mies sen hänelle ilmoitti. Erotessa puristi nainen miestään kiihkeästi rintaansa vastaan ja suuteli tulisesti. Mutta hänen kasvoillaan ilmeni epätoivon leima. Kun hänet seuraavana aamuna löydettiin, oli hän sivuuttanut toisen tarkastuksen. Puukko löydettiin hänen ruumiinsa viereltä.

Sellainen on köyhän kohtalo. Oh! Milloin päättyy tämä murhenäytelmä?

Kaisa.

KIRJ. KALLE TÄHTELÄ.

Kaisa istui mökkirähjensä portailla tuijottaen maantielle, silloin tällöin nyökkäyttäen päätänsä aivankuin tervehtien ohitseajavia matkamiehiä. Eikä hän kuitenkaan nähnyt maantielle asti. Tuijottava katse oli suunnattu sydämen sisimpään, muistoihin, jotka ulottuivat ajassa kauas taaksepäin.

Siitä oli Mikkelin päivänä ummelleen kahdeksan-
kolmatta vuotta kun Pekka oli lähtenyt maailmalle. He
olivat olleet silloin naimisissa kaksi vuotta, uurastaen
otsansa hiessä yöt ja päivät ansaitakseen jokapäiväisen
leipänsä. Kovaa se oli ahertaminen alusta pitäen, ja
hankalaa raivata leipänsä karusta maasta.

Menihän se kuitenkin niin kauan kuin luonto antoi
sen minkä ihminen oli kovalla vaivannäöllään ansainnut,
mutta toisena kesänä pani halla viljan aivan viimeistä
korttaan myöten.

Se lopetti Pekan kärsivällisyyden. Hän lähti kirkonkylään ja viipyi siellä yli yön. Seuraavana aamuna oli hän sanonut Kaisalle ilman valmisteluja:

— Mitäs sanot jos minä lähen rahaa tienaamaan?

Ja kun ei kuulunut mitään vastausta lisäsi hän vähän kuin häpeillen:

— Merille —

Kaisan sydän hykähti. Nytkö vaikeimpana aikana Pekka lähtisi, jolloin hän olisi eniten suojaa tarvinnut. Nytkö heti kun ensimmäinen vastoinkäyminen kohtasi. Kaisa ei voinut vastata, niin kipeältä tuntui jo puhumisenkin erosta. Ja hän kun oli uhrannut kaikkensa. Vanhempiensaakin, jotka olivat olleet heidän yhtymistään vastaan, oli uhmannut koko liutaa rikkaita kosijoita, jotka kävivät talossa kihlojaan tarjoilemassa. Vanha juttu se tosin oli ja hyvin tavallinen, että rikkaan talon tyttö meni köyhälle, jättäen varallisuuden ja hyvinvoinnin, pitäen rakkauttaan suurempana. Niin, vanha juttu -- mutta ken sen koki, sille se oli uusi ja ihana. Nyt, sitä katkerammalle tuntui Pekan halu lähteä pois.

— Tulethan sinä täällä toimeen, olen jo puhunut Alapihan väelle että pääset sinne, ja jos annettaisi tämän mökkirähjän mennä.

Kaisan silmiin kihosivat vedet. Häntä loukkasi toisen huolettomuus ja lähtövalmius. Ellei hän olisi uhrannut kaikkea Pekan edestä olisi asiaa voinut vielä ajatella, mutta nyt, Kaisa oli liian ylpeä tunnustaakseen että häneen koski. Jos hän kerran oli erehtynyt Pekassa, jaksaa hän sen vaikeroimatta kestää. Hän aivan säpsähti kun Pekka sanoi melkein kärsimättömänä:

-- No, mitäs sanot?

— Mitäpähän minä hänestä, tee miten tahdot.

— No minä lähden sitten, oli Pekka sanonut aivan kuin iloissaan kun ei ollutkaan kohdannut vastusta niin kuin oli odottanut. Ja niin oli asia päätetty.

Mökin tahtoi Kaisa kuitenkin pitää ja matkarahat lainattiin. Tuon kaiken muisti Kaisa selvästi kuin eilisen päivän. Selvästi muistui myöskin mieleen hyvästijättö laivarannassa. Kun Pekka oli tarjonnut hyvästiksi kätensä, näytti Kaisasta kuin Pekka olisi katunut lähtöään ja hänen teki mieli huutaa: Jää. Se kuitenkin jäi tekemättä ja Pekka sanoi vaan:

— Ensi kesään mennessä olen jo taas täällä ja ehkä ennemminkin . . .

Kovaa kamppailua se oli ollut elämä Pekan lähdön jälkeen, jos se sitä oli ollut ennenkin, kovin yksinäistä. Nyt hän oli jo vanha. Ja elämä oli uurtanut syvät vankonsa hänen poskiinsa. Poissa oli niitten puna, poissa sinisten silmien kirkkaus.

Kaisa tuijotti eteensä. Ei ne nuo vanhat kuvat tahoneet mielestä häipyä. Jos olisit kysynyt häneltä odottiko hän Pekkaa palaavaksi, olisi hän tuskin osannut siihen itsekkään vastata. Odottiko hän?

Syvällä sydämessään hän vielä toivoi, vaikka ei uskaltanut sitä itselleenkaan tunnustaa. Tosin hän ei järkevästi ajatellen voinut otaksua hänen olevan elossa, mutta kuitenkin — —

Ei hän mitään oikeastaan odottanut. Hänellä oli mökki, jonka eteen hän oli elämänikänsä raatanut. Nyt hän sai juoda lämmintä kahvia kolmasti päivässä, ja

vielä sokerin ja kerman kanssa. Ja se oli jo paljon. Eikä Mirriltäkään puuttunut maitoa.

•

Istuessaan siinä ja katsellessaan maantielle, huomasi Kaisa jonkun mieshenkilön poikkeavan maantieltä mökkiin johtavalle polulle.

— Se oli kai Pesolan Antti, joka oli luvannut tulla korjaamaan mökin kattoa, ajatteli Kaisa, eikä kiinnittänyt häneen sen enempää huomiota, mutta kohta huomasi ettei se ollutkaan tuttuja. Se oli vieraskuosiseen pukuun puettu vanha mies.

Vieras lähestyi hitaasti mökkiä ja istuutui portaiden edessä olevalle laatikolle.

— Päivää, tuli verkalleen vieraan suusta.

— Päivää.

Vieras pani piippuun ja veteli muutamia savuja.

— Sinähän olet se Kaisa?

— Niin olen.

— Ja minä olen nyt tässä, Pekka.

Kaisan sydäntä kouristi. Aivan tahtoi henkeä salvata. Mitenkähän se nyt noin kipeästi kävikään. Silmiäkin rupesi jo hämärtämään.

— Vai olet sinä Pekka? kuului kuin unessa.

— Olen.

Hän sai samassa yskänkohtauksen ja hänen siinä rykiessään huomasi Kaisa että entisestä Pekasta ei ollut jällellä kuin keuhkotautinen, kumaraselkäinen, kuihtunut olento.

Kohtauksen mentyä ohi ja imaistuaan pari savua, jatkoi vieras:

— Minä tulin nyt takaisin.

Kaisan korvissa humisi. Takaisin kahdeksankolmatta vuoden perästä. Tämän pitkän, loppumattoman epätietoisuuden, kiduttavan yksinäisyyden perästä takaisin. — Hänen teki mieli lausua tervetuloa, mutta eihän tuo ollutkaan se muistojen Pekka. Kaisan kärsimykset olivat muuttaneet Pekan kuvan hänen sielussaan toisenlaiseksi. Tämä ei ollut se muistojen Pekka, ja muuta hän ei tuntenut.

— Tulit liian myöhään, sanoi hän lopuksi, nousten ylös ja kävellen sisään. Keskellä lattiata oli hän vähällä kaatua, huimasi niin oudosti sydänalasta. Hän painautui sänkyyn pitkäkseen. — Vähän ajan kuluttua välähti hänen mieleensä:

— Jos se hyvinkin kuolee, kun oli niin oudon näköinen, ja yski.

Mitä sitten!

Kaisa nousi ylös, sitoi huivin päähänsä ja kiiruhti ulos. Hänestä tuntui kuin olisi hän nähnyt vieraan kävelevän pois päin, jonnekin kuollakseen. Kuolemaan hän olikin tullut. Kumma ettei Kaisa ollut sitä heti huomannut. Ihan tukehutti, Kaisa oli muuttanut kävelynsä melkein juoksuksi.

Tuossa hän jo käveli, ja hartiat niin kumarassa. Lämmintä tulvahti Kaisan sydämeen.

— Mennään kotiin, sanoi hän nykästen toista kyynärpäästä ja kääntyen taas kotiin päin. Kaisa ei katsonut kertaakaan taakseen, katsoakseen seurasiko toinen

häntä, hänen ei johtunut se mieleenkään. — Hän ei ajatellut mitään, ei nähnyt eikä kuullut. Vasta veräjällä säpsähti hän kun se narahti, hänen sitä avatessaan. Toisen raskaat, laahustavat askeleet kuuluivat aivan hänen takanaan.

Sisään he menivät. Vieras huohotti ja laskeutui heti sänkyyn. Kaisa haki jakkaran sängyn viereen, istuutui ja katsoi toista silmiin.

— Annatko minulle anteeksi?

— Mitäpä hänestä, sanoi Kaisa kyyneleet silmissä, silittäen hellävaroen hänen kättänsä, ja lisäsi sitten:

— Pekka.

Nyt hän tunsi Pekan. Se oli sittenkin sama Pekka, taas lähdössä, mutta tällä kertaa oli Kaisa varma pääsevänsä mukaan.

— Hyvästi, — Pekan ääni värähti.

Kaisa silitti Pekan poskea ja painoi päänsä aivan Pekan pään viereen . . . Tuntui niin hyvältä. Nyt ei Pekka menisi enää yksin.

•

Seuraavana aamuna kun Pesolan Antti tuli korjaamaan mökin kattoa, tapasi hän Kaisan istumassa jakkoralla sängyn vieressä, pää pielukselle vaipuneena. Käsi piteli kovasti miehen kädestä, aivan kuin tahtoen vakuuttaa ikuista liittoa. He olivat lähteneet yhdessä viimeiselle matkalleen.

Pakolainen.

*Kuule immyt, lehdikossa
öinen tuuli humajaa.
Sydämeni kammiossa
kärsimykset kuohahtaa.*

*Kertoisinko immyt sulle
synkän tarun elostain.
Mut en tiedä, jos sa mulle
ivallisna ilkut vain.*

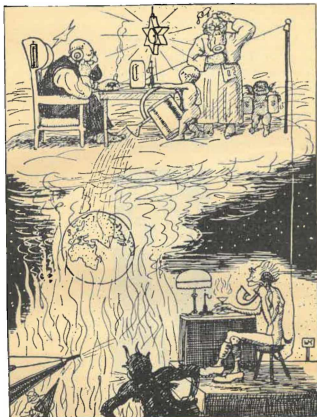
*“Kerro armas, yöhyt tumma,
luonto lempeen lauha on.
Miks’ on katsees arka, kumma,
olentosi rauhaton?”*

*— Olen verta ruhtinasten,
kotimaani Venäjä. —
Nyt oon veli kulkulasten,
pakolaisten ystävä.*

*Enempätä ällös pyydä
immyt mua kertomaan.
Mink' oon tehnyt — ällös syytä,
kansan hyväks' sen tein vaan.*

ERLAND UPARI.

Taivaassa: Kuulkaas, lopettakaa tuo kuumentaminen, herra Belsebuub! Täällä on jo minullakin liian lämmin.

Helvetissä: Odottakaahan hitusen, herra Jehoova! Väkeni on parhaillaan ankarassa sotakiihotuksessa.

Sosialistinen liike eri maissa.

KULUNUT VUOSI on ollut merkkipäivä kansainvälisen sosialistiliikkeen historiassa. Kaikissa maissa, joissa kapitalismin taloudellinen riistovalta yhdessä poliittisen sarron kanssa on yhä tuntevamminkin alkanut vaikuttaa suurien kansajoukkojen elinehtoihin, on sosialistinen liike muuttunut myöskin yhä enemmän suureksi joukkoliikkeeksi, päivänkysymykseksi.

Yhdysvalloissa on sosialistinen liike kuluneen ja edellisen vuoden ajalla saavuttanut ensimmäiset huomattavimmat poliittiset ennätyksensä. Ensimmäinen sosialistiedustaja on kuluneen vuoden ajalla astunut maan kongressiin. Samoin on puolueemme vallannut useampien huomattavien kaupunkien hallinnon käsiinsä ja pienempiä vaalivoittoja on saavutettu siellä täällä, niin että nykyisin on jo 435 sosialistia yleisissä viroissa ja toimissa, 33 eri valtiossa ja 160 eri paikkakunnalla.

Täydellinen ja seikkaperäinen luettelo eri virkoihin valituista sosialisteista on seuraava: 1 kongressiedustaja, 1 valtiosenaattori, 16 lainlaatijakuntien alahuoneen jäsentä, 28 majuria eli pormestaria, 3 komissionööriä, 167 valtuusmiestä ja kauppaloiden trustiiseja, 11 kaupunkien ja kauppaloiden kirjuria, 2 arkistonhoitajaa, 11 kaupunkien ja kauppaloiden rahastonhoitajaa, 2 tulo- ja menoarvion laatijaa (comptroller), 4 kaupungin laki-

miestä, 13 verottajaa, 3 maanmittaria, 34 tuomaria ja poliisituomaria, 1 oikeudenkirjuri, 4 vaalituomaria, 25 konstaapelia ja marshallia, 1 sheriffi, 6 kuolemansyyn-tutkijaa, 62 kouluvirkailijaa, 1 kauntikomissionööri, 31 supervisoria (kauntin neuvoston jäseniä), 2 puistokomis-sioneeria ja 6 katu- ja tievirkailijaa. Tässä ei ole lue-teltuina ne virkailijat, joita edellämäinitut ovat voineet nimittää.*)

Puolueen jäsenluku on vuoden kuluessa kasvanut lähes kaksinkertaisesti, ollen jo toistasadallatuhannella.

Tämän edistyksen aiheuttajina ovat tietysti monet erilaiset syyt. Mutta pääasiallinen on varmastikin se tavaton röyhkeys, jolla maan kapitalistit ovat viime aikoina kohdelleet kaikkia alempia kansankerroksia yleensä, mutta varsinkin työväestöä ja työväenjärjestöjä ja kaikkia muita uudistusliikkeitä. Maan yleishallinnossa ja paikallisissa virkalaitoksissa vallitsevien mätä-paiseiden paljastamiset — lahjomisjutut, vaalikavallus-tutkimukset y. m. s. — ovat myöskin avanneet kansan silmät ja antaneet pontta sosialistiselle agitatioonityölle. Vanhojen poliittisten puolueiden keskuudessa on myös-kin syntynyt hajaannusta. Taftin hallituksen vanhoillinen, jopa taantumuksellinen suhtautuminen tärkeisiin uudistuskysymyksiin on synnyttänyt tyytymättömyyttä republikaanisessa puolueessa, jakaen sen kahtia, n. k. "kapinallisen" siiven johtajana esiintyen Wisconsinin "edistysmielinen" senaattori Robert M. LaFollette. Demokraattisen puolueen johtajat voivat vaivoin hillitä keskenään tappelevia virkoihin pyrkijöitä, joten poliittinen asema vanhojen valtapuolueiden piireissä on pahemmassa hajaannustilassa kuin vuosikymmeniin.

*)Kun tämä kirjotus oli juuri painokoneeseen menossa, va-littiin marrask. 7 p. (1911) tapahtuneessa kunnallisvaaleissa eri osassa maata suuri joukko sosialistisia virkailijoita, joten puo-lueemme voima on nyt jo paljo suurempi kuin tämä tilasto oso-ttaa.

Sosialistipuolue onkin osannut suhtautua taitavasti oleviin oloihin. Ennemmin puolueessa vallinnut vihamielisyys vanhoja ammattiuioita kohtaan on hälvennyt sitä mukaa kuin niiden toiselta puolen on kapitalistisen kehityksen pakottamana täytynyt omaksua uudempia näkökantoja. Useat suuremmatkin ammattijärjestöt ovat jo antaneet puolueellemme tunnustuksen ja vuoden ajalla saavutetuissa vaalivoitoissa ovat ammattiuiot olleet tärkeinä tekijöinä.

Tätä työväestön taloudellisen ja poliittisen toiminnan yhteensulautumista on edistänyt ja tulee yhä edistämään kuuluisa McNamara-juttu. Tuo huomaton työväenjärjestön virkailijan äkkinäinen ja väkivaltaisesti toimeenpantu vangitseminen ja kotivaltiostaan, Indianasta, Californiaan kuljettaminen ja siellä häntä vastaan kudottu suuremmoinen kapitalistien salaliitto, herätti työväestön näkemään sen mahtavan poliittisen voiman, joka kapitalistien johtamana asettuu heidän etujaan vastustamaan. Tätä kirjottaessa on tuo suuri työn ja pääoman välinen taistelu parhaillaan käynnissä oikeusjutun muodossa. Mutta miten hyvänsä tuo suuri juttu päättyneekin, se on opettanut Yhdysvaltain järjestyneelle työväestölle läksyn, joka ei hevin sen mielistä unohdu, läksyn työväestön solidaarisuuden merkityksestä ja välttämättömyydestä taistelussa yhtyneiden kapitalistien valtaa vastaan valtiollisella ja taloudellisella alalla.

Tosin on puolueen keskuudessa vieläkin jossain määrin ilmennyt "teoreettista impossibilismia", saivartelua teoreettisista kysymyksistä, mutta yleensä kuitenkin on osattu käytännössä suhtautua oleviin oloihin ja päiväkysymyksiin siten, että kansanjoukkojen silmissä on sosialismia alettu yhä enemmän ymmärtämään todellisena joukkoliikkeenä, jollaisena se vaan voikin olla tärkeänä tekijänä yhteiskunnallisten olojen parantami-

sessä ja uudistamisessa ja sosialistisen yhteiskunnan rakentamisessa.

Suomalainen sosialistijärjestö ja liike Yhdysvalloissa on myöskin tasaisella vauhdilla edistynyt vuoden kuluessa. Järjestön jäsenluku on kohonnut jo kymmentuhannen korviin. Sanomalehtien tilaajamäärä ja vaikutusvalta on samassa suhteessa kasvanut, jopa vanhimman äänenkannattajamme tilaajamäärä vuoden alussa päivälehdeksi laajennettuna kohosi hyvän joukon yli kymmentuhannen ja parhaillaan on käynnissä suuri kilpailu, jonka kautta tilaajamäärän luullaan kohoavan 15 tuhanteen.

Yhä edelleen on suomalaisten toiminta kohdistunut etupäässä agitatio- ja kasvatustyöhön oman kansallisuuden piirissä. Joissakin paikoin on otettu osaa myöskin yleiseen poliittiseen toimintaan, jopa tehty huomattavasti herätystyötä muunkielisenkin väestön keskuudessa puhujia ja lentolehtisiä kustantamalla. Marquette-kauntissa, Michiganin rauta-alueella, lienevät suomalaiset sosialistit tässä suhteessa muista edellä, siellä kun etupäässä heidän toimestaan julkaistaan engl. kielistä lehteä kuukausittain 6—7,000 painoksissa, jotka ilmaiseksi jaetaan ympäri kauntia. Michiganin ja Minnesotan kaivosalueilla ovat suomalaiset sosialistit ahkerasti myöskin toimineet kaivostyöläisten järjestämistyön edistämiseksi.

Saksassa on kulunut vuosi ollut kiihkeää valmistautumista tulevien valtiopäivävaalien varalta. Vihamielisyys vanhoillisten ja vapaamielisten välillä kehittyi huippuunsa, mutta samalla osottivat viimeainitut suurta halua päästä vastustuspuolueen asemasta jälleen valtaan, kuten oli laita Bülowin ihanana aikana.

Valitsijain pettämishalua kuvaa parhaiten taantumuksellisten lehtien selostukset Moabitin mellakoista Berliinissä, joissa poliisit kunnostautuivat silpomalla ja murhaamalla rauhallisia lakkolaisia ja muita kadulla-

kulkijoita. Ennenkuin mitään tiedettiin tapahtumista, jotka Kupfer hiili-yhtiön lakon aiheuttivat, työnsi tämä lehdistö edesvastuun siitä sosialidemokratialle. Samaan aikaan imivät he sormistaan kauheita asioita katukapinoista, kirkkojen häväistyksistä y. m., jotka sittemmin todella toteutuivatkin, provokatsioonitarkoituksessa toimeenpantuina. Tämä häväistyslehdistön valelinna sortui kuitenkin kokoon, kun oikeudenkäynti alkoi. Useat todistajat todistivat mellakkain alkuunpanon ja muiden tekojen olleen poliisivakoojain työtä, ja sen lisäksi paljastui erityinen suojelusjärjestö, joka oikein amerikalaiseen malliin oli lakon puhjetessa järjestetty. Oikeudenkäynti painoi polttomerkin preussilaiseen poliisijärjestelmään. Itse tuomiossa puhuttiin virkavirheistä, joihin "järjestysmiehet" olivat saattaneet itsensä syy-päiksi. Oli luonnollista, että näitä hairahtuneita järjestyksen palvelijoita "ylhäältä" päin koetettiin erikoisella innolla puhdistaa häpeästään. Erikoisesti kunnostautuneille satoi kunniamerkkejä ja valtiokansleri, ministeri ja puoluejohtaja kilpaili Berliinin poliisipäällikön kanssa tunnustuksilla Berliinin järjestysvoiman kunnian "valkeudesta". Mutta kaikki tämä touhu ei voinut kuitenkaan estää sitä seikkaa, että vanhoillisten halu käyttää Moabitin poliisimellakoita vaalivalttina punaista ruttoa vastaan oli tullut perinpohjin suolatuksi.

Ja kuitenkin olisivat herraspuolueet niin äärettömästi tarvinneet jotain, jolla olisivat voineet valitsijoita omaksi edukseen ilahuttaa. Siviilimenoarvion kohottaminen valtiopäivillä $3\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla, joka oli luonnollisesti porvarillisten, ja vieläpä erityisesti edistysmielisten työtä, katkerointi mieliä yhä enemmän. Tämän lisäksi tuli pian sen jälkeen keisari Wilhelmin puhe Königsbergissä, jossa hän fanaattisesti selitti olevansa kuninkuuteensa oikeutettu "jumalan armosta"; tämä puhe oli suurena tekijänä kiihotustyössä.

Se täydellinen hajaannus, joka porvaripuolueissa

vallitsi, vaikutti suuressa määrin valaisevasti joukkoihin, joka seikka ilmeni tiheään tapahtuvissa valtiopäiväin täytevaaleissa. Näissä vaaleissa lisäsivät sosialidemokraatit edustajalukuaan valtiopäivillä viidestä eri vaali-piiristä, puhumattakaan lukemattomista vaalivoitoista Saksan eri valtioitten valtiopäiville.

Erikoisuutena mainittakoon maalisk. 19 p. pidetty kansainvälinen sosialidemokratisten naisten kongressi, joka varsinkin Saksan työläisnaisten puolelta sai suurta osanottoa.

Lihanpuute kertomusvuoden aikana kehittyi niin äärimmilleen, että työläisjärjestöt panivat toimeen ankaran liikkeen vapaan lihantuonnin puolesta maahan. Eikä tuloksetta. Etelä-Saksan valtiot ja Saksi katsoivat olevansa pakotetut osittain avaamaan rajansa Ranskalle teuraslihan tuontia varten, joka taasen luonnollisesti aikaansai raivoisan melun preussiläisten lihakauppiaiden puolelta.

Huomattavana seikkana mainittakoon, että Venäjän tsaarin vierailu Friedbergissä, Hessenissä, herätti suurta suuttumusta ja vastalauseita toverien keskuudessa, varsinkin Hessenissä.

Leipzigin puoluepäiväin päättämästä "napsu"-boikotuksesta on ollut tuntuvia seurauksia. Viinankäyttö väheni sen johdosta 4,2:sta 2,8:aan litraan henkilöä kohden vuodessa. Itse porvarillisen lehdistönkin täytyi tunnustaa tämän tuloksen olleen seurauksena mainitusta puoluepäätöksestä.

Ammatillinen elämä on ollut erittäin vilkasta. Sitä eivät osota ainoastaan lukemattomat eri liittojen kokoukset, vaan myöskin niiden jäsenmäärän ilahuttava kohoaminen. Työrettelöistä mainittakoon rakennustyöläisten salku, joka päättyi sovintoon. Sitäpaitsi on ollut useita työnsulkuja ja lakkoja vaihtelevilla tuloksilla.

Erikoista huomiota viranomaisten puolelta kaikkialla maassa sai osakseen voimakkaasti kukoistavat

vapaat nuorisjärjestöt. Summittain on näitä hajotettu, poliittisiksi selitettynä.

Kuluneena kesänä herätti äärimmäistä kiihtymystä sosialidemokraatien keskuudessa sodan-uhka Saksan ja Ranskan välillä Marokkokysymyksen johdosta. Samalla kun porvarilliset kiihkoisänmaalliset lietsoivat sotaa, koontuivat sosialidemokraatit Berliinissä kansainväliseen rauhanmielenosotukseen, jossa hyväksyttiin sotaa vastustavia ponsia. Ja puolueuuevoston kehotuksesta pidettiin näitä kokouksia ympäri maan.

Saksan sosialidemokraattinen puolue saavutti ensimmäisen voittonsa 1871, kun se 121,655 äänellä valitsi 2 edustajaa valtiopäiville. Sen historia on myrskyisä, sosialistilakineen, vankilatuomioineen ja poliisivainoineen, mutta siitä huolimatta on se mennyt sitkeästi eteenpäin. Sosialistisen taloustieteen suurimmat kirjailijat ovat olleet saksalaisia, kuten Marx, Engels ja Liebknecht; myöhemmin myöskin Bebel ja Kautsky, jotka ovat nykyään johtavana henkenä tässä puolueessa, joka vaaleissa äänestää jo yli 3½ miljoonalla äänellä.

Socialidemokraattisen puolueen jäsenmäärä nousee yli 835,000, joka on noin 20 pros. puolueen vaaleissa saamasta äänimäärästä. Valtiopäivillä on 397 edustajapaikasta socialidemokraateilla 52.

Valtakunnan valtiopäivävaaleissa on yhtäläinen äänioikeus kaikilla 25 vuoden ikäisillä miespuolisilla kansalaisilla. Liittovaltakunnan eri valtioissa on sitävastoin hyvin eroavia vaalilakeja. Preussin eduskunta käsittää kaksi kamaria, ylähuoneen jäsenistä enemmistö ollen itsekoikeutettuja; alahuone valitaan kolmiluokkaisilla vaaleilla.

Paitsi valtiopäiväedustajia on puolueella eri liittovaltioiden lainlaatijakunnissa 188 miestä, 2,015 kaupunkien valtuusmiestä ja 6,646 maalaiskunnallishallintojen jäsentä. Sanomalehdistö sisältää monta päivälehteä

sekä viikko- ja kuukausijulkaisuja, joista Berliiniläinen päivälehti noin 100,000 tilaajineen on huomattavin.

Sosialistien myötävaikutuksella on Saksassa saatu aikaan työläisten korvauslaki, vanhuudeneläke ja sairausapu nallituksen valvonnan alaisena.

Itävallan työläiset ovat vuosia taistelleet yleisen äänioikeuden saavuttamiseksi miehille ja ovat siinä lopulta onnistuneet.

Itävalta-Unkarin sosialidemokratiolla on ollut vastuksia tsekkiläisten kansallismielisten hajottavan toiminnan vuoksi. Kööpenhaminassa pidetty kansainvälinen sosialistikongressi tarttui tähän asiaan ja tuomitsi ankarasti tuollaiset kansalliset pyrkimykset, jotka syvästi vahingoittavat työläisten luokkataistelua. Mutta tsekkiläiset eivät tuosta hämmästyneet, vaan asettivatpa vielä omat ehdokkaansakin valtiopäivävaaleissa ja saivat useita valituksi. Kaikkiaan valittiin 82 sosialistia 516 sijaa käsittävään eduskuntaan. Edellisillä valtiopäivillä oli 87 sosialistia; vähennys johtui pääasiassa porvarillisten puolueitten liittoutumisesta. Tätä ei kuitenkaan ole ymmärrettävä minään häviönä tai taantumuksena, sillä äänestäjien lukumäärä lisääntyi huomattavasti, yksinpä Wienissä 40,000:lla. Kun ottaa huomioon, että edelliset valtiopäivät oli hajotettu tarkoituksella tuottaa musertava tappio sosialidemokratialle, niin voidaan tulosta pitää ilahduttavana. Koko äänimäärä oli 1,041,948.

Itävallan saksalaisen sosialistipuolueen jäsenmäärä on 129,000 miestä ja 18,000 naista, yhteensä 147,000, ja heidän äänimääränsä viime vaaleissa oli noin 600,000.

Eri maakuntain edustajahuoneissa on kaikkiaan 31 sijaa sosialisteilla ja 1,300 kunnallisissa neuvostoissa. — Puolueella on parikymmentä jokapäiväistä sanomalehteä ja useita muita julkaisuja. Ammattijärjestöt ovat läheisessä yhteydessä puolueen kanssa.

Itävallan hallitus muuten on osottanut pyrkimyksiä

yhä enemmän tukea keisarivaltaa. Sitä osottaa vankan Dreadnought-laivaston hankkimispuuhat. Tämän vuoksi onkin työläisten käytävä sitä ankarampaan valistustyöhön, että joukoille selviäisi, mitä tämä merkitsee työläisluokalle: sortoa heitä kohtaan, verotaakan lisäystä, kalliita elantokustannuksia ja suurempaa sodanuhkaa.

Unkarissa vallitsee mitä ankarin sorto sosialisteja vastaan, mutta siitä huolimatta on järjestyneiden toverien lukumäärä 85,000. Tämä järjestö taistelee miehuullisesti äänioikeuden ja järjestäytymisoikeuden puolesta. Yleistä äänioikeutta ei ole, mutta kuitenkin on sosialisteilla 96 kunnallista virkaa. Osuustoimintaliike on herännyt ja huomattavin yritys on Budapestin laaja osuusleipomo, joka valmistaa leipää tuhansille työläisille.

Unkarin vaalilakiuudistus, josta ensin tehtiin ehdotus hallituksen puolelta, riitaisen unkarilaisen aatelin kesyttämiseksi, on nyttemmin jo tykkänään unhotettu, ja kelpaa se enää vain Justh-puolueelle vaalisyötiksi.

Böömässä on voimakas sosialistinen liike, äänestään viime vaaleissa 400,000 äänellä; jäsenmäärä on 130,000. Böömin edustajahuoneessa on heillä 2 jäsentä ja 1,621 kunnallista virkailijaa. Sanomalehtiä julkaisee puolue 80, joista 3 jokapäiväistä. Osuustoimintaliike on nuori, mutta vilkas.

Kroatiassa on kuluneena vuonna merkitty ilahuttava ilmiö. Sen pääkaupungissa Zagrebissa taistelivat työläiset muutaman tunnin kestäneellä suurlakolla voitokkaasti kokoontumis-, puhe- ja lakkovapauden säilyttämiseksi, jotka oikeudet heiltä sattuneen lakon aikana yritettiin riistää. Vangitut vapautettiin ja työläisille taattiin perustuslain säätämät oikeutensa. Kroatiassakin voittaa sosialidemokratia alaa ja heillä on jokapäiväinen sanomalehtensä. Muistaessamme, että tämä maa on katolisen kirkon pimittämä siinä määrin, että

lukutaidottomiakin on noin 60 prosenttia, voimme tällaiset valveutumisen merkit ilolla panna muistiin.

Viimeaikaiset tapaukset osoittavat, että Ranska kulkee kapitalistisen sivistyksen etunenässä. Erään rautatieyhtiön työläiset tekivät lakon, jonka sallittiin kestää neljä päivää. Tämän ajan kuluttua selitti hallitus, petturi Briand etunenässä, lain rikkomisen olevan ainoan keinon järjestyksen palauttamiseksi. Lakkokomitea vangittiin, lakkolaiset kutsuttiin sotapalvelukseen ja siten saatettiin sotailain alaisiksi ja komennettiin työhön. Loistava keino! Ja sen keksijä, petturi-toverimme Briand, ennen niin pöyhkeä suurlakon ja sotilaskapinan puolustaja, oli pelastanut kapitalistisen yhtiön. — Siitä johduttiin ministeripulaan. Entiselle toverillemme Vivianille oli Briandin politiikka toki liian kurjaa, hän viskasi ministerisalkkunsu Briandin jalkoihin. Uudestaan muodostettu Briandin ministeristö kukistui kuitenkin pian, ja Monisilla, joka sen jälkeen otti pääministerin paikan, oli täysi työ rauhoittaessaan kapinoivia Reimsin ja Bar-sur-Auben maakuntain viininviljelijöitä, joitten etuja edustajahuone oli syvästi loukannut samppanja-määrityksillään. Viikottain kulkivat viininviljelijät ympäri alueita, laulaen vallankumouksellisia lauluja, punaisten lippujen hulmutessa. Nämä melakat rauhoitti Monis tuohon vanhaan hyvään tapaan: sotilaitten avulla.

Yhtenä häpeäpilkuna Ranskan historiaan on liitetävä hiilityöläisten liiton sihteerin Durandin kohtalo. Hänet tuomittiin kuolemaan murhasta, johon hän todistetusti oli syytön. Tuomiota ei kuitenkaan ankarain vastalauseiden vuoksi pantu täytäntöön, vaan muutettiin 7-vuotiseksi vankeudeksi, ja lopulta hänet täydelleen "armahdettiin" ja päästettiin vankilasta mielipuolena!

Rauhoitustyötä on Ranskan kapitalismi harjottanut myöskin Marokossa, jonka alkuasukkaiden kapina antoi Ranskalle kiittollisen aiheen valtansa lujittamiseen siellä.

Tämä touhu oli kyllä johtaa yleis-eurooppalaiseen sotaan, mutta vaara vältettiin, kun saatiin sopimus aikaan Saksan kanssa syksyllä.

Ranskalaiset rakastavat vallankumouksia, lakkoja ja äkkinäisiä joukkonousuja, eivätkä ole niin vakavia ja hitaan järjestelmällisen toiminnan miehiä kuin saksalaiset.

Sosialistinen liike Ranskassa on ollut myrskyisää ja järjestynyt poliittinen toiminta edistynyt hitaasti.

Sosialistipuolueen jäsenmäärä Ranskassa on noin 60 tuhatta. Edustajakamarissa on 584 sijasta 76 sosialisteilla. Äänestäjäluku oli viime vaaleissa 1,106,047. Kunnallisissa neuvostoissa on sija 4,000 sosialistilla ja 44 sijaa maakuntaneuvostoissa. Usea kaupunki on sosialistisen hallinnon käsissä.

Englanti. Kiristyneet välit Saksan kanssa aiheuttivat Englannin vahvistamaan laivastoaan enemmän kuin koskaan ennen. Englannin laivastomenoarvio v. 1911 oli suurin mitä parlamentille on milloinkään esitetty. Tämä sotavarustushulluus johti Englantiin sosialidemokraattisen puolueen pääsiäisenä pitämässään kongressissa puoltamaan "kohtuullista" laivastoa. Päätös kuitenkin saatiin aikaan suurta vähemmistöä vastaan, ja näyttää luultavalta, että tämä harhapäätös tullaan pian kumoamaan.

Työläiset Suur-Britanniassa ovat jakautuneet kolmeen eri puolueeseen: työväenpuolue, itsenäinen työväenpuolue ja sosialidemokraattinen puolue. Tämä työläisten rivien hajotus on suuresti estänyt menestyksellistä poliittista toimintaa, mutta sitä mukaa kun olot teollisuuden alalla kehittävät työläisluokkaa, lähenevät nämä eri järjestöt toisiaan ja nyt on muodostumassa brittiläinen sosialistipuolue, johon jo on sulautunut sosialidemokraattinen puolue. Nykyisessä parlamentissa on 29 työväenpuolueen edustajaa, jotka on valittu 505,690 äänellä. Itsenäisellä työväenpuolueella on 8

omaa nimittämäänsä edustajaa ja muita työväen edustajia 5. Edellisten äänimäärä oli viime vaaleissa 92,081 ja jälkimmäisten 32,540, siis kaikkiaan työväen edustajain saama äänimäärä 630,311. Työväenpuolue on parlamentissa rajottunut työskentelemään pääasiassa vanhuudeneläkkeen, sairaus- ja tapaturmavakuutuksen ja työläisten korvauslain puolesta. He ovat saaneet hyväksytyksi asetuksen, joka laillistuttaa lakkovahtien pidon. Ei missään muualla ole lakkovahtien pitoon laillista oikeutta. Muista hyväksytyistä laeista mainittakoon köyhäin koululasten ruokkimista ja vaatettamista koskeva laki ja alin palkka muutamilla huonosti palkatuilla työaloilla. Kahdeksan tunnin työpäivä kaivannoissa määrättiin lailla 1908.

Vaalit 28 päivänä marraskuuta 1910 hajaantuneen parlamentin jälkeen eivät muuttaneet sen kokoonpanoa tuskin ollenkaan. Eri sosialististen puolueiden edustajia on parlamentissa kaikkiaan 42. Parlamentin jäsenmäärä on 670.

Ylähuoneen (loordienhuoneen) kielto-oikeuden rajoituskysymys oli aiheuttaa kireät välit hallituksen ja ylähuoneen välille, ja varustautui hallitus tarmokkaasti loordien vallan rajoittamiseksi. Pulasta selviydettiin kuitenkin siten, että loordit hyväksyivät kielto- (veto) oikeutensa rajoituksen menoarvio- y. m. kysymyksiin nähden.

Parlamentin avauspuheessa esitettiin suuremmin työväen vakuutuslaki, ja täytyy tunnustaa, että tämä esitys, joka sittemmin jätettiin parlamentille, lyö varjoon esim. Saksan työväen vakuutuksen. Myöskin on tulossa työttömyysvakuutus muutamille aloille. Tosin on jälellä kysymys, missä määrin nämä saadaan valmistamaan laiksi.

Työläisten poliittista toimintaa tulee suuresti huojentamaan parlamentin päätös, että edustajille maksetaan palkka valtiolta. Tähän asti ovat työläiset saaneet itse palkata edustajansa.

Hetimiten kuninkaan kruunajaisten jälkeen joutui Englanti suurten joukkoliikkeiden mellastustantareeksi. Suuri kansainvälinen merimieslakko, joka johti merimiesten voittoon, koski pääasiassa juuri Englantia ja siellä sen suurimmat taistelut taisteltiin. Suuri rautatie-
läisten lakko seurasi heti perässä, myöskin vieden työläiset voittoon. Hallitus tosin koetti kumpaakin asevoimin lannistaa, mutta oli lopulta rautatieleisten lakossa pakotettu esiintymään välittäjänä työn ja pääoman välillä, ja sovinto saatiin vihdoin aikaan. Edelläolevasta käy siis selville, että vanhoillisen työväenliikkeen kultaiset ajat Englannissa ovat mennyttä.

Englannissa on osuustoiminnallinen liike voimakkaampi kuin missään muualla ja on siitä suurta hyötyä köyhälle väestölle.

Canada on juuri astumassa teollisen elämän näyttämölle ja sen mukana edistyy myös sosialistinen liike. British Columbiassa, jonka asukkaista suurin osa on kaivantotyöläisiä, on puolueen äänimäärä melkoisen huomattava. Viimeisissä Canadian vaaleissa oli sosialistien äänimäärä vähäinen, ollen siihen yhtenä syynä tullisopimuslaista johtuva kiihtymys, kun jokainen tahtoi osaltaan vaikuttaa ratkaisuun vapaakaupasta Yhdysvaltain kanssa, yhtymällä jompaankumpaan valtapuolueeseen. — Parlamentissa ei puolueella ole yhtään edustajaa.

Toisissa Englannin alusmaissa, Australiassa ja Uudessa Seelannissa on työväenliike ja sosialistinen reformipolitiikka pitkälle edistynyt, pitemmälle kuin missään muualla maailmassa. Siitä huolimatta ovat nuokin maat vielä kaukana sosialistisen yhteiskuntamuodon toteuttamisesta, hitaan edistymisen tuohon suuntaan edellyttäen tietysti niiden erikoinen asema vielä verrattain nuorina teollisuusmaina ja myöskin osaksi työväen poliittisessa toiminnassa esiintyvä tai-

pumus ammattipolitikoimiseen. Monta hyvää esimerkkiä ovat nuo siirtomaat kuitenkin antaneet vanhan ja uuden maailman suurille teollisuusvaltioille yhteiskunnallisten uudistusten alalla.

Uusi Seelanti on tunnettu useita vuosia köyhän miehen paratiisina. Se on ollut maa, jossa pikkukapitalistit ja maanviljelijät ovat olleet vallassa. Sillä on vapaamielisiä maalakeja, jotka edistävät uudisasutusta, ja sillä on lakeja työläisten enemmässä tai vähemmässä määrässä suojelemiseksi. Samaa voi jossain määrin sanoa Austraaliasta. Näitä maita on sosialistisessakin kirjallisuudessa mallina työläisille osotettu, mutta työläisliikkeen luonne siellä tuskin sitä ansainnee. Viimeisten kymmenen vuoden aikana on kapitalismi siellä alkanut kehittyä ja siellä on nyt jo villa-, höyrylaiva-, pakkaus- ja kaivostrusteja ja niiden mukana välttämättömästi on tullut sosialistinen liike, joka aina seuraa monopoolia ja suurteollisuutta. Sosialistinen liike ei siis täälläkään ole vielä agitatsioonityötä edempänä, mutta sillä on hyvä sanomalehdistö ja maaperä muokkaantuu nopeasti vahvalle marxilaiselle sosialismille.

V e n ä j ä. Taantumuksen tyysijana kunnostautuu Venäjä yhä edelleen. Sosialivallankumouksellinen puolue on tosin jo hieman voimistunut vallankumousvuosien hävityksestä, mutta salaisuudessa toimimisen pakko painaa sitä rautakourin, estäen liikkeen kukoistamisen. Valtakunnanduomassa on sosialisteja 17; koko duuman jäsenmäärä on 442. Toisen duuman hajotuksen jälkeen laadittu vaalilaki alensi edustajaluvun 40:stä tähän miättömään määrään.

Ulkopolitiikassaan on Venäjä pyrkinyt laajentamaan alueitaan ja valtaansa varsinkin Kiinan ja Persian kustannuksella. Japanin ja Saksan kanssa tekemänsä sopimukset olivat sille näissä touhuissa hyvänä turvana.

Todistuksena siitä, mihin äärimmäinen sortohallitus- ja urkkijajärjestelmä johtaa, esittää kulunut vuosi meille

Stolypinin murhan, jonka toimitti häntä "suojelemaan" asetettu urkkija!

On hyvin luultavaa, että tällaiset tapaukset jouduttavat Venäjänkin kansan valveutumista, vaikka tosin taantumuksen voima, Kokovtseffin pääministerin ohjauksissa ollessa, ei vielä näköjään ole lannistumaan päin.

Lätiläinen sosialidemokraattinen puolue Liivinmaalla ja Kuurinmaalla oli kohottanut jäsenmääränsä, joka v. 1904 oli vain noin 1,000, v. 1907 jo 16,000:n, mutta sen jälkeen seurannut sortokausi alensi jäsenmäärän niin vähään, että se nyt lienee 4,000 vaiheilla. Ottaen huomioon, että asukasluku sen toiminta-alueella nousee vain noin 30,000:n, voi käsittää kuinka voimakas sosialidemokratia on lätiläisten ja liettualaisten keskuudessa Itämeren maakunnissa.

Puolan sosialistisissa järjestöissä on noin 6,000 jäsentä.

Suomi. Sosialidemokratian ansiota Suomessa ovat ne lukuisat valtiopäiväin hajotukset, joita uuden yksikamarisen eduskunnan aikana on tapahtunut. Kukaan ovat siellä vastustaneet ankarimmin venäläistä virkavaltaa, kutka puoltaneet väkijuomain kielto lakia, torpparilakia ja lukemattomia muita lakeja, jotka, torpparilakia lukuunottamatta, useimmat ovat jääneet odottamaan epämääräistä kohtaloaan. Mutta, kuten sanottu, etenkin ryssäläistä virkavaltaa vastaan ovat sosialidemokraatit jyrkimmin seisoneet, ja siksi heitä nyt aletaan järjestelmällisesti sortaa, minkälaisilla tuloksilla, se jääköön tulevaisuuden vastattavaksi. Kivennavan ja Uudenkirjon pitäjien Venäjään yhdistämishomma sai varsinkin sosialistien taholta aikaan ankaran vastalausemyrskyn. Mutta juuri sen vuoksi ovatkin he joutuneet vallassaolevain virkaryssäin silmätikuksi. Suotta kuitenkin on yrittää kukistaa sosialismia Suomessa, jossa sosialidemokraateilla on hyvän joukon yli 300,000 ääntä ja hallitsevat nyt jo 87 sijaa 200-henkisessä eduskunnassa, joka on

suhteellisesti suurin määrä, mitä millään muulla maalla on.

R u o t s i n kuuluisa suurlakko oli jo merkinä siitä, että suuri heräämys on vallalla ruotsalaisenkin työväestön keskuudessa. Sitä ovat sittemmin vahvistaneet useat lakot ja työnsulut. Niinpä onkin nyt tällä herätystyöllä saatu aikaan, että vaalilain uudistuksen jälkeen sosialistit saivat viimesykyisyissä vaaleissa 64 edustajaa toiseen kamariin entisten 35 sijaan. Vapaamieliset saivat 101 ja vanhoilliset 65 edustajaa, yhteensä 230. Ensimmäisen kamarin vaalit toimitetaan piakkoin ja arvellaan sen kokoonpanon tulevan seuraavanlaiseksi: sosialisteja 13, nyt 4; vapaamielisiä 52, nyt 27; vanhoillisia 85, nyt 119, yhteensä 150. Sosialistien äänimäärä oli toisen kamarin vaaleissa 162,485, vapaamielisten 248,112 ja vanhoillisten 191,976. Merkillisintä sosialistien äänimäärän kasvamisessa on se, että maalaisväestö siihen on ollut tehokkaasti vaikuttamassa, jota ei ollenkaan oltu odotettu.

Vanhoillisten kärsimästä tappiosta olikin välittömänä seurauksena Lindmanin ministeristön kukistuminen ja vapaamielisen ministeristön muodostaminen, Staaff pääministerinä.

Ammattijärjestöihin kuuluu yli 150,000 työläistä ja ovat ne hyvin läheisessä yhteydessä puolueen kanssa.

Ruotsissa on työläisten korvauslaki, seurauksena sosialistien ja ammattijärjestöjen toiminnasta. Paljon kunnallisia virkapaikkoja on sosialisteilla ja puolueen sanomalehdistö on huomattavan suuri.

Nuoressa N o r j a n kuningaskunnassa on sosialismi menossa hyvää vauhtia eteenpäin. Sen yksikamarisessa eduskunnassa on 11 sos. edustajaa 123:sta ja ääniä annettiin sosialisteille 90,500.

873 sosialistia on kunnallisissa viroissa ja sanomalehdistö on erittäin suuri, käsittäen m. m. 8 päivälehteä.

Norjassa on myös ammatillinen liike voimakas ja

sosialistinen; vuoden kuluessa on ollut paljo työtetoitä.

Huomiota ansaitsee myöskin se seikka, että sotaväen keskuudessa on tapahtunut selkkauksia, kun he puolustivat epäinhimillistä kohtelua kärsineitä tovereita.

T a n s k a, kuten kaikki Skandinavian maat, on hyvä maaperää sosialismille korkean yleisen sivistystason vuoksi. Siellä lukeutuukin puolueeseen suorastaan päälle 50 tuhannen jäsenen ja sen lisäksi on otettava lukuun, että ammattiyhdistysten jäsenistä suuri osa, vaikka eivät olekaan puolueen jäseniä, kuitenkin periaatteiltaan lukeutuvat joukkoomme. Viime vaaleissa saikin puolue ääniä 98,721 ja valitsi 24 edustajaa Folketingiin, alahuoneeseen. — Vaikka Landstingiin (senaattiin) valitaan hyvin mutkikkaan ja rajotetun vaalitavan mukaan 54 jäsentä ja kuningas nimittää 12, niin on sinnekin onnistuttu saamaan 4 sosialistia. Sen lisäksi ovat Tanskan sosialistit hyvin edustettuina kunnallisissa viroissa, varsinkin Kööpenhaminassa, jossa heillä on lähes toinen puoli äänimäärästä.

Kööpenhaminassa pidettiin viimeinen kansainvälinen sosialistikongressi.

Tanskassa alkoi sosialistinen liike jo 1873. Pitkän ja kärsivällisen taistelun kautta on se varmasti vahvistunut. Sosialistien työtä on vanhuudeneläkelaki, joka säättää yli 60 ikäisille, joko kokonaan tai osittain työhön kykenemättömille, avustuksen, jonka maksaa valtio ja kunta. Tämä avustus ei riistä mitään oikeuksia avustuksen saajalta. Myöskin on voimassa sairaus- ja työttömyysavustus- ja työnantajan edesvastuulait. Puolueen sanomalehdistö käsittää m. m. 33 jokapäiväistä lehteä ja yhdellä niistä, Social-Demokraten, on 56,000 tilaajaa.

Osuustoimintaliike Tanskassa on laaja sekä työläisten että maanviljelijäin keskuudessa.

B e l g i a n työväenpuolue, nyttemmin sosialistipuolue,

lue, perustettiin 1885. Pienestä alusta on se kehittynyt hyvin lujaksi järjestöksi. Siinä on yli 200 tuhatta jäsentä ja viimeisissä vaaleissa annettu äänimäärä 483,241. — Edustajahuoneen 166 sijasta on sosialisteilla 35 ja 110 senaattori paikasta 8. Täydellistä yleistä äänioikeutta ei ole vielä saavutettu, mutta taistellaan sen puolesta.

Puolueen toiminta jakautuu kolmeen muotoon: ammattijärjestöihin, osuustoimintaan ja poliittiseen liikkeeseen. Osuustoiminta on edistynyt Belgiassa loistavasti. Brysselissä on komea kansantalo — Maison du Peuple, joka on todellinen palatsi. Tähän on sijoitettu kansainvälinen sosialistinen toimisto, Belgian puoluetuimisto ja ammattijärjestöjen toimistot. Pohjakerroksessa on laaja kahvila. Maassa löytyy tämän lisäksi viisi samanlaatuista rakennusta.

Hollanin toisessa kamarissa on sosialisteilla 7 sijaa 100:sta ja äänimäärä viime vaaleissa 82,494.

Sosialidemokraattinen työväenpuolue perustettiin 1894, mutta 1909 muodostettiin toinen puolue nimellä sosialidemokraattinen puolue.

Sveitsin eduskunnassa on 170 jäsenestä sosialisteja 9 ja äänestäjien luku yli 100,000. Sveitsillä on parhain työläisten korvauslaki Euroopassa, josta saa kiittää sosialistien ja ammattijärjestöjen toimintaa. Sosialidemokraattinen puolue perustettiin 1888.

Italia vietti vuoden alussa viisikymmenvuotista juhlaa kuningaskuntana olemisensa muistoksi. Juhlan aikana kehittyi ministeripula, joka sosialidemokratialle oli siitä huomattava, että työläisvihämielinen pääministeri Giolitti tarjosi puoluetoverillemme Bissolatille paikkaa ministeristössä, jonka tämä kuitenkin muutaman vitkastelujen jälkeen hylkäsi, siten varjellen puolueen sangen vakavista selkkauksista.

Syksyllä puhjennut sota Italian ja Turkin välillä synnytti Italian valveutuneen työväen keskuudessa ankaran vastalausemyrskyn, koetettiin toimeenpanna yleislakko-

kin, joka kyllä sai suurta osanottoa, mutta ei siinä määrin, että se olisi ollut muuta kuin järjestyneiden työläisten mielenilmaus. Sotaväki toimeenpani useissa paikoin verilöylyjä lakkolaisten keskuudessa.

Edustajahuoneessa on sosialisteilla 508 sijasta 42. Puolueen jäsenmäärä on yli 30,000 ja äänestäjien luku 338,885.

Espanja. Barcelonan metelien ja Francisco Ferrerin teloituksen jälkeen on Espanja osottanut huomattavia sisällisen kiihtymyksen merkkejä. On odotettavissa, että Portugaalin hyvää esimerkkiä noudattaen Espanjan kansa pudistaa yltään monarkian ja kirkon ikeen, jolloin Pyreneitten eteläpuolella alkaa koittaa uusi aika. Espanjalaisilla tovereillamme on vain yksi edustaja eduskunnassa, valittu 40,000 äänellä. 150 sosialistia on valittu eri virkoihin maassa. Sanomalehdistö käsittää 12 viikkolehteä.

Portugaali. Pienemmistä Euroopan valloista kiinnitti huomiota erikoisesti Portugaali kuluneen vuoden aikana, ajamalla kuninkaansa maanpakoon ja perustamalla tasavallan entisen klerikaalis-monarkistisen hallituksen raunioille. Vallankumous oli sivullisen mielestä hyvin yht'äkkinen ja odottamaton ja vei hyvin vähällä verenvuodatuksella pikaiseen voittoon. Hallituksen tuhaava taloudenpito kiihdytti kansan tähän repäisevään ratkaisuun. Nuori kuningas, iloisenä siitä, että sai säilyttää henkensä, livisti Englantiin, jossa hän jatkaa entistä mässäystänsä. Kun jo oli ennätetty hallitus järjestää hyvään kuntoon, yrittivät monarkistit, ja yrittänevät vieläkin, kukistaa vastavallankumouksella nuoren tasavallan hallituksen, mutta eivät siinä onnistuneet. Kun ottaa huomioon, että Pyreneitten niemimaa on ollut katolisen kirkon vahvimpia turvapaikkoja, ei ole ihmettelemistä, että vastavallittuun eduskuntaan onnistui pääsemään vain yksi sosialisti.

Turkki. Nuorturkkilaisten karkotettua sultaani Abdul Hamidin on Turkin hallitus astunut askeleen vaapaamielisempään suuntaan. Kansa, vaikka kylläkin kuumaveristä, ei ole kuitenkaan kovin kypsynyt sosialismille. On eduskunnassa kuitenkin 6 sosialistia 196:sta edustajasta.

Kuten voidaan ymmärtää, ei sosialistinen agitatsiooni ole mitään helppoa työtä Turkissa, sillä kaikkia tällaisia yrityksiä vastassa on itsevaltiuden voimakas käsi. Yksi lehti ilmestyy sosialistien toimesta Salonikissa, jossa myös hiljakkoin pidettiin vastalausekokous sotaa vastaan Italian kanssa, ja puheita pidettiin Turkin, Bulgarian, Espanjan (sikäläisten juutalaisten kieli) ja Kreikan kielillä.

Bulgariassa ja Serbiassa ei sosialistinen liike ole vielä voimistunut, mutta on se nousemassa. Bulgarian eduskuntaan valittiin viime syksynä 7 sosialistia 13,360 äänellä. Serbian tovereilla on myöskin jo 1 edustajansa ja äänestäjien lukumäärä 3,056. Bulgariassa perustettiin sosialistipuolue 1894 ja Serbiassa 1903.

Montenegro huvitti itseään viime vuoden elokuulla nimittämällä ruhtinaansa kuninkaaksi jumalan armosta.

Kiina. Tässä laajassa maassa on sosialismi vierasta ainakin suuremmassa merkityksessä. Tosin sielläkin jo äärimmäinen itsevaltius on ollut pakotettu myöntämään perustuslain ja eduskunnan ja parhaillaan käydään valtavaa kumoustaistelua tasavaltaisessa tarkotuksessa, jonka tuloksia on mahdoton arvata, mutta tähän, kuten kaikkiin tähänastisiin vallankumouksiin ottaa köyhälistö, toisin sanoen kansa, osaa vain mikäli työn suoritukseen tulee; työnsä hedelmistä he eivät välitä, eivät ymmärrä niiden arvoa.

Jaapani. Viime aikoina on Jaapani osottautunut edistyväksi oppilaaksi kapitalismin koulussa. Rajojaan

se laajensi liittämällä lopullisesti valtansa alle Korean niemimaan, jonka keisari ei tosin viimeiseltä enää ollut muuta kuin varjo keisarivallasta.

Mutta naapurien ryöstö ei ole ainoa, mitä Jaapani on oppinut sivistysmailta ja niiden kapitalismilta. Se on huomannut sosialismissa vaaran, jonka sen hallitus on päättänyt kerta kaikkiaan poistaa. Ja johdonmukaisesti on ryhdytty ankariin sortotoimenpiteisiin, niin että julkinen kiinotustyö on toistaiseksi mahdotonta. Viime tammikuussa tahraasi hallitus kätensä 12 kansan vapauden puolesta taistelevan urhon verellä. Näiden joukossa oli tohtori Kotoku ja hänen vaimonsa, jotka olivat oleskelleet sekä Euroopassa että Ameriikassa ja oli Kotoku m. m. kääntänyt jaapaninkielelle joitakin Marxin, Tolstoin ja Krapotkinin teoksia. — Puolueemme voimasta Jaapanissa on vaikea saada lähempiä tietoja.

Meksiko on kuluvana vuonna ollut hurjan vallankumoustemmellyksen kenttänä. Kauvan sortovaltaansa ylläpitänyt presidentti Diaz kukistettiin ja pakeni Eurooppaan. Sijalle valittiin Francisco Madero, mutta ei häneenkään kaikki vallankumoukselliset ole tyytyväisiä, ja kapinaa häntä vastaan jatkuu yhä. Meksikon työläisten kurjat olot kaipaisivat paljon parannuksia, ja saanee tämä vallankumouksen aalto työläiset heräämään ja ryhtymään järkipäiseen valtiolliseen toimintaan. Sosialistit ovatkin jo perustaneet yhden sanomalehden pääkaupunkiin.

Etelä-Amerikka. Vaikkakin tämä laaja alue on ollut sivistysmaiden vaikutuksen alaisena jo kolmisen vuosisataa, ovat sen muodostavat eri tasavallat hyvin alhaisella kehitysasteella, jonon on pääasiassa syynä se, että Espanja ja Portugaali, jotka tätä uuden maanosan eteläistä puolta suurimmaksi osaksi pitivät hallussaan, ovat itsekin takapajulla useimpiin muihin Euroopan valtoihin verrattuna. Että siellä ei myöskään sosialismi ole päässyt missään huomattavammassa määrässä kehitty-

mään, johtuu juuri yllämainituista seikoista. Ainaiset kapinat ja mellakat Etelä- ja Keski-Ameriikassa kyllä ovat todisteena siitä, että joukot ovat tyytymättömiä oleviin oloihin, mutta toistaiseksi antavat he itsekkäiden johtajien johtaa itseään näiden omien pyrkimyksien perilleviemisessä. Mutta jo se, että monarkismin viimeinenkin jalansija poistettiin Brasilian keisarivallan kukistamisella koko uudelta mantereelta, Canadaa lukuunottamatta, osottaa vapaudentunnolla ja sen mukana sosialismilla jo olevan juurensa täälläkin.

Argentiinan sosialistipuolue perustettiin 1896. Sillä on noin 5,000 äänestäjää, yksi edustaja kongressissa ja yksi sanomalehti 6,000 tilaajalla.

Chilessä perustettiin sosialistipuolue 1887. Viime vaaleissa oli sillä 18,000 äänestäjää ja kuusi edustajaa valittiin parlamenttiin. 80 puoluetoveria on kunnallisissa viroissa ja hallitsevat viittä kaupunkia.

Uruguayn pientä tasavaltaa johtaa nykyään presidentti, joka on saanut sivistyksensä Euroopassa ja väittää olevansa sosialisti. Uruguaylla sanotaan olevan vaapamielisimmät ja tehoisimmat työväensuojelulait koko maapallolla, sisältäen m. m. 8-tunnin työpäivälain.

Kalenteri vuodelle 1912.

	Lauant.	Pöjant.	Torsal.	Keskiv.	Tilisal.	Maanant.	Sununt.		Lauant.	Pöjant.	Torsal.	Keskiv.	Tilisal.	Maanant.	Sununt.
Tammik.	..	1	2	3	4	5	6	Heinäk.	..	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13		7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20		14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27		21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	31		28	29	30	31
Helmiik.	1	2	3	Elok.	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10		4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17		11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24		18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29		25	26	27	28	29	30	31
Maaliek.	1	2	..	Syysk.
	3	4	5	6	7	8	9		1	2	3	4	5	6	7
	10	11	12	13	14	15	16		8	9	10	11	12	13	14
	17	18	19	20	21	22	23		15	16	17	18	19	20	21
	24	25	26	27	28	29	30		22	23	24	25	26	27	28
	31		29	30
Huhtik.	..	1	2	3	4	5	6	Lokak.	1	2	3	4	5
	7	8	9	10	11	12	13		6	7	8	9	10	11	12
	14	15	16	17	18	19	20		13	14	15	16	17	18	19
	21	22	23	24	25	26	27		20	21	22	23	24	25	26
	28	29	30		27	28	29	30	31
Toukok.	1	2	3	4	Marrask.	1	2
	5	6	7	8	9	10	11		3	4	5	6	7	8	9
	12	13	14	15	16	17	18		10	11	12	13	14	15	16
	19	20	21	22	23	24	25		17	18	19	20	21	22	23
	26	27	28	29	30	31	..		24	25	26	27	28	29	30
Kesäk.	1	Jouluk.
	2	3	4	5	6	7	8		1	2	3	4	5	6	7
	9	10	11	12	13	14	15		8	9	10	11	12	13	14
	16	17	18	19	20	21	22		15	16	17	18	19	20	21
	23	24	25	26	27	28	29		22	23	24	25	26	27	28
	30		29	30	31

PÄIVÄMÄÄRÄ-KALENTERI,

jonka avulla voi saada selville mikä viikon päivä on
määrätty kuukauden päivä 200 vuoden ajalla,
v:sta 1753 v:een 1952.

(Katso ohjetta vierisellä sivulla.)

Vuodet 1753-1952											
	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	1761	1762	1763
a	1764	1765	1766	1767	1768	1769	1770	1771	1772	1773	1774
b	1775	1776	1777	1778	1779	1780	1781	1782	1783	1784	1785
c	1786	1787	1788	1789	1790	1791	1792	1793	1794	1795	1796
d	1797	1798	1799	1800	1801	1802	1803	1804	1805	1806	1807
e	1808	1809	1810	1811	1812	1813	1814	1815	1816	1817	1818
f	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829
g	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837	1838	1839	1840
h	1841	1842	1843	1844	1845	1846	1847	1848	1849	1850	1851
i	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860	1861	1862
j	1863	1864	1865	1866	1867	1868	1869	1870	1871	1872	1873
k	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884
l	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
m	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
n	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917
o	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
p	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
q	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
r	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961
s	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
t	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
u	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
v	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
w	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
x	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
y	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
z	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049
aa	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060
ab	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071
ac	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082
ad	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093
ae	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100	2101	2102	2103	2104
af	2105	2106	2107	2108	2109	2110	2111	2112	2113	2114	2115
ag	2116	2117	2118	2119	2120	2121	2122	2123	2124	2125	2126
ah	2127	2128	2129	2130	2131	2132	2133	2134	2135	2136	2137
ai	2138	2139	2140	2141	2142	2143	2144	2145	2146	2147	2148
aj	2149	2150	2151	2152	2153	2154	2155	2156	2157	2158	2159
ak	2160	2161	2162	2163	2164	2165	2166	2167	2168	2169	2170
al	2171	2172	2173	2174	2175	2176	2177	2178	2179	2180	2181
am	2182	2183	2184	2185	2186	2187	2188	2189	2190	2191	2192
an	2193	2194	2195	2196	2197	2198	2199	2200	2201	2202	2203
ao	2204	2205	2206	2207	2208	2209	2210	2211	2212	2213	2214
ap	2215	2216	2217	2218	2219	2220	2221	2222	2223	2224	2225
aq	2226	2227	2228	2229	2230	2231	2232	2233	2234	2235	2236
ar	2237	2238	2239	2240	2241	2242	2243	2244	2245	2246	2247
as	2248	2249	2250	2251	2252	2253	2254	2255	2256	2257	2258
at	2259	2260	2261	2262	2263	2264	2265	2266	2267	2268	2269
au	2270	2271	2272	2273	2274	2275	2276	2277	2278	2279	2280
av	2281	2282	2283	2284	2285	2286	2287	2288	2289	2290	2291
aw	2292	2293	2294	2295	2296	2297	2298	2299	2300	2301	2302
ax	2303	2304	2305	2306	2307	2308	2309	2310	2311	2312	2313
ay	2314	2315	2316	2317	2318	2319	2320	2321	2322	2323	2324
az	2325	2326	2327	2328	2329	2330	2331	2332	2333	2334	2335
ba	2336	2337	2338	2339	2340	2341	2342	2343	2344	2345	2346
bb	2347	2348	2349	2350	2351	2352	2353	2354	2355	2356	2357
bc	2358	2359	2360	2361	2362	2363	2364	2365	2366	2367	2368
bd	2369	2370	2371	2372	2373	2374	2375	2376	2377	2378	2379
be	2380	2381	2382	2383	2384	2385	2386	2387	2388	2389	2390
bf	2391	2392	2393	2394	2395	2396	2397	2398	2399	2400	2401
bg	2402	2403	2404	2405	2406	2407	2408	2409	2410	2411	2412
bh	2413	2414	2415	2416	2417	2418	2419	2420	2421	2422	2423
bi	2424	2425	2426	2427	2428	2429	2430	2431	2432	2433	2434
bj	2435	2436	2437	2438	2439	2440	2441	2442	2443	2444	2445
bk	2446	2447	2448	2449	2450	2451	2452	2453	2454	2455	2456
bl	2457	2458	2459	2460	2461	2462	2463	2464	2465	2466	2467
bm	2468	2469	2470	2471	2472	2473	2474	2475	2476	2477	2478
bn	2479	2480	2481	2482	2483	2484	2485	2486	2487	2488	2489
bo	2490	2491	2492	2493	2494	2495	2496	2497	2498	2499	2500
bp	2501	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510	2511
bq	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522
br	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533
bs	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544
bt	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
bu	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566
bv	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577
bw	2578	2579	2580	2581	2582	2583	2584	2585	2586	2587	2588
bx	2589	2590	2591	2592	2593	2594	2595	2596	2597	2598	2599
by	2600	2601	2602	2603	2604	2605	2606	2607	2608	2609	2610
bz	2611	2612	2613	2614	2615	2616	2617	2618	2619	2620	2621
ca	2622	2623	2624	2625	2626	2627	2628	2629	2630	2631	2632
cb	2633	2634	2635	2636	2637	2638	2639	2640	2641	2642	2643
cc	2644	2645	2646	2647	2648	2649	2650	2651	2652	2653	2654
cd	2655	2656	2657	2658	2659	2660	2661	2662	2663	2664	2665
ce	2666	2667	2668	2669	2670	2671	2672	2673	2674	2675	2676
cf	2677	2678	2679	2680	2681	2682	2683	2684	2685	2686	2687
cg	2688	2689	2690	2691	2692	2693	2694	2695	2696	2697	2698
ch	2699	2700	2701	2702	2703	2704	2705	2706	2707	2708	2709
ci	2710	2711	2712	2713	2714	2715	2716	2717	2718	2719	2720
cj	2721	2722	2723	2724	2725	2726	2727	2728	2729	2730	2731
ck	2732	2733	2734	2735	2736	2737	2738	2739	2740	2741	2742
cl	2743	2744	2745	2746	2747	2748	2749	2750	2751	2752	2753
cm	2754	2755	2756	2757	2758	2759	2760	2761	2762	2763	2764
cn	2765	2766	2767	2768	2769	2770	2771	2772	2773	2774	2775
co	2776	2777	2778	2779	2780	2781	2782	2783	2784	2785	2786
cp	2787	2788	2789	2790	2791	2792	2793	2794	2795	2796	2797
cq	2798	2799	2800	2801	2802	2803	2804	2805	2806	2807	2808
cr	2809	2810	2811	2812	2813	2814	2815	2816	2817	2818	2819
cs	2820	2821	2822								

PÄIVÄTAULU.

Ohje. Kirjalmet taulussa "vuodet 1793—1952" viittauvat tau-luun, jonka ot-alkoset ovat kuukaudet, ja siinä olevat nu-merot viittaavat päivätaulun otelkoosa ole-viin numeroi-hin. Esimerkik-si: Jos tahdotte tiedellä milloin-päivä "Joulu" v. 1912, niin et-sikäth vuosi 1912 vuositaulusta. Silhen on illet-ty kirjain "m". Etisikäth sama kirjain kuukau-sien taulussa ja samalla rivillä holnakuun koh-dalla on nime-ro I, joka viit-taa sarnksee-teen I päivä-taulussa, josta kätv selville, et-tä heinäkk. 4 p. on torstaina.

	1	2	3	4	5	6	7
Maanant.	1	11	21	31	1	11	21
Tiistai	2	12	22	32	2	12	22
Keskiv.	3	13	23	33	3	13	23
Torstai	4	14	24	34	4	14	24
Perjant.	5	15	25	35	5	15	25
Lauant.	6	16	26	36	6	16	26
Sunnunt.	7	17	27	37	7	17	27
Maanant.	8	18	28	38	8	18	28
Tiistai	9	19	29	39	9	19	29
Keskiv.	10	20	30	40	10	20	30
Torstai	11	21	31	41	11	21	31
Perjant.	12	22	32	42	12	22	32
Lauant.	13	23	33	43	13	23	33
Sunnunt.	14	24	34	44	14	24	34
Maanant.	15	25	35	45	15	25	35
Tiistai	16	26	36	46	16	26	36
Keskiv.	17	27	37	47	17	27	37
Torstai	18	28	38	48	18	28	38
Perjant.	19	29	39	49	19	29	39
Lauant.	20	30	40	50	20	30	40
Sunnunt.	21	31	41	51	21	31	41
Maanant.	22	32	42	52	22	32	42
Tiistai	23	33	43	53	23	33	43
Keskiv.	24	34	44	54	24	34	44
Torstai	25	35	45	55	25	35	45
Perjant.	26	36	46	56	26	36	46
Lauant.	27	37	47	57	27	37	47
Sunnunt.	28	38	48	58	28	38	48
Maanant.	29	39	49	59	29	39	49
Tiistai	30	40	50	60	30	40	50
Keskiv.	31	41	51	61	31	41	51

YHDYSVALTAIN EDISTYMINEN.

vuodesta 1900 vuoteen 1910.

	1900.	1910.
Pinta-ala (nelliömailia)	3,026,769	3,026,769
Väkiluku	76,303,387	89,912,363
Väkiluku (nelliömailia kohti)	25.14	29.64
Kansallisuus (dollareissa) ..	88,617,306,775	107,104,211,917
Omaisuus (henkilöä kohti)	1,164.79	1,310.11
Valtiovelka (doll.)	1,107,711,268	1,046,449,185
Valtiovelka (henkilöä kohti)	14.52	11.58
Korkoa kantavat velat	1,023,478,860	913,317,490
Vuosittain maksettava korko	33,545,130	21,275,602
Vuosi. m. k. (henkilöä kohti)	0.44	0.24
Kultarahaa lyötiin	99,272,943	88,776,908
Hopparahaa lyötiin	36,345,321	8,087,853
Kultarahaa liikkeessä	610,806,472	692,547,340
Hopparahaa liikkeessä	142,050,334	217,229,937
Kulta-certifikattia	200,733,019	806,286,359
Hopea-certifikattia	408,465,574	478,999,024
Yhdysvaltain note'a ulkona	313,971,645	336,185,081
Kansallispankkien note'a	300,115,112	684,841,975
Sekalaista rahaa liikkeessä	79,008,942	8,663,630
Rahaa liikkeessä kaikkiaan	2,056,150,998	3,119,763,246
Henkilöä kohti	26.94	34.52
Kansallispankkien lukumäärä	3,732	7,145
Kans. pankkien yht. pääoma	621,636,461	989,567,114
Pankkivälitysten summa koko maassa	84,582,450,081	168,559,487,500
Talletukset kansallispankeissa ...	2,468,092,768	6,287,216,312
Talletukset säästöpankeissa	2,389,719,964	3,713,405,710
Säästöpankeissa tallettajien luku ..	6,107,083	2,466,958,666
Farmien ja farmiomaisuuden arvo (dollareissa)	20,514,001,828	
Farmituotteiden arvo	3,764,177,706	8,760,000,000
Tehdaslaitosten lukumäärä	512,339	216,262
Tehdastuotteiden arvo (doll.)	13,014,287,498	14,802,147,087
Hallituksen tulot	667,240,852	669,064,780
Tullitulot	238,164,871	332,785,323
Verot	296,327,927	285,185,830
Hallituksen menot	447,553,458	659,662,343
Armeija	134,774,768	157,004,608
Sotainvasto	60,953,078	123,114,547

Eiäkkeet	140,877,316	160,733,839
Kauppatavaran maahan tuonti (doll.)	849,941,184	1,577,819,988
Henkilöä kohti	10.88	17.33
Kauppatavaran maasta vienti ...	1,394,483,082	1,710,083,988
Henkilöä kohti	17.96	19.04
Raa'an silkin maahan tuonti (paunoissa)	13,078,718	23,457,223
Raa'an kumin maahan tuonti (paunoissa)	49,377,138	101,044,681
Läkkipellin tuonti (paun.)	147,963,804	154,566,599
Raudan, teräksen ja r. ja t. tuot- telden tuonti (doll.)	20,478,728	38,502,457
Raudan, teräksen ja r. ja t. tuot- telden kotimainen vienti (doll.)	121,913,548	179,133,186
Kalkkien tehdastuotteiden vienti.	484,846,235	671,416,014
Farmileiälänten arvo (doll.)	2,228,123,134	5,138,486,000
Karjaa (pääluku)	43,902,414	69,080,000
Hevosia (pääluku)	13,537,524	21,040,000
Lampailta	41,883,065	57,216,000
Muulla	2,086,027	4,123,000
Sikoja	37,079,366	47,782,000
Kultatuotanto (dollareissa)	79,171,000	99,232,200
Hopeatuotanto (kauppa-arvo) ...	35,741,100	28,010,100
Hillittuotanto (tonneissa)	240,789,310	371,288,123
Petroleumituotanto (gallooneissa)	2,672,062,218	6,976,004,070
Rautatuotanto (tonneissa)	13,789,242	25,795,471
Terästuotanto (tonneissa)	10,158,329	14,023,247
Läkkipeltiä (paunoissa)	677,969,600	1,153,096,000
Kuparituotanto (tonneissa)	270,583	420,791
Villatuotanto paunoissa)	288,636,621	328,110,749
Nisutuotanto (bushelissa)	522,229,506	737,189,000
Maisstituotanto (bush.)	2,105,102,516	2,772,376,000
Puuvillatuotanto (paali)	9,436,416	10,386,209
Ruokosokerituotanto (paunoissa)	322,549,011	828,800,000
Sokeria kulutettu (paun.)	4,477,174,441	6,575,590,991
Puuvillaa ostettu mylyihin (p:ll)	3,644,000	4,493,028
Lähetetty ulkomaille (paunoissa)	3,100,583,188	3,206,708,226
Rautateitä (malleissa)	194,262	240,839
Matkustajien luku rautateillä ...	584,600,935	890,009,574
Rahtitavaraa kuletettu (yhden mallin matka tonneja	141,162,109,413	218,381,554,802
Rahtitulot mallia kohti tonnilla (sentteissä)	72.9	75.4

Matkustajavaunujen luku	26,786	45,292
Rahli- y. m. vaunujen luku	1,358,467	2,199,065
Laivoja rakennettu (tonnlluku) ..	393,790	238,090
Laivaliike Yhdysv. vesillä (tonnll.)	4,338,145	6,501,250
Laivaliike (amerikal. laiv.) ulko-		
mailla vesillä	826,694	887,605
Suurilla järville (tonnll.)	1,565,587	2,782,481
Laivoja kulkenut Sault Ste. Ma-		
rien kanavan läpi (tonnll.)	22,315,834	4,751,717
Liikovararikkojen luku	10,774	12,924
Velkoja vararikoissa (doll.)	138,495,673	154,603,333
Postikonttorien luku	76,688	60,144
Postilaitoksen tulot	102,354,579	203,562,383
Sähkösanomia lähetetty	79,696,227	85,712,724
Sanomalehtien luku	20,806	22,725
Yleiset koulut (palkk. maksettu) .	137,687,746	219,780,123
Patenteja myönnetty	26,499	37,420
Siirtolaisia saapunut	448,572	1,041,570

ERI MAIDEN KANSALLISOMAISUUS.

on viimeisten arvioiden mukaan seuraava:

Yhdysvallat	\$125,000,000,000
Suurbritannia ja Irlanti	70,000,000,000
Saksa	45,500,000,000
Ranska	45,000,000,000
Venäjä	35,000,000,000
Itävalta-Unkari	20,000,000,000
Italia	15,000,000,000
Belgia	7,000,000,000
Espanja	5,400,000,000
Alankomaat	5,000,000,000
Portugali	2,500,000,000
Sveitsi	2,400,000,000

MATKUSTAJAMAKSUT EUROOPAN MAIDEN RAUTATEILLÄ.

Useimmissa Euroopan maissa ovat rautatiet valtion omistamia, mutta muutamissa maissa omistaa niitä valtio ja yksityiset ja Englannissa ovat kaikki rautatiet yksityisten yhtiöiden omistamia. Matkustajamaksut eri maiden rautateillä ovat sen- teiksi laskettuna ja maille kohti seuraavat:

Omistaa.	I luok.	II luok.	III luok.
Saksassa, valtio	2.73	1.75	1.16
Belgiassa, valtio	2.91	1.98	1.17

Ranskassa, valtio	3.16	2.35	1.5:
Ranskassa, yksityiset	3.48	2.34	1.53
Hollannissa, valtio	3.29	2.47	1.65
Hollannissa, yksityiset	3.29	2.47	1.65
Itallassa, valtio	3.60	2.62	1.62
Englannissa, Gt. East. R. alin maksu	4.02	3.02	2.01
Englannissa, Gt. East. R. korkein m.	6.03	4.02	3.02
Englannissa, South E. & Ch. Rautat.	4.02	2.51	2.01

Itallassa ovat maksut korkeammat kuin muissa maissa, joihin hallitus omistaa rautatiet, mutta sielläkin myönnetään pitemmällä matkalla alennusta, joten maksu keskimäärin on jotenkin sama kuin muidenkin maiden valtion omistamilla teillä.

KAPITALISMI KODIN HÄVITTÄJÄNÄ.

Ennen oli yleensä tapana väittää, että sosialismi tulee hävittämään kodin. On vieläkin joltakin sellaisia, jotka tuollaista väittävät. Toisiasia kuitenkin on, että sosialismi tulee takamaan jokaiselle perheelle tilaisuuden omistaa kodin. Mutta se ei ole totta kapitalismin nähden. Ja tämä ei ole ainoastaan epämääräinen väite, mutta sen todistavat tilastonumerot, jotka julkaisee Yhdysvaltain hallituksen toimittamassa 12:ssa sensuksessa. Tilastotiedot on kerätty jokaisesta Yhdysvaltain kaupungista, jossa on yli 25,000 asukasta. Siitä käy selville, että kiinnitysvelassa olevien ja vuokrattujen kotien prosenttiluku kasvaa suhteellisesti kaupunkien väkiluvun kanssa. Tutkikaa siis tarkasti tuota tilastoa, jonka julkaisemme tässä:

Kaupunki:	Omia koteja	Kiinnit. velassa	Vuokra asunt.
Akron, Ohio	2,912	2,001	4,288
Albany, N. Y.	3,598	1,626	15,141
Allegheny, Pa.	4,021	2,324	19,983
Allentown, Pa.	1,509	1,172	4,949
Altoona, Pa.	1,711	1,374	4,739
Atlanta, Ga.	2,582	977	16,841
Atlantic City, N. J.	453	606	3,568
Auburn, N. Y.	1,653	1,279	3,567
Augusta, Ga.	1,263	170	7,397
Baltimore, Md.	19,286	6,960	69,761
Bay City, Mich.	1,586	862	2,861
Bayonne, N. J.	665	954	4,663
Binghamton, N. Y.	1,717	1,767	5,518
Birmingham, Ala.	794	234	6,691

Boston, Mass.	9,944	10,395	89,083
Bridgeport, Conn.	1,271	2,113	11,491
Brockton, Mass.	924	1,985	5,958
Buffalo, N. Y.	10,365	11,844	47,298
Butte, Mont.	1,150	432	3,988
Cambridge, Mass.	2,055	1,844	14,690
Camden, N. J.	1,912	2,164	12,303
Canton, N. J.	1,920	1,324	3,592
Cedar Rapids, Iowa	1,632	1,192	2,851
Charleston, S. C.	1,974	279	10,639
Chattanooga, Tenn.	879	266	5,340
Chelsea, Mass.	856	907	5,463
Chester, Pa.	785	996	4,979
Chicago, Ill.	39,246	43,735	258,582
Cincinnati, Ohio	9,725	4,915	56,384
Cleveland, Ohio	16,240	12,246	48,844
Columbus, Ohio	4,445	3,204	17,822
Council Bluffs, Ia.	1,304	782	3,147
Covington, Ky.	1,959	923	6,235
Dallas, Texas	2,233	539	5,685
Davenport, Iowa	2,443	1,086	4,142
Dayton, Ohio	3,738	3,414	11,943
Denver, Colo.	5,000	3,114	21,215
Des Moines, Iowa	2,912	2,164	8,228
Detroit, Mich.	12,378	9,172	35,178
Dubuque, Iowa	2,101	819	4,164
Duluth, Minn.	2,057	981	5,692
Easton, Pa.	1,300	664	3,664
East St. Louis, Ill.	844	578	4,097
Elizabeth, N. J.	1,461	1,819	6,855
Elmira, N. Y.	1,961	1,231	4,620
Erie, Pa.	2,929	1,624	6,086
Evansville, Ind.	2,762	876	7,849
Fall River, Mass.	1,473	2,098	15,711
Fitchburg, Mass.	884	1,100	4,298
Fort Wayne, Ind.	2,534	2,165	5,142
Fort Wayne, Texas	1,424	500	3,290
Galveston, Texas	1,867	399	4,885
Gloucester, Mass.	1,110	848	3,320
Grand Rapids, Mich.	3,742	4,184	11,534
Harrisburg, Pa.	1,506	1,313	7,474
Hartford, Conn.	1,109	2,296	12,604
Haverhill, Mass.	1,380	1,899	5,723
Hoboken, N. J.	769	451	11,750

Holyoke, Mass.	616	1,042	6,978
Honolulu, Hawaii	1,121	226	5,111
Houston, Texas	1,907	436	5,800
Indianapolis, Ind.	6,741	5,832	25,004
Jackson, Mich.	1,779	1,379	2,793
Jacksonville, Fla.	1,179	406	4,931
Jersey City, N. J.	4,569	3,729	34,060
Johnstown, Pa.	1,818	666	4,107
Joliet, Ill.	1,613	958	3,106
Joplin, Mo.	1,846	500	2,600
Kansas City, Kansas	2,451	1,227	7,450
Kansas City, Mo.	4,501	3,774	26,466
Knoxville, Tenn.	1,303	320	4,579
La Crosse, Wis.	1,811	1,035	2,961
Lancaster, Pa.	1,554	1,448	5,550
Lawrence, Mass.	1,428	1,536	9,281
Lexington, Ky.	1,320	366	4,015
Lincoln, Neb.	1,004	782	4,749
Little Rock, Ark.	1,540	701	6,100
Los Angeles, Cal.	5,959	3,743	12,745
Louisville, Ky.	8,361	2,692	31,640
Lowell, Mass.	2,330	1,730	13,910
Lynn, Mass.	1,969	2,529	10,358
McKeesport, Pa.	948	1,071	4,650
Malden, Mass.	1,219	1,620	4,217
Manchester, N. H.	1,686	989	8,196
Memphis, Tenn.	2,676	607	15,861
Milwaukee, Wis.	9,541	11,278	37,466
Minneapolis, Minn.	6,287	4,903	28,522
Moulle, Ala.	198	151	6,297
Montgomery, Ala.	1,245	447	5,213
Nashville, Tenn.	3,320	628	12,564
Newark, N. J.	4,415	6,517	41,270
New Bedford, Mass.	2,144	1,480	9,596
New Britain, Conn.	288	1,218	3,797
Newcastle, Pa.	1,396	942	3,542
New Haven, Conn.	2,413	3,596	16,022
New Orleans, La.	10,634	1,698	46,129
Newport, Ky.	1,461	723	3,872
Newton, Mass.	1,463	1,430	3,499
New York, N. Y.	35,050	48,002	617,474
Norfolk, Va.	1,284	326	7,922
Oakland, Cal.	3,846	2,124	8,362
Omaha, Neb.	3,127	2,113	13,941

Oshkosh, Wis.	2,035	1,509	2,134
Passaic, N. J.	440	791	4,014
Paterson, N. J.	2,010	3,088	17,285
Pawtucket, R. I.	1,015	1,154	6,060
Peoria, Ill.	2,545	1,713	6,916
Philadelphia, Pa.	29,033	24,013	196,124
Pittsburg, Pa.	9,014	7,178	44,364
Portland, Me.	2,529	899	7,358
Portland, Ore.	3,041	1,334	10,004
Providence, R. I.	4,087	3,708	29,696
Pueblo, Colo.	1,082	593	3,693
Quincy, Ill.	2,060	1,141	4,734
Racine, Wis.	1,457	1,554	2,920
Reading, Pa.	3,139	2,825	10,191
Rochester, N. Y.	6,001	6,269	20,481
Rockford, Ill.	1,663	1,239	4,095
Sacramento, Cal.	1,549	695	3,672
Saginaw, Mich.	3,404	1,271	4,304
St. Louis, Mo.	16,097	9,699	90,983
St. Paul, Minn.	5,556	2,851	20,266
Salem, Mass.	1,341	864	5,338
Salt Lake City, Utah	3,189	1,202	6,700
San Francisco, Cal.	10,186	5,139	49,656
Savannah, Ga.	1,106	316	9,976
Schenectady, N. Y.	913	1,139	4,281
Scranton, Pa.	4,600	2,583	12,209
Seattle, Wash.	2,780	903	8,171
Somerville, Mass.	1,760	2,240	9,745
South Bend, Ind.	1,610	1,603	4,181
South Omaha, Neb.	962	642	2,443
Spokane, Wash.	1,789	811	4,642
Springfield, Ill.	2,306	1,223	3,674
Springfield, Mass.	1,842	2,607	9,009
Springfield, Ohio	1,879	1,162	5,354
Superior, Wis.	4,082	5,115	15,439
Tacoma, Wash.	1,622	441	4,863
Taunton, Mass.	1,388	960	4,017
Terre Haute, Ind.	1,918	1,275	4,925
Toledo, Ohio	6,793	4,990	15,851
Trenton, N. J.	1,411	2,316	10,693
Woonsocket, R. I.	487	518	4,290
Youngstown, Ohio	2,524	1,280	4,750

